



Yhteisösosiaalityön mallin rakentuminen Hervannan yhteisökeskukseen

Saara Ronkainen

2022 Laurea





Laurea-ammattikorkeakoulu

Yhteisösosiaalityön mallin rakentuminen Hervannan yhteisökes- kukseen

Saara Ronkainen
Sosionomi (AMK)
Opinnäytetyö
maaliskuu, 2022

Tämän tutkimuksellisen opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää yhteisösosiaalityön mallin rakentumista Hervannan yhteisökeskukseen. Tämän lisäksi selvitettiin, millaiseksi yhteisökeskuksen työntekijät kokevat yhteisökeskuksen toiminnan ja miten toimintaa voisi kehittää tulevaisuutta ajatellen. Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa tietoa toimeksiantajalle siitä, miten yhteisökeskuksen työntekijät kokevat yhteisökeskuksen toiminnan sekä nostaa yhteisösosiaalityötä aiheena esille. Opinnäytetyön tuloksista hyötyy yhteisökeskus, koska aiempia tutkimuksia aiheesta ei ole vielä tehty. Opinnäytetyön toimeksiantajana toimi Tampereen kaupungin ylläpitämä Hervannan yhteisökeskus L8. Tampereen Hervannan yhteisökeskus on matkailun kynnyksen toimipiste Hervannan asukkaille. Yhteisökeskuksen toimintaa koordinoi Tampereen kaupungin aikuissosiaalityö. Hervannan yhteisökeskuksessa on saman katon alla julkisia sosiaalipalveluita sekä kolmannen sektorin toimijoita, jotka toimivat tiiviissä yhteistyössä toistensa kanssa.

Opinnäytetyön teoreettisena viitekehyksenä oli yhteisösosiaalityö, yhteisöt ja yhteisöllisyys, yhteiskehittäminen, yhdyskuntatyö sekä yhteisösosiaalityö tulevaisuudessa. Opinnäytetyön kohderyhmänä olivat Hervannan yhteisökeskuksen työntekijät. Tämän laadullisen opinnäytetyön tutkimusaineisto muodostui kahdeksasta teemahaastattelusta, jotka toteutettiin joulukuussa 2021 ja tammikuussa 2022. Aineisto analysoitiin teemoittelulla ja teoriaohjaavalla sisällön analyysillä.

Opinnäytetyön tulosten mukaan toimijoiden välinen yhteistyö koettiin sujuvaksi ja tärkeäksi. Toimijoiden välistä yhteistyötä haastavat erilaiset organisaatorakenteet ja työn tekemisen tavat. Yhteisökeskus on sijoitettu Hervantaan suotuisten olosuhteiden vuoksi. Yhteisökeskuksen kehittämiseen osallistuvat niin työntekijät kuin alueen asukkaatkin. Tulosten perusteella työntekijät kokevat yhteisökeskuksen yhteiskunnallisesti merkittävänä, koska sosiaalipalveluiden tulee sijaita lähellä ihmisiä. Tulevaisuudessa yhteisökeskuksen on tärkeä järjestää monipuolista, eri-ikäisille ja erilaisille ihmisille tarkoitettua toimintaa. Työntekijöiden mukaan yhteisösosiaalityö tulee vahvistumaan tulevaisuudessa ja sillä on paikkansa osana suomalaista sosiaalityötä. Tulosten perusteella yhteisökeskus koetaan merkittävänä niin alueellisesti, yhteistyön kannalta sekä tulevaisuudessa alueen asukkaiden keskuudessa.

Asiasanat: yhteisösosiaalityö, yhteiskehittäminen, Hervannan yhteisökeskus L8, yhdyskuntatyö, yhteisö

Saara Ronkainen

Construction of a community social work model in the Hervanta community center

Year

2022

Pages

67

The purpose of this research thesis was to find out the construction of a community social work model in the Hervanta community center. In addition, it was studied how the community center's employees experience the community center's functions and how they could be developed in the future. The aim of the thesis was to provide information to the client how the employees experience the functions of the community center and to put emphasis on community social work as a topic. The results of this thesis will benefit the community center because there is no previous research available. The client of this thesis is Hervanta community center, maintained by the city of Tampere. Hervanta's community center is a low threshold service for Hervanta residents. The functions of the community center are coordinated by the city of Tampere's social work with adults unit. In the same premises, there are public social services and third sector actors who work closely with each other.

The theoretical framework for this thesis consisted of community social work, communities and communality, co-creation, community work and the future community social work. Thesis target group was the employees of the Hervanta community center. The research material of this qualitative thesis consisted of eight thematic interviews conducted in December 2021 and January 2022. The data was analyzed with theme and theory-based content analysis.

According the results of this thesis, cooperation between the employees were considered fluent and important. Cooperation between the employees is challenged by different organizational structures and ways of working. The community center is located in Hervanta because of favorable conditions. Employees and the people in Hervanta were involved in the development in the community center. Based on the results employees experience the community center socially significant, because social services need to be located close to the people. In the future it will be important that the community center organize comprehensive activities for people of all ages and backgrounds. According to the employees community social work will be strengthened in the future and will have place as part of Finnish social work. Based on the results the community center is perceived as significant regionally, in terms of cooperation and in the future among the residents of the area.

Keywords: community social work, community work, co-creation, Hervanta community center L8, community

Sisällys

1	Johdanto.....	7
2	Hervannan yhteisökeskus L8	8
2.1	Yhteisökeskuksen tausta	8
2.2	Yhteiskehittäminen	9
3	Yhteisösosiaalityö ja yhdyskuntatyö	11
3.1	Yhteisösosiaalityön tausta ja rakenteellinen sosiaalityö	13
3.2	Hervannan yhteisösosiaalityö.....	15
3.3	Yhteisöt ja yhteisöllisyys yhteisöissä	16
4	Yhteisösosiaalityö tulevaisuudessa ja osana Sote-uudistusta	18
5	Aikaisemmat tutkimukset ja opinnäytetyöt	20
6	Opinnäytetyön toteutus	21
6.1	Tavoite ja tutkimuskysymykset	21
6.2	Tutkimusmenetelmä	22
6.3	Aineiston kerääminen.....	22
6.4	Aineiston analyysi	24
6.5	Eettisyys ja luotettavuus	26
7	Tulokset	28
7.1	Yhteisökeskuksen kohderyhmä ja johtaminen	29
7.1.1	Perustamisen ja toiminnan lähtökohdat.....	30
7.1.2	Julkinen- ja kolmas sektori saman katon alla	33
7.2	Työntekijöiden kokemuksia yhteisökeskuksen toiminnasta	35
7.3	Työntekijöiden välinen yhteistyö yhteisökeskuksessa	37
7.4	Yhteisökeskuksen kehittämistyö	42
7.5	Yhteisökeskuksen tulevaisuuden toimijat ja toiminta	44
7.6	Yhteisökeskus ja yhteisösosiaalityö tulevaisuudessa	46
8	Johtopäätökset	49
9	Pohdinta	53
	Lähteet.....	58
	Kuvat	62
	Liitteet	63

1 Johdanto

Tämä tutkimuksellinen opinnäytetyö tehtiin yhteistyössä Tampereen Hervannassa sijaitsevan yhteisökeskus L8:n kanssa. Opinnäytetyön aihe löytyi Tampereen kaupungin aikuissosiaalityön palvelupäällikön kautta. Yhteisösosiaalityö aiheena oli minulle vieras, joten ajattelin kokonaan uuteen aiheeseen tutustumisen kiehtovana, innostavana ja opettavaisena. Aihe opinnäytetyöhön tuli suoraan ehdotuksena toimeksiantajalta.

Kautta aikojen on puhuttu paljon yhteisöistä ja niiden parissa tehtävästä sosiaalityöstä. Sävy näissä keskusteluissa on kuitenkin vaihdellut paljon. Nykyisin voisi ajatella, että yhteisöllisyyttä korostavat toimintatavat ovat taas nousussa. Siitä on hyvänä esimerkkinä Aamulehdessä 13.10.2021 julkaistu kirjoitus ”Peltolammin puistoruokailu vahvisti alueen yhteisöllisyyttä”. Kirjoituksessa Hynynen, Lehtonen, Nummi ja Wallin (2021) kirjoittavat, miten kesän 2021 aikana Peltolammin uimarannalla järjestetyissä yhteisruokailuissa ja sen oheen järjestetyissä toiminnassa kävi yli 1400 alueen lasta ja nuorta. Ruokailun ohessa oli mahdollista keskustella kaupungin perhe- ja nuorisotyöntekijöiden kanssa. Puistoruokailun kaltaisella toiminnalla on yhteisöllisyyttä ja yhteenkuuluvuutta lisäävä vaikutus alueen asukkaiden keskuudessa. (Hynynen ym. 2021.)

Opinnäytetyö toteutettiin kvalitatiivisena tapaustutkimuksena. Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, miten yhteisösosiaalityön malli on rakentunut Hervannan yhteisökeskukseen sekä millaiseksi yhteisökeskuksen työntekijät kokevat yhteisökeskuksen toiminnan ja miten yhteisökeskuksen toimintaa tulisi kehittää tulevaisuudessa. Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa tietoa toimeksiantajalle sekä tuoda työntekijöiden näkemyksiä esiin liittyen yhteisökeskuksen toimintaan. Tämän lisäksi tavoitteena oli nostaa yhteisösosiaalityötä aiheena enemmän esille.

Opinnäytetyön kohderyhmänä ovat Hervannan yhteisökeskuksessa työskentelevät työntekijät. Aineisto kerättiin kahdeksalla teemahaastattelulla. Opinnäytetyön tuottamasta tiedosta hyötyy yhteisökeskus, koska yhteisökeskuksen toimintaa ei ole vielä aiemmin tutkittu ja yhteisökeskustoiminta on vielä melko tuoretta. Näin ollen oli tärkeää ottaa selvää, miten yhteisökeskuksen toimijat ovat kokeneet yhteisökeskuksen toiminnan tähän asti.

Opinnäytetyön teoreettisena viitekehyksenä on yhteisösosiaalityön kehittyminen nykymuotoonsa, yhteisöt ja yhteisöllisyyden tunne, yhteiskehittäminen sekä yhdyskuntatyö. Opinnäytetyössä käytetään käsitettä yhteisösosiaalityö selvyuden lisäämiseksi. Tässä opinnäytetyössä kolmannella sektorilla tarkoitetaan Hervannan yhteisökeskuksessa olevia yhdistyksiä, seurakunnan diakoniatyötä sekä hankkeita.

2 Hervannan yhteisökeskus L8

Opinnäytetyön toimeksiantajana on Tampereen Hervannassa sijaitseva yhteisökeskus L8. Yhteisökeskus on uusi yhteisösosiaalityön piste, jota ylläpitää Tampereen kaupunki. Näin ollen toiminta on viranomaisvetoista. Yhteisökeskukseen on koottu saman katon alle virallisia sosiaalityön palveluita, kolmannen sektorin matalankynnyksen palveluita, hankkeita sekä diakoniatyötä. Yhteisökeskus on matalan kynnyksen toimipaikka, jossa kaupunki tarjoaa muille toimijoille työtilat (Kiviranta 2021). Yhteisökeskuksessa käyvät ihmiset saavat neuvontaa sekä ohjausta ja heille on tarjolla eri organisaatioiden järjestämää toimintaa. Yhteisökeskuksessa kehitetään julkisten sosiaalipalveluiden sekä kolmannen sektorin yhteistyötä. (Tampere 2021.)

Yhteisökeskuksessa on mukana paikallisia ja alueellisia toimijoita. Nämä toimijat ovat A-kilta, Yhdessä selviytymisen tuki YSTI ry, Linja 20-hanke, seurakunnan diakoniatyö, KoKo-hanke sekä aikuissosiaalityön Kototori ja lapsiperheiden sosiaalityö (Tampere 2021). Yhteisökeskuksen jokaisella toimijalla on omaa toimintaa kuten erilaisia ryhmiä. Yhteisökeskukseen on myös mahdollista varata aikoja yksilötapaamiseen. Yhteisökeskuksen työn painopiste on yhteisöllisessä työssä. (Kiviranta 2021.) Hervannan yhteisökeskus L8 on tarkoitettu kaikille alueen asukkailla, ei vain maahanmuuttajille. Näin ollen yhteisökeskuksen toiminnassa on vahva alueellinen näkökulma.

2.1 Yhteisökeskuksen tausta

Hervannan yhteisökeskus L8 on jatkumoa Tampereen kaupungin TEKO- Tehostettu kotoutumisen- hankkeelle ja sen myötä perustettuun Kototori- toimintaan. TEKO- Tehostettu kotoutumisen hanke oli yhteydessä suureen turvapaikanhakijoiden määrään vuonna 2015. TEKO-hanke toteutettiin Tampereen Hervannassa vuosina 2016-2019. TEKO- hankkeen yhteydessä vuonna 2017 Hervantaan perustettiin matalan kynnyksen palvelupaikka Kototori. Hanketoiminta keskittyi pitkälti Kototorin ympärille ja sen yhteyteen. TEKO- hankkeen kohderyhmänä olivat oleskeluluvan saaneet turvapaikanhakijat, kotoutumisprosessin alussa olevat kiintiöpaikolaiset sekä työelämän ulkopuolella olevat maahanmuuttajat. TEKO- hankkeen tavoitteena oli sektorirajat ylittävä yhteistyö ja sen kehittäminen maahanmuuttajien hyväksi. (Popova 2019, 21-22, 26.)

Popova (2019) kirjoittaa, että Hervanta kaupunginosana tarjosi TEKO-hankkeelle suotuisan lähtökohdan, koska Hervannassa asuu paljon monikulttuurisia ihmisiä ja alueen ihmisillä on sosioekonomisia haasteita (Popova 2019, 24-25). Hervannan monikulttuurisessa lähiössä on asukkaita noin 25 000 (Kiviranta, Kostianen, Leppänen, Metteri & Stepney 2021, 121). Vuonna 2019 näistä asukkaista hieman yli 20% eli noin 5400 ihmistä oli vieraskielisiä. Se on eniten vieraskielisiä koko Tampereen alueella. (Ulkomaalaistaustaiset Tampereella 2021.) Popova

(2019) kirjoittaa, että ensimmäiset ulkomaalaiset tulivat Hervantaan 1980-luvulla, jonka jälkeen ulkomaalaistaustaisten ihmisten määrä on Hervannassa kasvanut. Monikulttuurisuuden lisäksi Hervannassa on keskimääräistä korkeampi työttömyys ja alhaisempi tulotaso. (Popova 2019, 24-25.)

TEKO-hankkeen yhteyteen perustettiin Kototori, josta maahanmuuttajat saivat neuvontaa ja ohjausta ilman ajanvarausta. Kototorin toimintamallin perusta on yhteisösosiaalityössä ja sillä on vahva alueellinen sidos Hervantaan. (Kiviranta & Leppänen 2019, 34.) Kototorilla käyvästä ihmisistä puhuttiin kävijöinä, ei asiakkaina. Ajatuksena oli, että kävijä määrittelee, mihin asioihin kaipaa apua. Kototorin toiminnan kehittämisen pääpainona oli kävijälähtöisyys ja kävijöiden tarpeet. Kototorin tarkoitus oli olla tavoitettava, saavutettava ja monikielinen kohtaamispaikka. Kototori kehitettiin vastaamaan yhteisön tarpeita ja lisäämään Hervannan alueella yhteisöllisyyttä. (Kiviranta & Leppänen 2019, 43). Nykyisin Kototorilla on vakiintunut paikka osana Tampereen kaupungin maahanmuuttajapalveluita sekä yhteisökeskusta. Näin ollen yhteisökeskusta ei ole perustettu Hervantaan täysin sattumanvaraisesti vaan taustalla on ollut osaksi tarve, mutta myös TEKO-hanke ja Kototori-toiminta.

2.2 Yhteiskehittäminen

Hervannan yhteisökeskuksen toimintaa on kehitetty yhteiskehittämisen menetelmän avulla toiminnan aloittamisesta lähtien. Kehittämistä tapahtuu edelleenkin, koska yhteisökeskuksen toiminta on vasta alussa. Aaltonen, Hytti, Lepistö & Mäkitalo-Keinonen (2016) määrittelevät yhteiskehittämisen ihmisten väliseksi tavoitteelliseksi yhteistyöksi. Yhteiskehittämisen kohteena voivatkin olla esimerkiksi palvelut, tilaratkaisut tai toimintatavat. (Aaltonen ym. 2016.) Outi Hietalan (2016) mukaan yhteiskehittäminen on olemassa olevien palveluiden kehittämistä, yhteistä oppimista, mutta myös yhteisten kokemusten tutkimista.

Yhteiskehittämiseen osallistujat voivat olla ammattilaisia, asiakkaita tai esimiehiä (Hietala 2016) eli toisin sanoen keitä tahansa, joilla on kosketuspintaa välillisesti tai välittömästi johonkin tiettyyn palveluun tai toimintaan. Aaltonen ym. (2016) kirjoittavat, että yhteiskehittämisen edellytys on kaikkien osallistujien tasavertainen osallistuminen. Erilaisia sidosryhmiä otetaan mukaan ja heitä kuunnellaan. Myös Saraniemi (2020) kirjoittaa kuinka palveluiden kehittämiseen on tärkeää ottaa mukaan palvelussa työskentelevät työntekijät sekä palveluita käyttävät asiakkaat. Asiakkaiden ohella työntekijöillä on oltava mahdollisuuksia osallistua palveluiden ja oman työn kehittämiseen sekä uudelleen arviointiin. (Saraniemi 2020.)

Yhteiskehittämisessä on tärkeää huomata osallistujien vaihtelevat tavoitteet ja yhteistyössä pyritään löytämään näiden kaikkien tavoitteiden joukosta yhteinen tavoite ja kiinnostuksen

kohde. Yhteiskehittämisessä tavoitteena on yhdistää eri toimijoiden osaaminen ja näkökulmat. (Aaltonen ym. 2016.) Hietala (2016) kirjoittaa, että yhteiskehittämisessä ei ole tarkoituksenmukaista määritellä etukäteen tavoitetta tai toimintatapoja kehittämiselle. Yhteiskehittämisen lähtökohtana ovat kehittämiseen osallistuvien tiedot, tulkinnat, havainnot ja kokemukset kehittämisaiheesta. (Hietala 2016.) Hervannan yhteisökeskusta yhteiskehitetään alueen asukkaista muodostuvan yhteisöraadien sekä Koko- hankkeeseen kuuluvan Cable -yhteisövalmennus menetelmän avulla.

Hervannan yhteisökeskuksessa on yhteisökeskuksen kävijöistä muodostuva yhteisöraati. Yhteisöraadien toinen nimitys on asiakasraati, joka on hieman yleisempi nimi. Asiakas- tai yhteisöraadien tarkoituksena on tietyn palvelun käyttäjien tai asiakkaiden näkemysten kuunteleminen ja huomioiminen osana toiminnan suunnittelua ja päätöksen tekoa (Innokylä 2022). Yhteisöraati tarjoaa osallistumisen mahdollisuuden, mutta myös mahdollisuuden asiakaslähtöisten palveluiden kehittämiseen (Innokylä 2022). Yhteisöraadien tehtäviin kuuluu palvelun suunnittelu, arviointi ja seuranta (Joas 2017).

Asiakas- tai yhteisöraati on aktiivinen kehittämiskumppani, joka toimii työryhmän tai työntekijöiden rinnalla. Yhteisöraadilla on mahdollisuus vaikuttaa toiminnan järjestämiseen. Usein asiakas- tai yhteisöraadissa on 10-20 henkilöä, mutta kokoonpano voi myös vaihdella. (Innokylä 2022.) Joas (2017) kirjoittaa, että raati voi kokoontua esimerkiksi kerran kuukaudessa. Ryhmässä keskusteltavat asiat nousevat palvelun kehittämisen tarpeesta tai raatilaisten omista ehdotuksista. Asiakas- tai yhteisöraadien avulla asiakkaille tulee kokemus vaikuttamisen mahdollisuuksista sekä kuulluksi tulemisesta (Joas 2017.)

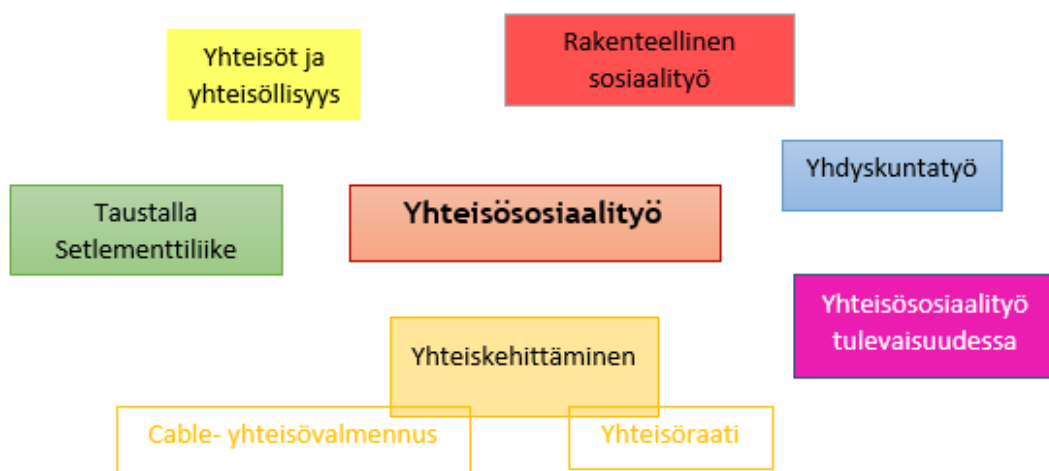
Cable -yhteisövalmennus on puolestaan lyhenne sanoista ”Community Action Based Learning for Empowerment” (Valve 2015, 281). Cable -valmennusta voidaan käyttää työyhteisön kehittämisessä, mutta myös jonkun tietyn alueen asukkaiden keskuudessa. Cable -yhteisövalmennuksella tarkoitetaan yhteisöllisyyteen pohjautuvaa pedagogista prosessia, jolla voidaan kehittää niin työtä kuin työyhteisöäkin (Valve 2015, 281). Toisaalta Cable -menetelmällä voidaan edetä oman elämänsä historian tarkastelusta yhteiskunnan ja oman lähiympäristön analysoimiseen, jossa tavoitteena on aktiivinen toiminta omassa työ- tai asumisympäristössä. (Siirto 2015, 301.) Cable -yhteisövalmennusta on kehitetty 1990 -luvulta alkaen ja menetelmän taustalla on Hollannin ja Britannian kirkkojen työntekijöiden tekemä yhdyskuntatyö. Menetelmää voidaan käyttää aluetyön kehittämisen mallina tai yhteisölähtöisen työskentelytyöntehtävien kehittämisen prosessina. (Valve 2015, 281.) Siirto (2015, 301) puolestaan kirjoittaa, että Cable -menetelmä on kehitetty syrjään jääneiden ihmisten kanssa työskenteleviä työntekijöitä varten, jotta he pystyvät näkemään asiakkaidensa todellisuutta ja kehittämään yhteistyötä yhdessä asiakkaiden tai alueen asukkaiden kanssa.

Yhteisövalmennuksessa keskeistä on yhteinen oppiminen, mutta myös yhteisistä kokemuksista ja asioiden jakamisesta oppiminen. Yhteisövalmennus siis luo yhteisen oppimisen tilan, jossa asioita havainnoidaan eri osapuolten näkökulmista. (Valve 2015, 282.) Cable -menetelmässä korostuu osallistujien valtautuminen ja voimaantuminen (Siirto 2015, 302). Näin ollen yhteisövalmennus on sidoksissa sekä aikaan että paikkaan (Valve 2015, 295).

Yhteisövalmennuksessa alueen asukkaat työstävät ryhmässä oman elämäntarinansa suhdetta asioihin, joita he havaitsevat ympäristössä. Tietoisuutta itsestä ja ympäristöstä lisätään yhteisen reflektion ja reflektioon perustuvan toiminnan avulla. (Siirto 2015, 303-304.) Cable -yhteisövalmennuksessa kokonaistavoitteena on luoda luottamuksellinen perusta toiminnalle, vahvistaa osallisuutta ja ihmisten sosiaalista pääomaa sekä uusien kansalaislähtöisten toimintojen kehittymistä. (Valve 2015, 295-296.) Hervannan yhteisökeskuksessa on Koko-hankkeen yhteydessä käytetty Cable-valmennusmenetelmää alueen asukkaiden parissa.

3 Yhteisösosiaalityö ja yhdyskuntatyö

Tämän opinnäytetyön teoreettinen viitekehys (Kuva 1) muodostuu yhteisösosiaalityöstä ja sen tulevaisuuden näkymistä, yhdyskuntatyöstä sekä rakenteellisesta sosiaalityöstä. Yhteisösosiaalityön taustaa on avattu historian kautta, jossa taustalla vahvasti vaikuttaa settlementtiliike. Opinnäytetyön teoreettiseen viitekehykseen kuuluu myös yhteisöt ja yhteisöllisyys sekä yhteiskehittäminen, johon kuuluu yhteisöraati sekä Cable -yhteisövalmennus.



Kuva 1: Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys

Yhteisösosiaalityö on jalkautuvaa ja lähellä ihmisen paikallisyhteisöissä tehtävää työtä, jossa pääosassa on ihminen ja hänen sosiaaliset verkostonsa (Karjalainen, Metteri & Strömberg-Jakka 2019, 68-69). Yhteisösosiaalityössä näkökulmana on nähdä yksilöt, perheet ja ryhmät osana muita yhteisöjä ja sosiaalisia verkostoja (Sosnet 2021). Työn näkökulma on yksilön lisäksi hänen sosiaalisessa ympäristössä, joka nähdään osana ihmisen haasteita ja niiden ratkomista. Yhteisösosiaalityön tavoitteena on lisätä ihmisten osallisuutta sekä aktiivisuutta (Roivainen & Ranta-Tyrkkö 2016, 14), mutta myös edistää ihmisten pystyvyyttä ja osallisuutta, antaa sosiaalista tukea ja lisätä yhteenkuuluvuutta tukevaa toimintaa. Yhteisösosiaalityön keinoin voidaan ennaltaehkäistä ihmisten sosiaalisia ongelmia. Yhteisösosiaalityön toimintamalleilla sekä yhteistyökumppaneiden tuella tuetaan ihmisten omatoimista selviytymistä, vahvistetaan sosiaalista tukea sekä vähennetään virastoasiointia. Yhteistyöverkostoja voivat olla alueen asukkaat, taloyhteisöt, viranomaiset, palveluntuottajat, järjestöt sekä seurakunnat. (Karjalainen ym. 2019, 68-69.) Yhteisösosiaalityö on ennaltaehkäisevää, matalan kynnyksen toimintaa. Yhteisösosiaalityö on asukas-, toimija- ja voimavarakeskeistä työtä. Ihmiset nähdään aktiivisina oman elämänsä ja yhteisöidensä toimijoina. Ihmisiä tuetaan löytämään omat ja verkostojensa voimavarat. (Karjalainen ym. 2019, 68-69.) Yhteisöissä tehtävä paikallinen sosiaalityö on tärkeää, koska paikallisyhteisöillä on tärkeä rooli ihmisten ja heidän perheidensä arkisessa kiinnittymisessä yhteiskuntaan sekä yhteiskunnan erilaisiin virallisiin ja epävirallisiin verkostoihin. On kuitenkin huomioitava, että yhteisöjen rooli voi olla ihmisen voimavaroja vahvistava tai lannistava. (Roivainen & Ranta-Tyrkkö 2016, 15.)

Roivaisen & Ranta-Tyrkkön (2016) mukaan yhteisösosiaalityön sekä sosiaalityön keskeisenä päämääränä on ollut ihmisten ja heidän yhteisöidensä toimintakyvyn tukeminen, vaikeissa elämäntilanteissa olevien ihmisten auttaminen ja vähäosaisten ihmisten valinnan mahdollisuuksien ja elämänhallinnan lisääminen. Tämän vuoksi yhteisösosiaalityö edustaa yksilötasoa laajempaa lähestymistapaa toimiessaan perheiden, verkostojen, ryhmien ja yksilöiden kanssa. Yhteisöjen tukemisen edellytyksenä on sosiaalityön läsnäolon vahvistaminen paikallisyhteisöissä. Sosiaalityön läsnäolo paikallisyhteisöissä auttaa ymmärtämään palvelunkäyttäjien elinolosuhteita sekä tunnistamaan heidän verkostojaan ja hyödyntämään niitä asuinalueilla. (Roivainen & Ranta-Tyrkkö 2016, 12-13.) Yhteisösosiaalityötä tehdään paikallisyhteisöjen kanssa. Ihminen tulee nähdä osana erilaisia arkielämän yhteisöjä ja mieltä, millainen vaikutus näillä yhteisöillä on ihmisen hyvinvoinnille.

Yhteisöllisessä työssä ihmiset ottavat ja saavat rooleja, joissa he muuttuvat avun saajista avun antajiksi (Karjalainen ym. 2019, 68-69). Yhteisösosiaalityö perustuukin työntekijöiden, kansalaisten ja alueen asukkaiden tasavertaiseen suhteeseen, jossa myös alueen asukkaat auttavat toisiaan. Näin ollen yhteisösosiaalityö voikin olla varsinaisia sosiaalityön menetelmiä laajemmalle ulottuvaa työtä. Laajimmillaan työ voi olla palveludemokratian laajentumista,

jossa kansalaisista tulee sosiaalityön kumppaneita parempien palveluiden tekemisessä. (Pohjola 2015, 29.)

Yhteisösosiaalityön ja yhteisöllisen työotteen lisäksi tämän opinnäytetyön tietopohjaan kuuluu myös yhdyskuntatyö, joka liittyy läheisesti yhteisösosiaalityöhön. Helsingin kaupungin sivuilla yhdyskuntatyö on määritelty tietyllä alueella tapahtuvaksi pitkäjänteiseksi vaikuttamiseksi ja kehittämiseksi yhdessä asukkaiden, alueen yhdistysten, organisaatioiden ja viranomaisten kanssa (Yhdyskuntatyö 2020). Yhdyskuntatyön keinoin on mahdollista ratkoa tietyllä alueella esiintyviä ongelmia. Yhteistyöverkostoissa ja asukaskohtaamisissa tutustutaan eri alueilta nouseviin huoliin ja kehittämistarpeisiin. Yhdessä pohditaan ja otetaan selvää, kenelle asian hoitaminen kuuluu ja mikä taho asian voisi ratkoa. Helsingin kaupungin sivuilla on myös avattu yhdyskuntatyöntekijän työnkuvaa. Yhdyskuntatyöntekijään voi olla yhteydessä, jos haluaa parantaa jonkin alueen viihtyvyyttä, turvallisuutta tai hyvinvointia. (Yhdyskuntatyö 2020.) Tampereella ei ole erikseen yhdyskuntatyöntekijöitä, mutta yhteisökeskuksen työntekijöiden tekemä työ voidaan nähdä yhdyskuntatyönä.

3.1 Yhteisösosiaalityön tausta ja rakenteellinen sosiaalityö

Yhteisöissä tehtävällä työllä on suomalaisessa sosiaalityössä pitkä historia. Suomessa on puhuttu "community work"- käsitteestä, joka on ymmärretty yhdyskuntatyönä. Vasta 1990-luvun lopussa ryhdyttiin puhumaan yhteisötyöstä ja sen jälkeen yhteisösosiaalityöstä. Yhteisösosiaalityön käsite vakiintui Suomessa 2000-luvun alussa. (Roivainen 2008b, 26; Roivainen & Ranta-Tyrkkö 2016, 7.)

Puurunen (2016) kirjoittaa, että yhteisösosiaalityön aatteellinen perusta on Englannissa 1800-luvun lopulla käynnistyneessä settlementtiliikkeessä ja sen parissa työskennelleessä yhdysvaltalaisessa Jane Addamsissa. Niin settlementtiliike kuin myös Addams pyrkivät vaikuttamaan yhteiskunnallisiin epäkohtiin tekemällä töitä paikallisyhteisöissä (Puurunen 2016,21). Jane Addamsin tekemässä yhteisöllisessä sosiaalityössä nähtiin ihmisten sosiaalisten ongelmien syynä yhteiskunnan erilaiset rakenteet. Muutoksen edellytys oli muuttaa ihmisten elinolosuhteita. (Roivainen 2008a, 254-255). Keskeistä settlementtityössä oli vahvistaa ja tukea kansalaistoimintaa yhteiskunnassa. Settlementtityön tavoitteena oli luoda osallisuuden ja osallistumisen mahdollisuuksia, mutta myös yhteisöllisyyttä. Työ toteutettiin monipuolisena sosiaalisena ja sivistyksellisenä toimintana settlementtitaloista aina kaupunkilähiöihin ja -kortteleihin. (Puurunen 2016, 21.) Ensimmäisistä settlementeistä lähtien yhteisöllisen sosiaalityön idea on ollut asettua asumaan huono-osaisten ihmisten keskuuteen. On ollut tärkeää oppia tuntemaan ihmiset heidän elinolosuhteidensa kautta ja samalla toimia siltana eri väestöluokkien välillä. (Roivainen 2008a, 254-255.)

Suomessa on tehty yhteisösosiaalityötä jo useiden vuosikymmenien ajan melko samankaltaisilla tavoitteilla kuin tänäkin päivänä. Roivainen (2016) kirjoittaa teoksessa ”Yhteisöt ja yhteisösosiaalityön lähtökohdat”, että Suomeen yhdyskuntatyö levisi 1960- ja 1970- luvuilla muista Pohjoismaista. Yhdyskuntatyöstä muodostui yksi sosiaalityön menetelmä osaksi modernisoituvaa sosiaalityötä. (Roivainen 2016, 113.) Pohjoismaissa yhteisösosiaalityön muoto on ollut yhdyskuntatyö, jota on suunnattu kaupunkimaisiin yhdyskuntiin (Sosnet 2021). Yhdyskuntatyötä ruvettiin toteuttamaan 1970- luvulla Suomen lähiöissä, joihin ”suuri muutto” oli tuonut ihmisiä maaseudulta 1960- luvun lopulta lähtien. Yhdyskuntatyön kokeilulähiöitä olivat muun muassa Espoon Suvela ja Turun Runosmäki. Nämä kokeilut olivat osaltaan Mannerheimin lastensuojeluliiton koordinoimia. Yhdyskuntatyön kokeiluja toteutettiin myös pienempien paikkakuntien kerrostalolähiöissä. (Roivainen 2016, 114; Roivainen 2008b, 26- 29.) Yhdyskuntatyön kehittäminen alkoi 1970 -luvulla järjestökentän toimesta ja myöhemmin siitä tuli osa modernia sosiaalityötä (Roivainen 2008a, 255).

Roivainen kirjoittaa teoksissaan (2016 & 2008b) kuinka lähiöiden yhdyskuntatyön tavoitteena oli ennaltaehkäistä sosiaalisia ongelmia sekä tuoda sosiaalipalvelut lähelle ihmisiä ja sopeuttaa nämä palvelut alueen ihmisten tarpeisiin. Toisaalta yhdyskuntatyön avulla tavoiteltiin asukkaiden viihtymistä asuinalueella, mutta myös alueen ihmisten keskinäisen vuorovaikutuksen kehittämistä sekä parempia yhteyksiä viranomaisiin. Yhteisöllisyyttä tavoiteltiin sosiaalisen vuorovaikutuksen, naapuriavun sekä talkoohengen virkistämällä. Jo tuolloin yhdyskuntatyössä oli rakenteellinen luonne, joka näkyi kriittisenä suhtautumisena yhteiskuntaan sekä pyrkimyksenä rakentaa vuorovaikutusta viranomaisten, päätöstentekijöiden ja alueen asukkaiden välille. (Roivainen 2016, 114; Roivainen 2008b, 26- 29.)

Juridinen perusta yhdyskuntatyöhön tuli 1980- luvulla sosiaalihuollon lainsäädäntöuudistuksen yhteydessä. Samalla yhdyskuntatyön kokeiluja jatkettiin edelleen monilla paikkakunnilla (Roivainen 2016, 114; Roivainen 2008b, 26- 29.) Yhdyskuntatyö toimi perustana alueelliselle sosiaalityölle sekä rakenteelliselle sosiaalityölle (Roivainen 2016, 116). Rakenteellinen sosiaalityö on yhä tänä päivänäkin kirjattu Sosiaalihuoltolakiin, joten voidaankin ajatella, että rakenteellisella sosiaalityöllä ja yhteisösosiaalityöllä on yhteys. (Karjalainen ym. 2019, 68-69). Rakenteellinen sosiaalityö voidaan nähdä lähikäsitteenä yhteisösosiaalityölle, joten on tärkeää lähestyä yhteisösosiaalityön käsitettä myös rakenteellisesta näkökulmasta.

Sosiaalihuoltolain (1301/ 2014) 2 luvun 75:ssä on määritelty rakenteellinen sosiaalityö, jonka avulla huolehditaan sosiaalista hyvinvointia ja sosiaalisia ongelmia koskevan tiedon välittämisestä ja sosiaalihuollon asiantuntemuksen hyödyntämisestä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014, 75.) Sosiaali- ja terveysministeriön (2021) mukaan rakenteellisen sosiaalityön tavoitteena on ehkäistä sosiaalisia ongelmia ja kehittää toimintatapoja, joilla on vaikutus ihmisten sosiaaliseen hyvinvointiin. Rakenteellinen sosiaalityö on

järjestelmällistä tiedon keräämistä tietyn alueen sosiaalisista ilmiöistä. Kerätyn tiedon avulla asiakastyön kokemukset välittyvät osaksi alueen päätöksentekoa. Työmuodolla on mahdollista vahvistaa alueen asukkaiden osallisuutta ja rakentaa yhteistyöverkostoja. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2021.)

Hervannan yhteisökeskuksen toiminta on yhteisösosiaaliryöön lisäksi myös tietyllä tapaa rakenteellista sosiaaliryöötä. Yhteisökeskukseen on koottu yhteen alueen ihmisten tarpeisiin vastaavia julkisia sosiaalipalveluita sekä erinäisiä yhdistyksiä ja hankkeita. Yhteisökeskuksen rakenteellisen ryöön näkökulmaa korostaa myös se, että yhteisökeskuksen toimijat tietävät, mitä Hervannassa alueellisesti tapahtuu ja muutoksiin on mahdollista reagoida nopeasti sekä välittää tietoa myös muille viranomaisille. Toisaalta Hervannan yhteisökeskuksen rakenteellista näkökulmaa korostaa myös se, että toiminta on kaupungin viranomaisten koordinoimaa.

3.2 Hervannan yhteisösosiaaliryö

Tampereen kaupungilla on vahvat juuret yhteisösosiaaliryöön kentällä. Hervanta on ollut vuosien saatossa otollinen paikka yhteisöllisen ryöön tekemiselle esimerkiksi aluetoimistojen muodossa. Hervanta on otollinen paikka yhteisölliselle ryölle, koska siellä asuu paljon ulkomaalaisia ja siellä on sosioekonomisia haasteita. Kiviranta ym. (2021) kirjoittavat, että Hervannan väestö on hyvin jakautunutta, koska alueella asuu hyvä- ja huonotulaisia ihmisiä. Hervannan alueella syntyvyys on suurempaa kuin muualla Tampereella ja alueella on korkea lapsiperheköyhyys. Työttömyysaste on Tampereen korkein. Suurin osa hervantalaisista asuu vuokralla. Toisaalta Hervannassa on työllistävää teollisuutta, korkeakoulukampus sekä sosiaali- ja terveyspalveluita. Hervannan haasteiden vuoksi Tampereen kaupunki on edistänyt alueen taloudellista ja sosiaalista kehitystä. (Kiviranta ym. 2021,122.)

Vinnurva (2008) puolestaan kirjoittaa Sosiaali- ja terveysministeriön 1980-luvulla tekemästä alueellistamiskokeiluesityksestä kymmenelle suurimmalle kaupungille. Alueellistamiskokeilun myötä Hervantaan perustettiin aluetoimisto. Alueellistamiskokeilun tarkoituksena oli sosiaali- ja terveydenhuollon sektorien lähentäminen, jotta alueen asukkaiden fyysisiin, psyykkisiin ja sosiaalisiin haasteisiin pystyttäisiin vastaamaan paremmin. (Vinnurva 2008, 86-87.) Alueellistamiskokeilun tarkoituksena oli siirtyä eriytyneestä ryönjaosta laajempiin, asiakkaiden tarpeisiin paremmin vastaaviin ryötäpöihin. Tärkeää oli, että alueen asukkaat pääsisivät palveluiden suunnitteluun mukaan. (Ahvenainen 2018, 34.)

Aluetoimistojen sijoittaminen ihmisten asuinympäristöihin toi mukanaan paljon positiivisia asioita kuten alueen asukkaiden entistä tasavertaisemman kohtaamisen ja samalla vuorovaikutus rentoutui ja parantui. Aluetoimiston myötä alueen asukkaiden tarpeita tarkasteltiin ja toisaalta myös ymmärrettiin eri tavalla. (Vinnurva 2008, 86-87.) Alueellistamiskokeilussa hahuttiin yhdistää toimeentulotukeen, lastensuojeluun ja päihdehuoltoon liittyvää ryötä

asiakaslähtoisemmäksi, jotta alueella tehtävä sosiaali- ja terveydenhoitotyö olisi entistä yhteisöllisempää ja kokonaisvaltaisempaa. (Ahvenainen 2018, 34).

Alueellistamiskokeilulle nähtiin otollinen toimintaympäristö Hervannassa, koska jo tuolloin alueella oli tiheää rakentamista, paljon vuokra-asuntoja, verraten runsaasti toimeentulotuen asiakkuuksia, alueen väestö oli lapsivaltainen ja siellä esiintyi erilaisia nuoriso- ja lähiöongelmia. (Vinnurva 2008, 86-87.) Alueellistamiskokeilun myötä yhteisösosiaalityön lähtökohdaksi muodostui käsitys asiakkaasta subjektina ja tärkeäksi koettiin hyödyntää asiakkaan voimavaroja entistä enemmän. Alue toimistojen tulon myötä Hervantaan muodostui ensimmäisiä asukasryhmiä, jotka käynnistyivät kuin itsestään alueen asukkaiden kohdatessa toisiaan. (Vinnurva 2008, 86-87.) Erilaisten asukasryhmien lisäksi Hervantaan muodostui talotoimikuntia, jengityötä tekeviä ryhmiä, kerhotoimintaa ja aktiivisten asukkaiden epävirallisia kokouksia (Ahvenainen 2018, 34). Alueen aktiiviset asukkaat perustivat Yhdessä selviytymisen tuki YSTI ry:n. Yhdistys järjesti alueella muun muassa kerhoja ja työllisti työttömiä. Yhdessä selviytymisen tuki ry on hyvä esimerkki yhteisösosiaalityöstä ja työmenetelmistä, jotka ovat ylittäneet sosiaalipalvelujärjestelmän rajoja ja muokanneet yksilöiden lisäksi palvelujärjestelmän rakenteita. (Ahvenainen 2018, 34.) Vielä nykyisinkin YSTI ry on yksi keskeisimmistä toimijoista Hervannassa, ja yhdistyksen järjestämät toiminnot ehkäisevät syrjäytymistä kaikenikäisten kanssa (Popova 2019, 26). Yhdessä selviytymisen tuki ry on myös yksi Hervannan yhteisökeskuksen kolmannen sektorin toimijoista ja näin ollen jatkaa yhteisöllisen työn ja yhteisösosiaalityön tekemistä Hervannan alueella.

3.3 Yhteisöt ja yhteisöllisyys yhteisöissä

Yhteisöt ympäröivät ihmisiä kaikkialla (Pohjola 2015, 17). Yhteisöillä on suuri merkitys erityisesti yhteisösosiaalityössä, jonka vuoksi yhteisöjen merkitystä ja tärkeyttä ihmisten elämässä ei voi vähätellä. Yhteisöjen määrittely ei ole yksinkertaista, vaan se on hyvinkin monitahoista ja moniulotteista. Yhteisöt voivat olla perinteiseksi luokiteltuja yhteisöjä tai vastaavasti virtuaaliyhteisöjä.

Ihminen nähdään yhteisöllisenä toimijana, sosiaalisia yhteenliittymiä rakentavana ja ylläpitävänä olentona (Pohjola 2015, 16). Sen vuoksi yhteiskunnallisuus, yhteisöihin kuuluminen ja sosiaalinen kanssakäyminen ovat ihmisille luontaista. Arjessa ihmiset panostavat sosiaaliseen ja yhteisölliseen esimerkiksi rakentamalla sosiaalisia suhteita toisiin ihmisiin. Ihmiset kiinnittyvät erilaisiin sosiaalisiin suhteisiin, mutta myös naapurustoon, asuinyhteisöihin sekä virallisiin yhdistyksiin. (Pohjola 2015, 17.) Pessi ja Seppänen (2011) kirjoittavat, miten yhteisöt voivat olla hyvän elämän kulmakivi ja voimavara. Yhteisö on käsitteenä herättänyt aikojen saatossa ihmisissä myönteisiä mielikuvia, jonka vuoksi yhteisöt nähdään lämpiminä ja turvallisina paikkoina, joissa voi luottaa toisten ihmisten hyvään tahtoon ja avuliaisuuteen. Yhteiskuntapolitiikassa yhteisöt ja yhteisöllisyys ovat keino ihmisten hyvinvoinnin lisäämiseksi. (Pessi &

Seppänen 2011, 288-291.) Vaikka yhteisöt nähdään hyvin positiivisina ja ihmisen hyvinvointia kerryttävinä, voi yhteisöllä olla myös negatiivinen puoli. Yhteisöt voivat pahimmillaan mahdollistaa alistamista, väkivaltaa ja rikollisuutta (Pohjola 2015, 26).

Roivaisen ja Ranta-Tyrkön (2016) mukaan yhteisöt ovat perhe- ja työyhteisöjä sekä muita arjen vuorovaikutussuhteita. Moderneissa yhteiskunnissa yhteisöllisyys perustuu näiden yhteisöjen väliseen vuorovaikutukseen. Yhteisöllä voidaan tarkoittaa myös erilaisia globaaleja verkostoja. Yhteisöksi voidaankin kutsua mitä tahansa vuorovaikutusjärjestelmää. (Roivainen & Ranta-Tyrkkö 2016, 7-8.) Toisaalta Eräsaari (2016) kirjoittaa yhteisön viittaavan käsitteenä siihen, että tietyillä ihmisillä on jotakin yhteistä, mutta myös julkista ja jakamatonta kuten julkiset ja yhteiset tilat. (Eräsaari 2016, 111.) Yhteisöt ympäröivät ihmisiä. Jokaisella ihmisellä onkin jotain yhteisöllisiä kiinnikkeitä yhteiskunnassa. Ihmisten keskinäisten suhteiden tiiviys, kannattelevuus ja jatkuvuus vaihtelevat paljon ihmisestä, tilanteesta ja yhteisöstä toiseen. (Pohjola 2015, 17.)

Yksilön ja yhteiskunnan suhde pohjautuu yhteisyyden tunteelle. Yhteisöllisyys, yhteisöt sekä yhteisöllinen elämäntapa ovat välttämättömiä ihmisen olemassaololle ja toiminnalle. Nykyisin yhteisöllisyys liitetään paikkaan, aiheeseen tai asiaan. Yhteisöllä onkin siis voimaa, vaikka puhutaankin yhteisöllisyyden hajoamisesta. (Kostamo- Pääkkö, Ojaniemi & Väyrynen 2015, 7.)

Yhteisöllisyyden avulla pyritään usein ratkaisemaan yksilöiden, kuntien sekä kansakuntien ongelmia. Yhteisöllisyys nähdäänkin ikään kuin välttämättömänä ihmisen sosiaaliselle kasvamiselle ja ylipäänsä ihmisenä ololle. Ihminen sitoutuu merkityksellisiin pitämiinsä asioihin. Yhteisöllisyys on kokemus siitä, että voi vaikuttaa asioihin. Yhteisöllisyys on myös kuulluksi ja kohdatuksi tulemista. (Kostamo-Pääkkö ym. 2015, 7-8.) Pohjolan (2015) mukaan nykyisin voidaan puhua uudesta yhteisöllisyydestä. Uudella yhteisöllisyydellä tarkoitetaan uudenlaisia yhteisöllisyyden muotoja, yhdistymisen tapoja sekä piirteitä. Tästä esimerkkinä ovat internetin virtuaaliset yhteisöt. Nämä virtuaaliset yhteisöt ovat vaihtoehtona kasvokkaiselle vuorovaikutukselle. Toisaalta uusi yhteisöllisyys voidaan ajatella uuden aluksi ja yhteisöjen rakentumiseksi uusien piirteiden ja ehdoin. Tämä voi ilmentyä uudennlaisilla kumppanuuksilla, yhteistyön muodoilla sekä perustamalla kokoontumistiloja tai järjestötiloja. (Pohjola 2015, 23.) Hervannan yhteisökeskuksen voidaankin ajatella olevan uusi yhteisöllisyyden muoto, koska yhteisökeskukseen on koottu saman katon alle erilaisia merkittäviä matalan kynnyksen palveluita, mutta myös sosiaalityön palveluita. Lisäksi yhteisökeskus voidaan nähdä uutena yhteisöllisenä työtapana, koska nyt kaupungin peruspalvelut tekevät tiivistä yhteistyötä kolmannen sektorin palveluiden kanssa ja näin luovat yhteistyötä ja vuoropuhelua keskenään.

Yhteisöt ja yhteisöllisyys tarjoavatkin monenlaisia mahdollisuuksia erilaisten menetelmien käytölle sosiaalityössä. Sen vuoksi sosiaalityössä voidaankin hyödyntää paljon jo olemassa

olevia toimivia yhteisöjä tai vastaavasti perustaa kansalaisten tueksi uusia yhteisöjä (Pohjola 2015, 30-31). Näiden jo olemassa olevien yhteisöllisyydelle rakentuvien menetelmien rinnalle on mahdollista kehittää uusiakin yhteisöllisiä työmenetelmiä. Koska sosiaalityön resurssit eivät riitä kaikkeen, entistä yhteisöllisempi työote edellyttääkin tiivistä yhteistyötä sosiaalialan järjestöjen kanssa (Pohjola 2015, 30-31). Yhteisöllisen työtteen käyttäminen edellyttää myös oman toiminnan yhteisöllisten tavoitteiden ja menetelmien kehittämistä. Yhteisöllisyys tuleekin nähdä voimavarana. (Pohjola 2015, 30-31.)

4 Yhteisösosiaalityö tulevaisuudessa ja osana Sote-uudistusta

Suomessa sosiaalityön juuret ovat kirkon ja vapaaehtoistyön sekä kuntien vaivahoidon kautta kehittyneessä lakisääteisessä sosiaalihuollossa (Karjalainen ym. 2019, 16-17), jonka vuoksi sosiaalityötä onkin tehty kautta aikojen aikuisväestön parissa. Sosiaalityöllä on edelleenkin tärkeä rooli yhteiskunnassa osana ihmisten tämän päivän ja tulevaisuuden hyvinvointia. Työtä on kuitenkin tärkeä kehittää ja työntekijöiden on tärkeää kehittyä, jotta osaaminen pysyy ajan tasalla suhteessa ihmisten hyvinvoinnin vajeisiin. Siksi onkin tärkeää, että yksilöllisten työmenetelmien rinnalle on tullut jälleen yhteisöllisiä menetelmiä korostavia työtapoja.

Sosiaalityötä tehdään tavallisimmin yhteisöissä sekä työyhteisöissä, yhteydessä muihin yhteisöihin ja sosiaalisiin verkostoihin. Yksi sosiaalityön tehtävä onkin tehdä itsensä tarpeettomaksi eli tavoitteena on ohjata ihmiset toisiin yhteisöihin kuten töihin, asuinyhteisöiden tai harrastusten pariin. (Eräsaari 2016, 109.) Eräsaari (2016) kirjoittaa, että myös lähtökohdat yhteistyössä eroavat yksilöllisistä menetelmistä. Yhteistyön subjektina ei ole yksilö vaan yhteisö. Yhteisön tavoitteena on osallistuminen sekä koko yhteisön voimavarojen hyödyntäminen. (Eräsaari 2016, 116.) Roivaisen (2008b) mukaan kautta aikojen yhdyskuntatyön perustana ovat olleet paikalliset toimintatavat, alueen asukkaiden olosuhteiden muuttaminen sekä kansalaiskeskeisyys. Tämän vuoksi sosiaalityössä ei tulisi unohtaa alueellisten yhteisöjen merkitystä ihmisen hyvinvoinnin mahdollistajina. Näitä yhdyskuntatyön elementtejä pitäisikin hyödyntää myös nykyisissä yhteisöllisissä työtavoissa. (Roivainen 2008b, 41.)

Sosiaali- ja terveysministeriön Tiekartta 2030 -selvitykseen (2019) on kuvattu visio tulevaisuuden sosiaalityöstä. Tulevaisuuden sosiaalityötä tehdään lähellä ihmisiä ja heidän elinympäristöjään. Sosiaalityössä korostuu matalalla kynnyksellä saavutettavat lähipalvelut, joissa painopisteenä on yhteisöllinen lähestymistapa ja yhteiskunnallinen näkökulma. (Karjalainen ym. 2019, 26). Tiekartta 2030 -selvityksessä (2019) on käsitelty myös osaavaa ja vaikuttavaa sosiaalityötä, jossa osaamista tulee kehittää laajoissa kokonaisuuksissa kuten rakenteellinen sosiaalityö sekä yhteisösosiaalityö. Selvityksessä käsitellään myös osallistavaa ja valtaistavaa

sosiaalityötä, koska painopisteen pitäisi olla tulevaisuudessa asiakkaiden asiantuntemuksen hyödyntämisessä. Toiminnalliset työmenetelmät ja jalkautuminen toimistosta asiakkaiden pariin ovat osa asiakaslähtöistä sosiaalityötä. Tiekartta 2030 -selvityksen mukaan sosiaalityön tulee olla jalkautuvaa matalankynnyksen lähipalvelua, jossa toteutuu alueperustainen yhteisöllinen lähestymistapa. (Karjalainen ym. 2019, 27-30.) Näin ollen sosiaalityö tarvitsee tulevaisuudessa niin yksilökohtaisia, mutta myös yhteisöllisiä työmenetelmiä. Usein yhteisöjen tukeminen ja toiminnan järjestäminen on kuulunut kansalaisjärjestöille sekä kunnan kulttuuri-toimintaan. Virallisen sosiaalityön tulisikin olla, varsinkin tulevaisuutta ajatellen, entistä vahvemmin kumppanina tämän kaltaisen toiminnan järjestämisessä tai vähintään koordinoimassa toimintaa. (Roivainen 2008a, 280.) Roivainen (2008b) kirjoittaa myös, että yhteisöllisellä sosiaalityöllä tulee olla paikkansa julkisessa sosiaalityössä, riippumatta siitä, kuka yhteisöllistä työtä tuottaa. Oleellinen kehittämishaaste onkin useimmiten yhdistää kolmannen sektorin ylläpitämä yhteisöllinen työ osaksi sosiaalityön palveluketjua viranomaistyön ja asukkaiden välissä. (Roivainen 2008b, 41-42.) Tiekartta 2030 -selvityksen lisäksi yhteisösosiaalityöstä ja yhteisöllisistä työtavoista puhutaan myös Pirkanmaan sote -uudistuksen hankesuunnitelmassa.

Pirkanmaan sosiaali -ja terveystoimen, sairaanhoitopiirien ja pelastustoimen palvelut siirtyvät vuoden 2023 alusta hyvinvointialueen vastuulle. Tavoitteena uudistuksessa on järjestää kaikille alueen asukkaille laadukkaat ja yhdenvertaiset sote- palvelut sekä pienentää ihmisten hyvinvointi- ja terveyseroja. Hyvinvointialueen rakentamisen muutoksia valmistellaan Pirsote-hankkeessa. (Tays 2021.) Pirkanmaan tulevaisuuden sote -keskuksen eli Pirsoten hankesuunnitelmassa vuosille 2020-2022 on kuvattu erilaisia työpaketteja sote -keskusten uudistamiseksi. Työpaketti 10 on kiinnostava erityisesti tämän opinnäytetyön aiheen kannalta, koska työpaketin nimi on ”Kansalaistoiminnan koordinaation ja yhteistyön vahvistaminen” (Pirsote 2020, 14). Työpaketin mukaan tulevaisuudessa Pirkanmaalla tullaan vahvistamaan kansalaistoiminnan koordinaation, jolla varmistetaan kolmannen sektorin ja julkisten palveluiden entistä parempaa yhteentoimivuutta. Palveluiden koordinoiminen myötä kolmannen sektorin ja julkisen sektorin sosiaali- ja terveystoimien päällekkäinen työ vähenee ja kansalaistoiminnan tärkeys korostuu. (Pirsote 2020, 14.)

Hankesuunnitelmassa toisena työpaketti 10 toimenpiteenä on kehittää kansalaistoiminta- ja järjestölähtöisesti kaikille avoimia yhteisökeskuksia vastaamaan alueiden erilaisiin tarpeisiin. Yhteisökeskuksissa järjestöillä ja yksittäisillä kuntalaisilla onkin tulevaisuudessa mahdollisuus järjestää eri-ikäisille ihmisille kulttuuri-, liikunta- ja vertaistukitoimintaa. Tarpeen tullen yhteisökeskuksiin voidaan tuoda sote-peruspalveluita, liikkuvia tukipalveluita, Kelan etäpalveluja ja näihin liittyvää ohjausta ja neuvontaa. Ikäihmisten lähitoritoiminnan ja perhekeskusten lisäksi myös yhteisösosiaalityö liittyy tähän kehittämiskokonaisuuteen. (PirSote 2020, 14.) Näin ollen opinnäytetyöni aihe kytkeytyy ajankohtaiseen ja suureen tulevaisuuden

muutokseen. Tämän vuoksi on tärkeää tuottaa tietoa yhteisökeskuksen toiminnasta, mikäli tulevaisuudessa yhteisökeskuksia on Pirkanmaalla enemmänkin.

5 Aikaisemmat tutkimukset ja opinnäytetyöt

Aikaisempia tutkimuksia yhteisösosiaalityöhön liittyen on tehty jonkin verran. Aiheesta on kirjoitettu erilaisia opinnäytetöitä, pro graduja ja muita tutkimuksia. Monissa vastaan tulleissa tutkimuksissa ja tutkielmissä näkökulma on ollut asiakkaisissa ja heidän kokemuksessaan yhteisökeskuksessa käymisestä. Tämän vuoksi on erittäin tärkeää kerätä tietoa ja selvittää aihetta myös työntekijöiden näkökulmasta. En löytänyt samankaltaisia tutkimuksia kuin opinnäytetyöni tulee olemaan, joten opinnäytetyöni tuottamalle tiedolle on varmasti paikkansa.

Tytti Tonterin (2011) käytäntötutkimuksen tarkoituksena oli selvittää ryhmäkeskusteluiden avulla, mitä mieltä sosiaalityöntekijät Helsingin läntisellä sosiaaliasemalla olivat yhteisöllisen ja rakenteellisen sosiaalityön toteutumisesta, ja mitä mahdollisia haasteita ja tuen tarpeita työn toteutumisella on. Tutkimuksen tarkoitus oli ideoida yhdessä miten yhteisöllistä ja rakenteellista työtä voisi hyödyntää käytännön työssä. Tutkimuksen tuloksissa tuli ilmi, että yhteisösosiaalityön ja rakenteellisen sosiaalityön käsitteitä tulisi konkretisoida, koska käsitteitä on vaikea hahmottaa. Lisäksi tarpeen on nähdä yhteisöt laajemminkin kuin vain asuinalueeseen sidoksissa olevina. Myös yhteisöllisyyden merkitys korostui tutkimuksessa, koska moni aikuissosiaalityön asiakas kokee yksinäisyyttä tai yhteisöt, joihin ihminen kuuluu, eivät tuota hyvinvointia. Tutkimuksessa kävi ilmi, että osa tutkimukseen osallistuvista työntekijöistä koki sosiaaliasemalta poistumisen vieraana. Toisaalta heräsi ajatuksia myös tehdä sosiaalityötä tietyn alueen luonnollisten yhteisöiden parissa. Yhteisösosiaalityön ja rakenteellisen työn toteutumisen kannalta haasteellisiksi kysymyksiksi muodostuivat muun muassa resurssien puute ja työmenetelmien vähäinen tunteminen. Muita tutkimuksessa esiin tulleita asioita olivat, että yhteisösosiaalityön kehittämisprosessissa korostuu tiettyyn asuinalueeseen ja sen ihmisten haasteisiin tutustuminen. Tuloksissa tuli myös esille kunnallisen sosiaalityön verkostoituminen kolmannen sektorin kanssa. (Tonteri 2011.)

Vuonna 2011 on tehty opinnäytetyö liittyen Satakunnassa sijaitsevan yhteisökeskuksen toimintaan. Opinnäytetyössään Raikusen (2011) tarkoituksena oli selvittää, miten asiakkaat kokevat Satakunnan yhteisökeskuksen toiminnan ja mitä yhteisökeskus merkitsee asiakkaille. Opinnäytetyön mukaan näitä tietoja oli tarkoitus hyödyntää yhteisökeskuksen toiminnan kehittämisessä. Satakunnan yhteisökeskus on kolmannen sektorin toimija, joka on perustettu Kumppanuutta Satakuntaan - hankkeen yhteydessä. Satakunnan yhteisökeskuksessa toimii paikallisia järjestöjä sekä yhdistyksiä yhteistyössä toistensa kanssa. Yhteisökeskuksen toimijat järjestävät kansalaisille erilaista toimintaa ja osallistumisen mahdollisuuksia. Yhteisökeskuksen

tarkoitus on tavoittaa erilaisissa elämäntilanteissa olevia ihmisiä. Yhteisökeskuksen kolmannen sektorin yhdistykset tukevat ja täydentävät hyvinvointipalveluita Satakunnan alueella. (Raikunen 2011.) Opinnäytetyön tulosten mukaan asiakkaat olivat tyytyväisiä Satakunnan yhteisökeskuksen toimintaan ja kokivat olevansa tervetulleita yhteisökeskuksen toimintaan. Suurin osa yhteisökeskuksen kävijöistä oli eläkeläisiä. Yhteisökeskuksen kävijät kokivat saavansa yhteisökeskuksesta sosiaalista tukea. (Raikunen 2011.)

6 Opinnäytetyön toteutus

Tämä opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä Tampereen Hervannassa sijaitsevan yhteisökeskus L8:n kanssa. Opinnäytetyötä varten haastateltiin yhteisökeskus L8:ssa olevia toimijoita. Näitä toimijoita olivat Linja 20-hanke, Pirsote-hanke, seurakunnan diakoniatyö, lapsiperheiden sosiaalityö, A-kilta, Koko-hanke sekä Yhdessä selviytymisen tuki YSTI ry.

Opinnäytetyön aktiivinen työstäminen alkoi syyskuun 2021 lopussa, jolloin varsinainen aihe opinnäytetyölle löytyi. Opinnäytetyötä varten kirjoitettiin lokakuussa 2021 toimeksiantajan kanssa molempia osapuolia sitova toimeksiantosopimus sekä pidettiin palaveri opinnäytetyön käytännön toteutukseen liittyen. Opinnäytetyösuunnitelma esiteltiin marraskuussa 2021 muille opiskelijoille sekä lehtorille, jonka jälkeen opinnäytetyöhön haettiin tutkimuslupa Tampereen kaupungilta. Tutkimuslupahakemus lähetettiin marraskuun 2021 lopussa ja hyväksytty tutkimuslupa tuli joulukuun 2021 alussa. Tutkimusluvan saamisen jälkeen opinnäytetyön teemahaastattelut aloitettiin joulukuun 2021 puolen välin jälkeen. Haastatteluista viisi toteutettiin joulukuussa 2021 ja loput kolme tammikuussa 2022. Teemahaastatteluista kaksi toteutettiin yhteisökeskuksessa, neljä haastattelua muussa paikassa ja kaksi puhelimen välityksellä. Aineiston litterointi ja analysointi aloitettiin heti ensimmäisen haastattelun jälkeen. Aineiston analysointia ja litterointia tehtiin rinnakkain koko haastatteluprosessin ajan. Opinnäytetyö esiteltiin Laurean julkaisuseminaarissa maaliskuussa 2022, jonka jälkeen opinnäytetyö julkaistiin Theseus-tietokannassa.

6.1 Tavoite ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön päätutkimuskysymyksenä on ”Miten yhteisösosiaalityön malli on rakentunut Hervannan yhteisökeskukseen?”. Päätutkimuskysymystä tarkentavat alakysymykset ovat ”Miksi yhteisökeskuksen toimijat kokevat yhteisökeskuksen toiminnan?” ja ”Miten yhteisökeskuksen toimintaa tulisi kehittää tulevaisuudessa?”.

Näiden tutkimuskysymysten avulla on tarkoitus selvittää, millainen on yhteisösosiaalityön malli Hervannan yhteisökeskuksessa, miten yhteisökeskuksen työntekijät kokevat yhteisökeskuksen toiminnan ja miten yhteisökeskuksen toimintaa tulisi kehittää tulevaisuudessa. Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa tietoa toimeksiantajalle sekä tuoda työntekijöiden

näkemyksiä esiin liittyen yhteisökeskuksen toimintaan. Tämän lisäksi opinnäytetyön tavoitteena oli nostaa yhteisösosiaalityötä aiheena enemmän esille.

6.2 Tutkimusmenetelmä

Tämän opinnäytetyön tutkimusmenetelmä on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara (2009) kirjoittavat, että kvalitatiivisen tutkimuksen lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen ja tutkittavan kohteen kokonaisvaltainen tutkiminen. Laadullisen tutkimuksen tarkoitus on ymmärtää tutkittavan kohteen laatua, ominaisuuksia ja merkityksiä. Laadullisen tutkimuksen lähtökohtana on aineiston monipuolinen ja yksityiskohtainen tarkastelu. Lähtökohtaisesti tutkittava määrää, mikä on tärkeää ja oleellista aiheen kannalta. (Hirsjärvi ym. 2009, 160-166.) Juuti ja Puusa (2020) puolestaan kirjoittavat, että laadullisen tutkimuksen tavoitteena on ymmärtää tutkittavaa kohdetta tutkimukseen osallistuvien ihmisten näkökulmasta. Pääosassa laadullisessa tutkimuksessa ovat siten tutkittavat ihmiset ja heidän kokemuksensa, tunteensa ja ajatuksensa liittyen tutkittavaan ilmiöön. Laadullisessa tutkimuksessa tavoitteena on tuottaa yksityiskohtaista tietoa tietystä ilmiöstä. Tieto hankitaan ihmisiltä, jotka toimivat luonnollisissa ympäristöissä. (Juuti & Puusa 2020, 7-11.)

Laadullinen tutkimusmenetelmä valikoitui opinnäytetyöhöni, koska tarkoituksena on kokonaisvaltaisesti sekä monipuolisesti tutkia ja ymmärtää Hervannan yhteisökeskus L8:n toimintaa ja sen merkitystä osana palvelujärjestelmää. Mikä toiminnassa on hyvää ja toimivaa? Mitä pitäisi muuttaa? Miten yhteisökeskuksen toimintaa voisi kehittää entistä paremmaksi tulevaisuudessa? Opinnäytetyössä kerättävä tieto perustuu työntekijöiden kokemukseen ja henkilökohtaiseen käsitykseen ja näkemykseen yhteisökeskuksen toiminnasta. Näin ollen laadullinen tutkimus on tarkoituksenmukaisin vaihtoehto.

6.3 Aineiston kerääminen

Tämän opinnäytetyön aineiston keruumenetelmänä on teemahaastattelu. Hirsjärvi ym. (2009) kirjoittavat, että laadullisen tutkimuksen aineistonkeruun perusmenetelmä on haastattelu ja dokumenttien käyttäminen (Hirsjärvi ym. 2009, 192). Haastattelun käyttämisessä on monia etuja kuten haastateltavien saaminen mukaan tutkimukseen sekä mahdollisuus saada haastateltavilta tietoa vaikeistakin asioista. Haastattelun avulla haastateltavilta pyritään saamaan mahdollisimman päteviä ja luotettavia tietoja. (Hirsjärvi ym. 2009, 204-208.) Haastattelu on joustava tiedonkeruumenetelmä, koska kysymyksiä on mahdollista toistaa ja niitä voi esittää sekalaisessa järjestyksessä. Väärinymmärrykset on helppo oikaista ja haastateltavan kanssa dialogin käyminen mahdollistuu. Kaikista tärkeintä on saada halutusta aiheesta mahdollisimman paljon tietoa. Toisinaan haastattelun onnistumisen kannalta voi haastateltavalle antaa

etukäteen esimerkiksi haastattelun teemat tietoon. Haastattelun kiistaton etu onkin, että haastateltaviksi valittavilla ihmisillä on kokemukseen perustuvaa tietoa halutusta aiheesta. (Sarajärvi & Tuomi 2018, 85-86.) Tässä opinnäytetyössä teemahaastattelun teemat on ilmoitettu saatekirjeessä (Liite 1), joka lähetettiin haastattelukutsun kanssa työntekijöille sähköpostitse.

Haastattelu valikoitui opinnäytetyön tiedonkeruumenetelmäksi, koska tarkoituksena oli kerätä tietoa työntekijöiden mielipiteistä, havainnoista, käsityksistä ja kokemuksista (Jyväskylän yliopisto 2020). Kutsu haastatteluun lähetettiin työntekijöille sähköpostitse joulukuun 2021 puolivälissä tutkimusluvan saamisen jälkeen. Haastatteluajat sovittiin sähköpostitse. Opinnäytetyötä varten tein kahdeksan haastattelua, joista viisi toteutettiin joulukuussa 2021 ja kolme tammikuussa 2022. Haastattelut olivat yksilöhaastatteluita. Jokainen haastattelu nauhoitettiin ääninauhurilla. Haastatteluiden avulla mahdollistui monipuolinen tiedonkerääminen useasta eri näkökulmasta. Näin ollen haastattelu oli oikeastaan ainoa vaihtoehto opinnäytetyön aiheen mukaiseen, kokemusperäisen tiedon keräämiseen.

Teemahaastattelussa haastattelun aihepiirit ovat tutkijan tiedossa, mutta kysymysten järjestys ja tarkka muoto puuttuvat (Hirsjärvi ym. 2009, 208). Teemahaastattelussa edetään etukäteen valittujen teemojen ja teemoja tarkentavien kysymysten mukaisesti (Puusa 2020, 112). Tässä opinnäytetyössä teemahaastattelun teemat liittyvät yhteisökeskuksen toimintaan, yhteisökeskuksen toimijoiden väliseen yhteistyöhön, työntekijöiden ajatuksiin yhteisökeskuksen toiminnan nykytilasta sekä tulevaisuuden visiointiin (Liite 2). Teemahaastattelu on vapaamuotoinen ja joustava haastattelun menetelmä, jossa tutkittavaa kannustetaan puhumaan aihepiiristä vapaasti. Teemahaastattelussa korostuu haastateltavien tulkinnat asioista ja asioille annetuista merkityksistä. (Puusa 2020, 112.) Haastatteluun valittujen teemojen tarkoitus on siis tuottaa tietoa aiheesta, jota tutkijan on mahdollista kuvata teorian avulla. (Puusa 2020, 112- 113.)

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkimusjoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti, ei satunnaisesti (Hirsjärvi ym. 2009, 164). Sen vuoksi opinnäytetyötä varten haastateltiin A-killan, diakonian, Yhdessä selviytymisen tuki YSTI ry:n, PirSoten, Linja 20- hankkeen, Koko-hankkeen ja lapsiperheiden sosiaalityön työntekijöitä. Aikuissosiaalityön Kototorin sosiaaliohjaajat rajattiin tutkimuksen ulkopuolelle. Sain yhteistyötaholta suoraan listan työntekijöistä, joihin kannattaisi olla haastattelun osalta yhteydessä. Laadullisen tutkimuksen haastateltavat valitaan tutkimukseen heidän tietämyksensä ja kokemuksensa perusteella (Sarajärvi & Tuomi 2018, 98). Osan haastatteluun osallistuneiden työntekijöiden työpaikka on konkreettisesti Hervannan yhteisökeskus L8:ssa ja osan haastateltavien työ liittyy läheisesti L8:n toimintaan. Näin ollen haastatteluihin valikoituneilla henkilöillä oli paras ja ajankohtaisin tieto yhteisökeskuksen toiminnasta.

Ennen teemahaastatteluiden tekemistä teemahaastattelun kysymykset lähetettiin toimeksiantajalle nähtäväksi ja palautteen saamiseksi. Tämä henkilö ei osallistunut teemahaastatteluihin, koska hänellä on keskeinen ja tiivis rooli yhteisökeskuksen toiminnassa. Teemahaastattelu rungon lähettämällä varmistuttiin siitä, että opinnäytetyön aiheen kannalta oleellista tietoa tulee kerätyksi. Toimeksiantajalta saadun palautteen perusteella joitakin teemahaastattelun kysymyksiä muokattiin. Ennen varsinaisten haastatteluiden aloittamista pohdimme ystävänä kanssa kysymyksiä vielä tarkemmin ja muotoilin joitakin kysymyksiä vielä uudelleen. Ensimmäisen varsinaisen haastattelun jälkeen muotoilin ja muokkasin teemahaastattelun kysymyksiä vielä lisää. Osan liian samanlaisista kysymyksistä jätin pois ja vastaavasti lisäsin muutaman kysymyksen mukaan. Haastatteluiden edetessä piti toisinaan joitakin kysymyksiä jättää välistä tai muotoilla toisin riippuen työntekijän roolista yhteisökeskuksen toiminnassa. Työskentelikö haastateltava suoranaisesti yhteisökeskuksen kävijöiden kanssa vai oliko haastateltavan tekemä työ ennemminkin yhteisökeskusta koordinoivaa tai kehittävää toimintaa.

Aineiston riittävyyden mittana on usein saturaatio eli kylläntyminen. Aineiston saturaation täytyttyä tutkittavat eivät tuota enää tutkimusaiheen kannalta uutta tietoa. Näin ollen tietty aineistomäärä tuottaa kaiken teoreettisen tiedon, mitä aiheesta voi saada. (Sarajärvi & Tuomi 2018, 99-100.) Kahdeksan haastateltavaa oli opinnäytetyön aiheen kannalta juuri sopiva määrä. Jo muutaman haastattelun jälkeen tiettyihin kysymyksiin alkoi tulla samankaltaisia vastauksia ja nämä samankaltaisuudet vain lisääntyivät, mitä enemmän työntekijöitä haastateltiin. Toisaalta kahdeksankin haastateltavan jälkeen osaan kysymyksistä tuli erilaisia vastauksia. Näin ollen opinnäytetyötä varten kerättyä aineistoa voidaan pitää edustavana, koska kerätty aineisto tuo ilmi usean työntekijän ajatuksia ja kokemuksia.

Teemahaastatteluista kaksi toteutettiin Hervannan yhteisökeskuksessa paikan päällä. Yksi haastattelu toteutettiin Tampereen virastotalolla, toinen Hervannan kirkolla, kolmas Tampereen ammattikorkeakoulun tiloissa ja neljäs haastateltavan työntekijän edustaman yhdistyksen tiloissa. Loput kaksi haastattelua toteutettiin puhelimitse koronaviruksen vuoksi. Yhden haastattelun kesto vaihteli vajaasta puolesta tunnista tuntiin. Haastateltavat allekirjoittivat ennen haastattelua suostumuslomakkeen (Liite 3). Ennen puhelimesta toteutettuja haastatteluja haastateltaville lähetettiin suostumuslomake sähköpostitse luettavaksi ja suullisesti hyväksyttäväksi. Toiselle haastateltavalle suostumuslomake lähetettiin postitse allekirjoitettavaksi ja toinen haastateltava lähetti lomakkeen skannattuna sähköpostiini.

6.4 Aineiston analyysi

Kvalitatiivisen eli laadullisen analyysin tarkoitus on eritellä tutkimuskohteen laatua sekä ominaisuuksia ja merkityksiä kokonaisvaltaisesti (Jyväskylän yliopisto 2015). Tämän opinnäytetyön aineiston analysointimenetelmänä käytettiin teemoittelua. Kerätyn aineiston analyysi,

tulkinta ja johtopäätösten tekeminen on tutkimuksen ydinasia (Hirsjärvi ym. 2009, 221). Tämän opinnäytetyön aineiston analysointi aloitettiin heti ensimmäisen haastattelun jälkeen. Näin ollen laadullisessa tutkimuksessa aineiston kerääminen ja analysointi ovatkin osittain päällekkäisiä työvaiheita (Puusa 2020b, 145).

Laadullisen tutkimuksen tallennettu tutkimusaineisto litteroidaan eli muutetaan kirjalliseen muotoon. Kerätty aineisto voidaan litteroida kokonaan. (Hirsjärvi ym. 2009, 222.) Opinnäytetyön haastattelut nauhoitettiin. Opinnäytetyötäni varten nauhoitetuista haastatteluista litteroitiin niin haastateltavan kuin haastattelijankin puhe. Haastattelut litteroitiin pääsääntöisesti kokonaisuudessaan. Haastatellut työntekijät nimettiin heti litterointi vaiheessa ” Henkilö A”, ” Henkilö B” jne. anonyymiuden varmistamiseksi. Litteroinnin on vastattava haastateltavien puheita ja puheiden merkityksiä, joita haastateltavat ovat asioille antaneet (Vilkkä 2021, 138). Koko opinnäytetyötä varten kerätyn aineiston litterointi helpottaa hahmottamaan haastatteluiden kokonaiskuvaa ja aineistojen vertaaminen toisiinsa on luotettavampaa. Koko aineiston litteroinnilla varmistetaan, että aiheen kannalta mitään oleellista ei jää huomaamatta. Opinnäytetyötä varten litteroitavaa aineistoa kertyi viisi ja puoli tuntia, koska haastateltavia työntekijöitä oli kahdeksan.

Tässä opinnäytetyössä haastateltavien puhe litteroitiin pääsääntöisesti sanatarkasti helposti ymmärrettävään muotoon. Haastatteluista jätin haastateltavien osalta litteroimatta joitakin täytesanoja kuten ”niin”, ”tota” ja ”niinku”. Jätin myös litteroimatta haastatteluissa tulleiden ihmisten nimiä sekä joitakin haastatteluissa käytettyjä esimerkkejä tai kaupunkien ja paikkojen nimiä. Näiden kyseisten kohtien litteroimatta jättämisellä ei kuitenkaan ollut vaikutusta haastatteluiden luotettavuuden tai asian ymmärtämisen kannalta. Jätin litteroimatta myös joitakin haastateltavien kommentteja ja ajatuksia haastateltavien pyynnöstä. En myöskään litteroinut sanatarkasti omia teemahaastattelurungon ulkopuolelta tulleita kysymyksiäni tai omia kommenttejani haastattelun aikana, koska haastattelussa pääasiassa ovat haastateltavien ajatukset. Ennen aineiston tarkempaa analysointia ja teemoittelua kuuntelin kerätyn aineiston vielä toistamiseen. Näin varmistuttiin, että litteroinnit vastaavat nauhoitettua ääninauhaa. Toisella kuuntelukerralla täydensin ja tarkensin joitakin haastateltavien sanomisia ja varmistin, että kaikki oleellinen oli litteroituna. Haastatteluiden litteroinnin jälkeen tarkensin yhdeltä haastateltavalta haastatteluissa toistuneen termin merkitystä. Kahden haastateltavan kanssa sovimme, että he saavat nähtäville litteroidun haastattelunsa. Näin haastateltavilla oli mahdollista korjata tai tarkentaa sanomisiaan. Kumpikaan ei halunnut täydentää haastatteluun. Kerätyn aineiston litterointi helpottaa aineiston läpikäyntiä, ryhmittelyä ja luokittelua (Vilkkä 2021, 137).

Teemoittelussa tutkimusaineistosta hahmotetaan keskeisiä aihepiirejä, teemoja. Teemat ovat toistuvasti eri tavoin aineistossa esiintyviä aiheita. (Jyväskylän yliopisto 2016.) Puusan (2020) mukaan teemoittelun avulla pyritään analysoimaan merkityksiä, jotka ovat yhteisiä useille

haastateltaville. Aineiston luokittelulla on tarkoitus löytää samankaltaisuuksia asioiden välille. Teemoittelussa teemat voivat rakentua etukäteen määriteltyjen teemojen mukaisesti tai aineistosta voi löytyä uusia aihekokonaisuuksia. (Puusa 2020, 152- 153.) Lähtökohtaisesti tässä opinnäytetyössä analysointivaiheen teemat rakentuivat etukäteen määriteltyjen teemojen ja teemoja tukevien kysymysten ympärille. Opinnäytetyön teemat ovat yhteisökeskuksen toiminta, yhteisökeskuksen toimijoiden välinen yhteistyö, työntekijöiden ajatukset yhteisökeskuksen toiminnasta sekä tulevaisuuden visiointi. Teemoittelun ohella opinnäytetyön aineiston analyysissä on käytetty teoriaohjaavaa sisällönanalyysiä. Tuomen ja Sarajärven (2018) mukaan teoriaohjaavassa sisällön analyysissä teoria on aineiston analysoinnissa taustalla, mutta aineiston analyysi ei pohjaudu täysin teoriaan. Teoriaohjaavassa analyysissä taustalla on aiheesta aikaisemmin tiedetty tieto. Aineiston analysointi tehdään kerättyyn aineistoon perustuen, mutta lopuksi saadut tulokset yhdistetään teoriaan. (Sarajärvi & Tuomi 2018, 109-110). Opinnäytetyön teemahaastattelun kysymykset ja teemat on laadittu osaltaan tässä opinnäytetyössä olevan teorian pohjalta ja osaltaan teoriaosuuksissa on hyödynnetty haastatteluiden perusteella ilmi tulleita asioita.

Teemoittelussa painottuu se, mitä haastateltavat ovat sanoneet eri teemoista. Teemoittelussa aineistoa pilkotaan ja ryhmitellään erilaisten aihepiirien mukaisesti. Kun aineisto on alustavasti ryhmitelty, aineistosta aletaan etsiä teemoja kuvaavia näkemyksiä (Sarajärvi & Tuomi 2018, 105-107.) Aloin ryhmitellä aineistoa teemahaastattelukysymysten perusteella eli kokosin jokaisen haastateltavan vastaukset samojen kysymysten alle. Merkitsin jokaisen vastauksen myös eri värillä, jotta vastaukset olivat helposti erotettavissa toisistaan ja alkuperäiseen haastatteluun oli selkeää palata. Kun olin ryhmitellyt kerätyn aineiston teemahaastattelu kysymysten mukaan, aloin etsiä vastauksista samankaltaisia ilmauksia ja asioita. Samankaltaiset ilmaukset keräsin saman teeman alle ja näistä ilmauksista tein johtopäätöksiä, jotka on esitelty tämän opinnäytetyön tulososiossa.

6.5 Eettisyys ja luotettavuus

Eettisesti ja luotettavasti tehdyssä tutkimuksessa on noudatettu hyvää tieteellistä käytäntöä. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (2019) ohjeen mukaisesti tutkimuksen tekoa ohjaavat yleiset eettiset periaatteet kuten tutkittavien itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019, 7). Tutkimuksen tekeminen on hyvän tieteellisen käytännön lisäksi yhteydessä tutkimusetiikkaan, joka on läsnä tutkimuksen teossa aina ideointivaiheesta tulosten julkaisuun asti (Vilkkä 2021, 41). Erityisesti kvalitatiivisessa eli laadullisessa tutkimuksessa tutkimusvaiheiden tarkka selostaminen lisää tutkimuksen luotettavuutta (Hirsjärvi ym. 2009, 232).

Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeen (2019) mukaisesti tärkeintä tutkimukseen osallistumisessa on osallistumisen vapaaehtoisuus sekä mahdollisuus keskeyttää tutkimukseen

osallistuminen koska tahansa. Tutkittava voi peruuttaa suostumuksensa missä tutkimuksen teon vaiheessa tahansa. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019, 8.) Opinnäytetyöhön liittyviin haastatteluihin osallistuminen oli täysin vapaaehtoista. Jokaisella haastatteluun osallistuvalla oli mahdollisuus perua osallistumisensa missä vaiheessa tahansa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeen (2019) mukaan tutkimuksesta on annettava kirjallinen tai sähköinen tiedote osallistujille (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019, 9.) Jokainen haastatteluun osallistuva on allekirjoittanut suostumuslomakkeen ja lukenut opinnäytetyöstä kertovan saatekirjeen. Jokaiselle osallistujalle on myös annettu mahdollisuus kysyä lisätietoja opinnäytetyön teosta tai haastatteluista sähköpostilla etukäteen tai ennen haastattelua. Kävin myös kertomassa opinnäytetyöstäni ja sen aiheesta yhteisökeskuksen työntekijöille yhteisökeskuksessa marraskuussa 2021, jolloin työntekijöiden oli mahdollista kysyä opinnäytetyöhön liittyviä asioita.

Tutkijan on tärkeää informoida tutkittavia siitä, miten tutkittavien henkilötietoja käsitellään ja säilytetään (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019, 9). Tässä opinnäytetyössä ei kerätty mitään henkilötietoja tai varsinaisia tunnistetietoja kuten esimerkiksi haastateltavien työpaikkaa. Nämä tiedot ovat vain opinnäytetyön tekijän tiedossa. Henkilötietojen käsittelystä on laadittu tietosuojaseloste. Haastattelut anonymisoidaan täysin ja haastateltaviin viitataan jo aineiston litterointivaiheesta lähtien ”Henkilö A”, ” Henkilö B” jne. Tällä tavalla haastateltuja ei voida suoranaisesti henkilöidä tiettyyn haastateltavaan. Tässä opinnäytetyössä haastateltavista tarkan yksilöidyn tiedon kerääminen ei ole tarkoituksenmukaista, koska opinnäytetyössä halutaan kartoittaa yhteisökeskuksen eri toimijoiden kokemuksia ja mielipiteitä nimen omaan yhteisökeskuksen toiminnasta. Opinnäytetyössä on kerrottu haastateltavien työntekijöiden edustamat organisaatiot, koska tämä tieto on myös julkisesti nähtävillä Tampereen Hervannan yhteisökeskuksen [www-sivuilla](http://www.sivuilla).

Tutkimusta tehdessä on tärkeää miettiä, miten kerättyä aineistoa säilytetään ja miten se lopulta hävitetään. Tutkimusaineisto ei saa missään vaiheessa joutua ulkopuolisten käsiin. (Vilkkä 2021, 47.) Tämän opinnäytetyön teemahaastattelut nauhoitettiin ääninauhurilla, johon muilla ihmisillä ei ole pääsyä. Äänitiedostoja ei siirrettä missään vaiheessa tietokoneelle. Äänitiedostot litteroidaan kirjalliseen muotoon aineiston analysointia varten. Opinnäytetyön julkaisemisen jälkeen tiedostot poistetaan ja tuhotaan asianmukaisesti. Myös kaikki muu opinnäytetyötä varten kerätty materiaali hävitetään tietoturvasyistä. Kerättyyn tutkimusaineistoon ei ole muilla kuin opinnäytetyön tekijällä pääsyä, eikä tietoja käsittele tai näe kukaan muu. Myös tietokone, jolla tutkimusaineistoa käsitellään, on suojattu salasanoilla ja sitä säilytetään muiden ihmisten ulottumattomissa.

Opinnäytetyötä varten haettiin tutkimuslupa (Liite 4) Tampereen kaupungilta tutkimuslupahakemuksen ohjeita noudattaen. Tutkimusluvan myöntämisen jälkeen sain opinnäytetyön tekemisen tueksi pääsyn yhteisökeskuksen työntekijöiden Teams- alustalle. Näitä sisäisesti

tuotettuja materiaaleja ei ole käsitelty tai esitelty tässä opinnäytetyössä. Myös tätä Teams - materiaalia kohtaan olen vaitiolo- ja salassapitovelvollinen. Opinnäytetyö julkaistaan Theseus- tietokannassa, jossa se on julkisesti luettavissa. Lisäksi opinnäytetyön julkaisun jälkeen Hervannan yhteisökeskuksella on mahdollisuus vapaasti käyttää opinnäytetyössä tuotettua tietoa haluamallaan tavallaan, haluamiinsa tarkoituksiin.

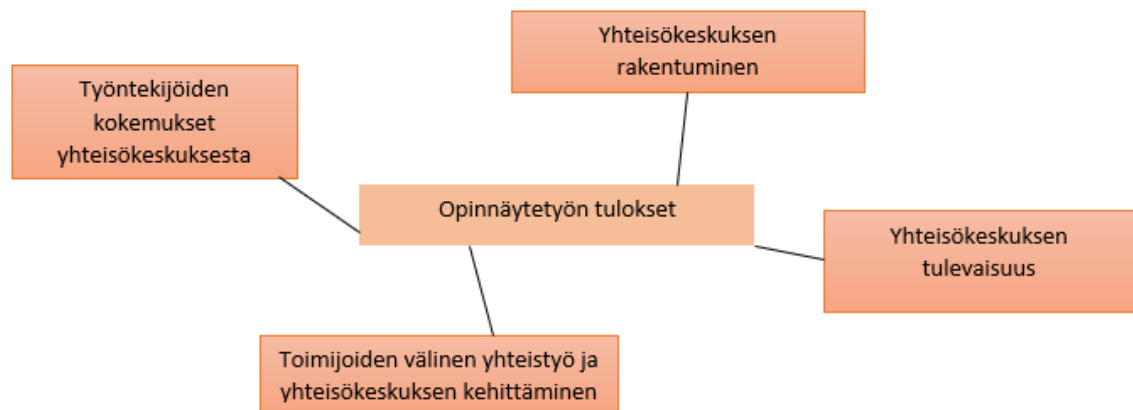
Opinnäytetyön luotettavuutta arvioitiin koko opinnäytetyön tekemisen ajan. Opinnäytetyöhön kerätty aineisto pitää lähtökohtaisesti nähdä luotettavana, koska opinnäytetyöhön kerätty aineisto perustuu haastateltavien subjektiivisiin kokemuksiin ja näkemyksiin yhteisökeskuksesta. Opinnäytetyössä on edustettuna niin julkisten kuin kolmannenkin sektorin työntekijöitä. Toki pitää muistaa, että työssä on edustettuna vain tiettyjen ja tarkkaan valittujen työntekijöiden näkemykset. Näin ollen opinnäytetyön tuloksia ei voi yleistää koskemaan kaikkia Hervannan yhteisökeskuksen työntekijöitä. Kuitenkin kahdeksankin ihmisen näkemyksistä voidaan tehdä johtopäätöksiä liittyen yhteisökeskukseen. Jos ajatellaan aineiston luotettavuutta saturaation kannalta, haastateltavien lukumäärä oli sopiva. Todennäköisesti opinnäytetyön aiheen kannalta mitään uutta tietoa ei olisi ilmaantunut, vaikka haastatteluja olisi tehnyt vielä muutama lisää.

7 Tulokset

Tässä osiossa esitellään opinnäytetyön haastatteluiden tulokset (Kuva 2). Opinnäytetyötä varten haastateltiin kahdeksaa yhteisökeskuksessa työskentelevää työntekijää. Haastateltavat edustivat Linja 20- hanketta, seurakunnan diakoniatyötä, lapsiperheiden sosiaalityötä, A-kiltaa, Koko-hanketta, Yhdessä selviytymisen tuki ry:tä sekä Pirsote- hanketta. Tulokset on otettu teemahaastattelun teemoja mukailleen. Tuloksissa alkuperäisilmaisut ovat sisennettynä tekstiin. Haastateltavat on nimetty ”Henkilö A”, ”Henkilö B” jne ja ja nämä ovat myös merkittyinä alkuperäisilmauksien perässä. Muita tunnistetietoja haastateltavista ei ole nähtävillä. On mahdollista, että osa haastateltavista voi tunnistaa omat vastauksensa tekstistä. Kaikki tuloksissa kuvatut asiat perustuvat opinnäytetyötä varten kerättyyn haastatteluaineistoon.

Tuloksissa esitellään ensiksi Hervannan yhteisökeskuksen rakentumista eli yhteisökeskuksen kohderyhmä, johtaminen, mukana olevat toimijat sekä taustoja yhteisökeskuksen sijoittumiselle Hervantaan. Tämän jälkeen tarkastellaan Hervannan yhteisökeskuksen julkisten- ja kolmannen sektorin sosiaalipalveluiden suhdetta toisiinsa ja miten tämä yhteistyön tekeminen näyttäytyy yhteisökeskuksessa. Sen jälkeen tuloksissa tarkastellaan, miten yhteisökeskuksen työntekijät kokevat yhteisökeskuksen toiminnan ja miten sitä kehitetään. Tuloksissa viimeisenä on esitelty, miten haastatellut työntekijät näkevät yhteisökeskuksen tulevaisuuden ja millainen rooli yhteisösosiaalityöllä voisi olla suomalaisessa sosiaalityössä. Tämän

opinnäytetyön tulos osiossa puhutaan kolmannelta sektorista, jolla tarkoitetaan Hervannan yhteisökeskuksessa olevia yhdistyksiä, hankkeita sekä kirkon diakonian tekemää työtä.



Kuva 2: Opinnäytetyön tulokset

7.1 Yhteisökeskuksen kohderyhmä ja johtaminen

Opinnäytetyössä haluttiin selvittää, mikä on yhteisökeskuksen kohderyhmä ja kuka yhteisökuksesta johtaa. Haastateltavien mukaan yhteisökeskuksen kohderyhmänä ovat Tampereen asukkaat, mutta erityisesti Hervannassa asuvat, työskentelevät tai paljon oleilevat ihmiset. Yhteisökukseen voivat tulla ihmiset, jotka kokevat toiminnan tarpeelliseksi, kaipaavat yhteisöllistä toimintaa tai muuta apua, mitä yhteisökeskuksessa olevat toimijat pystyvät tarjoamaan. Käytännössä kuka tahansa ihminen voi poiketa yhteisökeskukseen aukioloaikojen puitteissa.

Hervantalaisille, semmosille, jotka kaipaavat yhteisöllistä toimintaa tai tarvii sosiaalitoimen apua. Tai jotain semmosta tukea mitä näitä yhdistykset tai kaupungin toimijat voi tarjota. (Henkilö C)

Kaikille. Mä ymmärrän sen ainakin niin, että se on tarkoitettu apua tarvitseville, jotka niinku näitä apua tarvitsee, mitä siellä on tarjolla. Se on ihan kaikille kantaväestölle ja maahanmuuttajaväestölle. (Henkilö E)

Hervannan yhteisökeskus on Tampereen kaupungin ylläpitämä ja kaupunki tarjoaakin kolmannen sektorin toimijoille työtiloja ilmaiseksi. Näin ollen haastateltavien mukaan Tampereen kaupungilla on tietynlainen valta tilojen puolesta määrittää, millaista toimintaa yhteisökeskuksessa järjestetään. Haastateltavat kokivat, että tietyllä tavalla Tampereen kaupungin aikuissosiaalityö johtaa ja koordinoi Hervannan yhteisökeskuksen toimintaa. Toiminta on myös jossain määrin aikuissosiaalityön Kototorin sosiaaliohjaajien käsissä. Haastateltavien mukaan Kototorin sosiaaliohjaajilta kysytään yhteisökeskukseen liittyvistä asioista, jos niiden suhteen

tulee kysyttävää. Osaltaan sen vuoksi, että yhteisökeskustoiminta on periaatteessa lähtenyt heidän aloitteestaan liikkeelle.

Tietenkin tilojen hallinnoijana kaupungilla on viimeinen sana sanottavana aina. (Henkilö G)

Tampereen kaupungin aikuissosiaalityö. Ne on niinku mun mielestä ne keneltä kysytään, jos on kysyttävää. (Henkilö E)

Vaikka joiltakin työntekijöiltä kysytään enemmän yhteisökeskuksen toimintaan liittyvistä asioista, haastateltavat kokivat olevansa tasavertaisessa suhteessa toistensa kanssa. Kaikki talotoimijat yhdessä määrittelevät ja päättävät mihin suuntaan yhteisökeskuksen toimintaa vietään. Haastateltavat kokivat, että kenelläkään työntekijällä ei sinänsä ole johtavaa asemaa muihin verrattuna. Työntekijöiden mukaan yhteisökeskusta pyöritetään hyvässä yhteishengessä toisten kanssa.

Yhteisökeskuksen toiminta on sellasta, että kun ei perustu sopimukseen niin toimijoiden välinen suhde on sen tyyppinen, että kaikki osallistuu tasavertaisina toiminnan tuottamiseen. Et siinä mielessä ei oo johtajaa tai hierarkiaa, että joku käyttäis päätäntävaltaa. (Henkilö A)

Mutta tosi niinku yhdessä keskustellen ja neuvotellen kaikki talotoimijat, sitä toimintaa luo ja rakentaa suuntaa. (Henkilö G)

7.1.1 Perustamisen ja toiminnan lähtökohdat

Tässä opinnäytetyössä otettiin selvää, miksi yhteisökeskus perustettiin ja sijoitettiin juuri Hervantaan. Haastateltavien työntekijöiden mukaan yhteisökeskus perustettiin Hervantaan alueellisen tarpeen vuoksi. Hervannassa oli suotuisat olosuhteet valmiina toiminnan järjestämiselle. Alueena Hervanta on iso ja lähiömäinen, jossa asuu paljon erilaisia ihmisiä. Hervannassa esiintyy tietynlaisia sosiaalisia ilmiöitä, jonka vuoksi alueella on tarvetta sosiaalityön läsnäololle sekä tietyille kolmannen sektorin erityispalveluille. Sosiaalipalveluiden on sijaittava siellä, missä ihmiset ovat. Haastateltavien mukaan yhteisökeskukselle sopivat tilat olivat jo valmiina alueella. Hervannan yhteisökeskus L8 on matalankynnyksen kohtaamispaikka.

No se perustettiin ihan tarpeen takia, mä uskoisin. Että niitä matalan kynnyksen palveluita tarvitaan. (Henkilö E)

Ehkä se luo sen otollisen ympäristön, että ne asiakkaat on luonnostaan siellä lähistöllä. Sehän on se asiakastarve, joka määrittelee mitä palveluita kannattaa ryhtyä tuottamaan. (Henkilö A)

Alueella asuvien ihmisten sekä sopivien tilojen lisäksi, Hervannassa on jo nykyisellään paljon erilaisia sosiaali- ja terveysalan toimijoita ja niiden järjestämiä palveluita sekä toimintaa. Useiden toimijoiden sijoittuminen samalle alueelle mahdollistaa entistä tiiviimmän ja uudentavan tavan tehdä monialaista yhteistyötä. Haastateltavat arvelivat, että yhteisökeskus

sijoitettiin Hervantaan juuri alueella ennestään olevien monialaisten palveluiden vuoksi. Haastateltavien mukaan Hervanta on vuosien saatossa ollut alueellisesti otollinen paikka erilaisten sosiaalisten palveluiden ja hankkeiden kokeilemiselle alueen väestörakenteen ja lähiömaisuuden vuoksi. Sen vuoksi Hervannassa on toteutettu monia yhdyskuntatyön kokeiluja.

Mutta varmasti täällä on paljon toimijoita ja se helpottaa sitä yhteistyötä ja tarvetta tämmöselle yhteisölliselle keskukselle. (Henkilö D)

Hervannassahan on pitkät yhdyskuntatyön perinteet, että siellä on tää verkostoituminen ja yhdessä tekemisen meininki ollut jo 70-luvulta. (Henkilö F)

Hervannan yhteisökeskus L8:ssa on kävijöille tarjolla perussosiaalipalveluita ajanvarauksella. Julkisista peruspalveluista yhteisökeskuksessa ovat lapsiperheiden sosiaalityö sekä aikuissosiaalityön palveluita. Aikuissosiaalityön pitämä Kototori on maahanmuuttajille tarkoitettu oman kielinen sosiaalipalveluiden ohjaus- ja neuvontapaikka. A -kilta vastaa päihdetyöstä ja heillä on muun muassa yhdyskuntatupatoimintaa. He tarjoavat ruokaa asiakkaille sekä ohjaavat ihmisiä oikeanlaisiin palveluihin. Yhdessä selviytymisen tuki ry:llä on ikäihmisten kahvilatoimintaa. Haastattelujen mukaan toiminta on laajenemassa kaikille ihmisille sopivaksi. Toiminnan punaisena lankana on eri-ikäisten ja erilaisissa elämäntilanteissa olevien ihmisten auttaminen. Yhteisökeskuksessa on myös diakoniatyön palveluita ja muun muassa seurakunnan järjestämää kahvilatoimintaa ja Walk in -terapiaa. Linja 20 -hanke kohtaa 18 -29 vuotiaita nuoria ja nuoria aikuisia yksilömuotoisesti ja haastatteluiden mukaan heille on tulossa myös ryhmätoimintaa. Koko -hanke puolestaan pyrkii lisäämään vuoropuhelua hervantalaisten asuin-yhteisöiden välillä Cable- yhteisövalmennuksen avulla ja tekemällä yhteistyötä muiden paikallisten toimijoiden kanssa.

Haastatteluiden perusteella yllä mainittuja toimijoita oli kutsuttu ja pyydetty mukaan yhteisökeskukseen. Esimerkiksi Yhdessä selviytymisen tuki ry:llä on noin 40 vuoden kokemus Hervannassa työskentelystä ja yhteisösosiaalityön toteuttamisesta alueella. Osaltaan toimijoiden mukaan kutsumisella oli alueellinen tarve tietynlaiselle palveluille ja toiminnoille kuten päihdetyölle. Toisaalta osalle kolmannen sektorin toimijoista yhteisökeskusyhteistyö on jatkumoa jo aloitetulle yhteistyölle Teko -hankkeessa ja Kototori -toiminnassa. Osan hankkeista toiminta-alueena ovat kaupungin reuna-alueet, koska tavallisesti suurin osa sosiaali- ja terveyspalveluista sijaitsee kaupunkien keskustoissa. Palveluita on hyvä olla kaupunkien reuna-alueilla ihmisille, jotka eivät pysty välttämättä lähtemään keskustaan palveluiden luokse.

Meitä ihan pyydettiin mukaan tähän, että ois mahdollisuus päästä tänne pistämään toimipiste tai tosiaan tämmönen tupa. (Henkilö B)

No se lähti tästä kototori -yhteistyöstä aikaisemmin eli tosiaan TEKO -hankkeen eli tehostetun kotoutumisen hankkeen aikana syntyi tää Kototori -konsepti, joka toimi Hervannan vapaa-aika keskuksella. (Henkilö G)

Haastateltavien mukaan yhteisökeskukseen valikoituneet toimijat ovat yhteiskunnallisesti merkittäviä. Toimijat ovat tärkeitä aikuissosiaalityön näkökulmasta, koska ne ovat aktiivisia ja vahvoja paikallisia toimijoita syrjäytymisen ja huono-osaisuuden ehkäisemisessä. Varsinkin A-killan ja Yhdessä selviytymisen tuki ry:n työllä on pitkät perinteet Hervannassa. Haastateltavien mukaan kirkko ja diakoniatyö ovat puolestaan merkittäviä toimijoita sosiaalityön perustehtävän kannalta. Mukaan valikoituneilla organisaatioilla on lisäksi samankaltaisia tavoitteita ja päämääriä työn tekemiselle, joten ne hyötyvät yhteistyöstä toistensa kanssa.

Ne on hirvittävän aktiivisia nimenomaan tän syrjäytymisen ja huono-osaisuuden näkövinkkelistä. Ja mun mielestä sosiaalityön pitää nimenomaan tän porukan kanssa pyöriä. (Henkilö F)

Haastateltavien mukaan yhteisökeskuksen tyyppiselle matalankynnyksen palvelulle on tarvetta, jotta asiakaspainetta saadaan pois erikoispalveluista. Haastateltavat toivat esille, että on tärkeää ohjata ihmisiä kolmannen sektorin palveluihin. Myös sosiaalityön painopistettä on tärkeää siirtää matalan kynnyksen palveluihin. Haastateltavien mukaan sote -uudistuksessa on tavoitteita sille, että saman katon alla erityyppiset toimijat järjestävät yhdessä palveluita. Haastateltavien mukaan Hervannan yhteisökeskus eroaa Tampereen kaupungin muista lähitoureista ja kohtaamispaikoista sillä, että yhdistysten kanssa ei ole sopimuksia siitä, mitä toimintaa he yhteisökeskuksessa järjestävät. Ero tulee myös siinä, että yhteisökeskuksessa on kolmannen sektorin tuottaman toiminnan rinnalla sosiaalityön palveluita. Työntekijöiden mukaan yhteisökeskuksen yhtenä tarkoituksena on tarjota alueen ihmisille ohjausta ja neuvontaa. Yhteisökeskus on myös dynamisempi kohtaamispaikka ja yhteisökeskuksella on ihmisten kohtaamisten mahdollistamisen lisäksi ennaltaehkäisevän työn tavoitteita.

Yksi prioriteetti, että me yritetään ohjata asiakkaita tonne järjestöjen ja kolmannen sektorin palveluihin, ettei ne ruuhkauttais näitä kaupungin omia palveluita, joihin on aina niin hervoton jono. (Henkilö E)

Haastateltavien mukaan sosiaalityön palveluiden on oltava ihmisiä lähellä, eikä palveluita voi viedä ihmisten luota pois. Sosiaalityön lähipalveluita on tarjottava siellä, missä palveluntarvetta esiintyy. Työntekijöiden mukaan sosiaalityön palveluita on Tampereella keskitetty keskustaan. Haastatellut työntekijät kokivatkin ensiarvoisen tärkeänä, että palveluita on muun muassa yhteisökeskuksen myötä palautettu takasin ihmisten asuinalueille. Haastateltavien mukaan palveluiden keskittäminen keskustaan voi lisätä ihmisten pahoinvointia, eikä kaikilla ihmisillä ole mahdollisuutta mennä kauempana sijaitseviin palveluihin. Haastateltavien mukaan alueellinen eriytyminen ja ihmisten eristäytyminen tietyille alueille on mahdollista, jos palvelut viedään pois ihmisten luota. Haastateltavat kokivat, että yhteisökeskus on nyt paikka, joka ottaa kopin ihmisestä ja osaltaan koordinoi ihmisille kuuluvat palvelut yhdessä muiden toimijoiden kanssa.

Niin, se on sosiaalityön perusjuttu olla ihmisiä lähellä. (Henkilö F)

Tämä on juuri se, joka ottaa ihmisistä kokonaisvaltaista koppia. Eli me pystytään ohjaillemaan ihmistä kaikkien näiden palveluiden välillä, jolloin se elämänlaatu kohenee ja ennen kaikkea tulee yhteiskunnallisia säästöjä. (Henkilö B)

7.1.2 Julkinen- ja kolmas sektori saman katon alla

Merkittävin asia Hervannan yhteisökeskuksessa on julkisen- ja kolmannen sektorin sosiaalipalveluiden sijoittuminen saman katon alle ja näiden toimijoiden tekemä tiivis yhteistyö. Tässä opinnäytetyössä kolmannen sektorin sosiaalipalveluista puhuttaessa tarkoitetaan yhdistyksiä, hankkeita sekä kirkon diakoniatyötä.

Haastateltavien mukaan Hervannan yhteisökeskus, mutta myös muut matalan kynnyksen kohtaamispaikat, ovat ensiarvoisen tärkeitä kansalaisten tavoittamisen näkökulmasta. Matalan kynnyksen kohtaamispaikkojen kautta ihmisiä ohjautuu niin julkisten sosiaali- ja terveystalveluiden pariin kuin myös muihin palveluihin. Järjestöjen tekemä työ on ennaltaehkäisevää sosiaalityötä. Haastateltujen työntekijöiden mukaan ihmisten tavoittamistyön lisäksi kolmannella sektorilla on merkittävä rooli ihmisten hyvinvoinnin tukemisessa. Haastateltavien mukaan kolmas sektori tuottaa ihmisille mielekästä vapaa-ajan toimintaa ja mahdollisuuksia kohdata toisia ihmisiä. Näin ollen järjestöillä on suuri yhteiskunnallinen merkitys ihmisten elämässä esimerkiksi yksinäisyyden ja syrjäytymisen ehkäisemisessä.

Ennen kun ihminen tunnistais, että sillä on joku palveluntarve, niin se tarvii jonkin kontaktin johonkin. Et eka pitäis saada se ihminen tulemaan jostakin johonkin. Et sen takia meillä on näitä kohtaamispaikkoja. (Henkilö F)

Järjestökentän toiminta ei ole mitään puuhastelua vaan se voi olla monelle sitten se, mikä sitten sen lakisääteisen lisäksi on se, mikä vie eteenpäin. Että saa mielekkyyttä elämään ja saa rinnalle kulkijan, saa vapaaehtoisen avuksi kauppareissulle. (Henkilö H)

Haastateltavien mukaan palvelujärjestelmän verkkojen läpi putoaa ihmisiä, jolloin järjestöpuoli ottaa näistä ihmisistä koppia. Eli kolmannen sektorin toimijoiden palvelut täydentävät julkisia sosiaali- ja terveystalveluita. Työntekijöiden mukaan järjestökenttä voi ohjata ihmisiä tarpeen mukaisesti sosiaalipalveluihin, jos ihminen ei itse kykene hakemaan niihin. Haastateltavat kokivatkin, että yhteisökeskuksen ja tiivistyneen yhteistyön myötä ihmisiä on helppompaa ohjata julkisiin palveluihin, koska niin julkisen- kuin kolmannen sektorinkin työntekijät tuntevat toisiaan paremmin ja heillä on henkilökohtainen yhteistyösuhde toistensa kanssa. Haastateltavat toivat myös esille sen, että viralliset sosiaalipalvelut ja kolmannen sektorin palvelut nähdään usein toisistaan erillisinä, irrallisina. Haastateltavien mukaan aina kolmannen sektorin työtä ei ole tunnistettu julkisella puolella siinä määrin kuin pitäisi. Toisinaan viranomaiset ja kolmannen sektorin työntekijät eivät kohtaa kaikesta yhteistyöstä huolimatta ja kolmannen sektorin valtava työ jää näkymättömäksi virallisen sosiaalityön rinnalla. Haastateltavat kokivat, että julkisella ja kolmannella sektorilla on ikään kuin aita välissä ja näin

ollen virallisten sosiaalipalveluiden ja yhdistysten tekemä työ ei välttämättä kohtaa asiakkaiden kokonaisvaltaisen hoidon, ohjauksen ja kuntoutuksen ympärillä.

Me ollaan haluttu, että olis tänne palvelujärjestelmään järjestötyöntekijöillä ikään kuin ”keittiön ovi”, että tuntis ne työntekijät. (Henkilö H)

Eli me on saateltu ihmisiä peruspalveluun, mutta meillä ei oo mitään yhteyttä sinne. (Henkilö B)

Toisaalta haastatteluissa nousi esille yhteisökeskuksen ja tiiviimmän yhteistyön vaikutukset niin alueen asukkaisiin, mutta myös työntekijöihin. Haastateltavien mukaan, kun erilaisia toimijoita on saman katon alla, voi asiakkaan ohjata välittömästi seuraavalle työntekijälle. Oli kyse sitten virallisen sosiaalityön palveluista tai kolmannen sektorin järjestämästä toiminnasta. Näin ollen asiakasta ei tarvitse ohjata useaan eri toimipaikkaan, vaan apua ja tukea haasteisiin on mahdollista saada yhdestä paikasta ja vielä omalta alueelta. Haastateltavat uskoivat, että julkisensektorin ja kolmannen sektorin sosiaalipalveluiden tekemä tiivis yhteistyö on tulevaisuutta ja yhteisökeskuksen tyyppinen tiivis toimintaympäristö toimii osaltaan yhteistyön tekemisen mahdollistajana. Haastateltavat kokivat, että yhteisökeskustyö onkin tulevaisuutta sote -uudistuksen myötä tulevilla hyvinvointialueilla ja hyvinvointikeskuksissa.

Mut tässä tuntuu, että tässä pääsee nyt niinku toteuttaa sitä, että viidellä askeleella ihminen pääsee seuraavaan palveluun eikä viiden viikon päästä. Että se on ollu ihan huikee fiilis itellä ja muillakin täällä, että noni. Meillä on tässä tämmönen yhteinen asiakas ja sehän tän talon tavote on. (Henkilö B)

Mä oon sitä mieltä, että toi on juuri sitä ainoota oikeata tapaa tehdä töitä, että tehdään monitoimijaisesti yli niinku ammatti ja organisaatorajojen. Et sitä työtä tehdään sen asiakkaan tarpeen mukaan ja tommonen yhteisökeskus mahdollistaa sen. (Henkilö E)

Julkisten sosiaalipalveluiden ja kolmannen sektorin palveluiden yhteensovittamiseen liittyy kuitenkin myös haasteita. Haastateltavien mukaan yhteisökeskuksen toimintaan haastetta voi tuoda se, että yhteisökeskus on perustettu kansalaisia varten. Tärkeää on, että julkisen sektorin viralliset sosiaalityön ammattilaiset eivät ala määrittelemään, mitä yhteisökeskuksessa tapahtuu ja mitä toimintaa siellä järjestetään. Tämä ero tulee näkyä myös siinä, miten yhteisökeskuksessa käyviä ihmisiä nimitetään. Haastateltavien mukaan kaikista yhteisökeskukseen tulevista ihmisistä ei tule välttämättä asiakkaita, joten yhteisökeskukseen tulevista ihmisistä olisi parempi puhua asukkaina tai kävijöinä. Kuitenkin virallisen sosiaalityön palveluita käyttävät ihmiset ovat asiakkaita. Virallisten sosiaalipalveluiden ja järjestökentän välillä täytyykin kaikesta huolimatta pitää tietty ero, jotta yhteisökeskuksen kävijöistä ei tule kontrollin ja toimenpiteiden kohteita. Yhteisökeskuksen tulisi säilyä myös osaltaan matalan kynnyksen kohtaamispaikkana. Haastateltavien mukana tärkeä pointti yhteisökeskuksessa on, että kansalais-toiminnan, järjestötoiminnan ja virallisen systeemin välille yritetään saada tasapaino, jolloin nämä eri sektorit eivät olisi täysin erillään toisistaan. Haastateltavien mukaan haasteista huolimatta julkisten sosiaalipalveluiden mukanaolo mahdollistaa puolin ja toisin paljon erilaisia

asioita. Sen vuoksi Hervannan yhteisökeskus nähdään dynaamisena kohtaamispaikkana ennaltaehkäisevän työn tavoittein.

Ongelmanahan on tietenkin se, että yhteisökeskus on kansalaisia varten ja helpposti käy niin, että julkisen sektorin viralliset sosiaalityön ammattilaiset rupee määrittämään mitä täällä tapahtuu. Kun tää pitäis olla kansalaisten ja järjestöjen juttu. (Henkilö F)

Mutta nyt tässä on jämäkämpää tulossa tarjolle ja se tulee siitä, että siinä on se julkinen mukana. Siellä on valta, siellä on resurssit, siellä on asiantuntijuus. Siellä on mahdollisuus vaikuttaa. (Henkilö F)

7.2 Työntekijöiden kokemuksia yhteisökeskuksen toiminnasta

Tämän opinnäytetyön yhtenä tutkimuskysymyksenä oli selvittää millaiseksi yhteisökeskuksen työntekijät kokevat yhteisökeskuksen toiminnan tällä hetkellä. Tässä osiossa esitellään työntekijöiden kokemuksiin pohjaten, mitkä asiat yhteisökeskuksen toiminnassa toimivat tällä hetkellä ja mitä asioita tulisi tehdä toisella tavalla tai mitkä asiat haastavat toimintaa.

Työntekijät kokivat, että työntekijöiden välinen yhteistyö toimii sekä yhteisökeskuksessa että Tampereen kaupungin kanssa. Vastausten perusteella työntekijät kokevat olevansa yhteisö. Yhteistyön tekemisen rinnalla vastauksista nousi verkostoituminen muiden toimijoiden kanssa. Haastateltavien mukaan yhteisökeskuksessa toimijoiden välinen kehittämistyö ja asioiden eteenpäin vieminen toimivat. Työntekijöiden mukaan toimijoiden yhteisesti järjestämä avoin toiminta yhteisökeskuksen kävijöille on sujuvaa ja vuoropuhelu muiden työntekijöiden välillä on vaivatonta ja helppoa.

Yhteistyö, uusien avustusten etsiminen toimii erityisen hyvin. Et ollaan oikeesti otettu askelia sellasesta siilomaisesta eri toimijoiden toiminnasta sellaseen yhteistoimintaan. (Henkilö A)

Ja nää verkostot. Ihan siis, nää on ihan superia nää ihmiset verkostoituun. (Henkilö F)

Mä sanoisin, että kehittämistyö toimii. Siellä on tosi aktiivista otetta siihen semmoseen asioiden eteenpäin viemiseen. Mikä ei missään nimessä ole itsensä selvyys, että semmonen tulevaisuuteen katsominen toimii. (Henkilö A)

Useat haastateltavat kokivat, että yhteisökeskuksen toiminta on hyvin koordinoitua erityisesti yhteisten, säännöllisten kokoontumisten ja aikataulujen suhteen. Osaltaan koordinoitu toiminta ja säännölliset kokoukset myös synnyttävät yhteistyötä sekä mahdollistavat toimijoiden välisen vuoropuhelun. Yhteisökeskuksen toimijoiden välinen viestintä koettiin sujuvaksi. Tähän vaikutti yhteinen Teams-ryhmä. Myös yhteydenpito toisiin toimijoihin koettiin vaivattomaksi ja sujuvaksi. Haastateltavat toivat ilmi, että poikkeuksellisena aikana säännölliset Teams-kokoukset ovat mahdollistaneet yhteydenpidon ja kokoontumisen toisten työntekijöiden kanssa. Myös etäkokousten koettiin luoneen yhteisöllisyyttä työntekijöiden välille.

No siellä on ainakin se just koordinoitu, että on sellaiset yhteiset kokoontumiset ja ne aikataulut ja muut. (Henkilö H)

Kyllähän noi säännöllisiä ovat noi kokoukset. Juuri noi teams- kokoukset. Että sillähän tämmösessä koronatilanteessa on pystytty ylläpitämään kuitenkin sitä, että tää ois yhteisöllinen tää paikka. (Henkilö C)

No mun mielestä viestintä toimii, koska tuolla teamsissa on se oma kanava. Sitten toimii nää yhteystiedot. (Henkilö E)

Haastateltavat olivat sitä mieltä, että yhteisökeskuksen tilojen käyttö on toimivaa. Työntekijät kokivat, että tilat toimivat koko ajan vain paremmin ja paremmin ajatellen yhteisökeskuksen toimintaa. Haastatteluissa tuli ilmi, että yhteisökeskuksen tiloja muokataan koko ajan toimintaan sopivammaksi. Tilojen varaamisen koettiin olevan sujuvaa ja myös oma työhuone koettiin tärkeäksi. Se mahdollistaa asiakkaiden kanssa sovitut tapaamiset.

No se on aivan luksusta omasta näkökulmastani, että mulla on siinä se oma huone. (Henkilö E)

Siis tilojen käyttö toimii aika hyvin. Niiden niinku varaaminen ja tämmönen. (Henkilö G)

Suurin osa haastateltavista työntekijöistä ei osannut sanoa, mitä yhteisökeskuksen toiminnassa pitäisi tehdä konkreettisesti tällä hetkellä toisella tavalla. Haastatteluiden perusteella työntekijät kokivat koronapandemian haastavan toiminta. Haastateltavat kokivat yhteisökeskuksen toiminnan kehittyvän koko ajan ja toiminnan koettiin olevan tällä hetkellä hyvällä mallilla.

Ihan liian aikaista sanoa. Että ei pysty sanomaan, mitä pitäisi tehdä toisin. Mun mielestä tää malli on tosi hyvä ja hyvällä pohjalla. Vielä ei ole tullut sellaista ongelmaa vastaan, mikä pitäisi tehdä toisin. (Henkilö G)

No en kyllä vielä osaa sanoa, mun mielestä se on nyt varmasti siinä kehitysvaiheessa mihä se nyt näillä panostuksilla voi olla. (Henkilö F)

Haastatteluissa nousi esille myös toiminnan koordinaation tarve ja se, miten yhteisökeskuksen toiminnot olisivat kävijöille mahdollisimman saavutettavia esimerkiksi aukioloaikojen puitteissa. Haastatteluissa nousi esille myös, mitä lisäresurssia aukioloaikojen laajentaminen vaatisi. Toisaalta aineistosta nousi esille huomiona vartijan sijoittuminen heti yhteisökeskuksen ulko-oven läheisyyteen ja pohdintana, miten se voi mahdollisesti vaikuttaa yhteisökeskuksen houkuttelevuuteen matalan kynnyksen paikkana. Esille nousi myös se, mitä ajatuksia se voi aiheuttaa erilaisissa yhteisökeskuksen kävijöissä. Toisaalta vartijan läsnäolo on turvallisuuden kannalta merkityksellinen.

Toiminta olis oikeesti asiakkaille mahdollisimman helposti saavutettavaa matalan kynnyksen toimintaan, niin niitten aukiolojen esimerkiksi pitäisi olla selkeät ja aika laajat. (Henkilö A)

Tää on semmonen asia, mihin ei ole varmaan ratkaisua. Mutta oon joskus miettinyt, että kun tää on tämmönen tai halutaan että tämä on tervetuloa toivottava, matalan kynnyksen paikka. Niin kyllähän se on ihan fakta, että toi vartija tossa ulko-ovella hätkähdyttää. (Henkilö C)

Haastateltavat nostivat esille myös monipuolisen näkyvyyden lisäämisen ja mikä merkitys näkyvyydellä ja mainostamisella voi olla joidenkin yhdistysten toiminnalle. Haastateltavien mukaan yhteisökeskuksen näkyvyyttä ja mainostamista voisi lisätä internetin lisäksi monissa eri kanavissa kuten sanomalehdissä tai jakamalla esitteitä terveysasemille. Näin mainonta tavoitaisi laajemman joukon ihmisiä, koska kaikki ihmiset eivät käytä internettiä tai heillä ei ole mahdollisuutta siihen.

Meillä on matalan kynnyksen päivittäinen päiväkeskus -tyyppinen paikka niin se on meille se näkyvyys erityisen tärkeä, koska muillahan täällä saattaa olla ajanvarausta ja asiakkaat ohjautuu muualta. Mutta meillä ne asiakkaat ohjautuu tosta kadulta ja katukuvasta. (Henkilö B)

7.3 Työntekijöiden välinen yhteistyö yhteisökeskuksessa

Haastateltavien mukaan toimijat tekevät toistensa kanssa paljon erilaista ja laaja-alaista sektorirajat ylittävää yhteistyötä. Myös yhteisökeskuksen ulkopuolisten toimijoiden kanssa tehtävä yhteistyö on laajaa ja monen tahoista. Haastateltavien mukaan yhteistyön tekemisessä on tärkeää, että yhteistyö on tarpeenmukaista ja, että se oikeasti hyödyttää kaikkia yhteistyön osapuolia. Haastateltavien mukaan yhteisökeskuksen toimijoiden välinen yhteistyökuvioiden lista on massiivinen. Haastateltavien mukaan toimijat tekevät yhteistyötä muun muassa asiakasasioissa, jolloin työntekijöillä voi olla yhteisiä tapaamisia ja kohtaamisia asiakkaiden kanssa. Asiakastyö onkin tärkein yhteistyön muoto. Haastateltavat nostivat esille osana yhteistyötä erilaiset konsultaatiokäytännöt ja muodot puolin ja toisin. Haastattelussa tuli esille, kuinka järjestöt tekevät paljon ihmisten tavoittamistyötä, johon julkisilla palveluilla ei ole aina mahdollisuutta.

On tosi tärkeää, et sitten kun yhdistys esimerkiksi kohtaa asiakkaita, joilla on vaikeita elämäntilanteita, että on sitten selkeää kuka on se viranomainen, kuka ottaa siitä kopin. (Henkilö A)

Haastateltavien mukaan yhteistyön tekeminen toisten työntekijöiden kanssa on tärkeää, koska toimijat saavat tietoa, miten alueen ihmiset voivat ja millaisia tarpeita Hervannan alueella on. Näin ollen alueen tarpeita on mahdollista tuoda myös muiden tahojen tietoon. Yhteisökeskuksen toimijoista saa tarpeen vaatiessa myös toimijoita välittömästi mukaan verkoston rakentamiseen. Toisaalta haastatteluiden mukaan toimijoiden välillä tehdään yhteistyötä liittyen koulutus- ja kehittämistyöhön ja myös oppilaitosyhteistyöhön. Haastateltavien mukaan yhteisökeskuksen sisällä on mahdollista ohjata asiakkaita helposti palveluista toiseen, koska toiminta tapahtuu saman katon alla. Tämän kaltainen saman katon alle sijoittuva toiminta ja asiakkaiden helppo ohjaus palvelusta toiseen koettiin yhteistyön kannalta

merkityksellisenä. Yhdessä työn tekeminen muiden kanssa on ensiarvoisen tärkeää ja se mahdollistaa eri toimijoille paljon, ihan jo yhteiskunnallisellakin tasolla.

Jos tulee joku iso ongelma, niin sitten kootaan verkosto alueen toimijoista, niin sieltä saa heti niitä toimijoita mukaan verkostoon, miettimään miten tämä ongelma ratkaistaan tai tähän tarpeeseen vastataan. (Henkilö E)

Meistä tulee yhteisvoimaa, kun me tehdään yhdessä. (Henkilö B)

Useat haastateltavat toivat esille, että yhteistyö on edellytys sille, että voidaan tehdä töitä alueen asukkaiden, mutta myös tietyn kohderyhmän asioiden eteenpäin viemiseksi. Kukaan ei voi yksin töitä tehdä. Haastateltavat kokivat, että yhteistyön tekeminen luo ymmärrystä siitä, mitä muut toimijat tekevät ja näin ollen se voi auttaa kehittämään myös oman organisaation toimintaa. Haastateltavien mukaan yhteistyö toisten toimijoiden kanssa synnyttää myös uutta yhteistyötä ja näin työntekijä voi toimia myös linkkinä esimerkiksi muidenkin toimijoiden välisessä yhteistyössä. Haastatteluissa korostui myös se, että jokaisella yhteisökeskuksen toimijalla ja työntekijällä on oma osaamisensa ja sen tunnistaminen on tärkeää. Yhteistyötahojen ei ole tarkoitus kilpailla keskenään vaan kunnioittaa toisten näkökulmia ja ammattitaitoa. Haastateltavat nostivat esille myös yhteistyökumppanin henkilökohtaisen tuntemisen merkityksen yhteistyölle. Haastateltavat kokivat, että yhteistyö on sujuvampaa jo työntekijätasolla, kun tuntee yhteistyökumppaninsa hieman paremmin. Haastateltavien mukaan myös asiakkaalle on helpompi kertoa jostakin yhteistyötahosta, kun on henkilökohtainen kontakti yhteistyötahoon.

Se on tosi hedelmällistä ja inspiroivaa, et kun on erilaisia toimijoita. Niinku erilaiselta kentältä, niin se yhteistyö ensinnäkin tuo ymmärrystä siitä mitä muut toimijat tekevät. (Henkilö G)

No sehän on ihan edellytys yhdistystoiminnassa. Et ei yksin kukaan voi täällä hääritä. (Henkilö H)

Jo on joku toimijataho, joka sulla on paperilla niin se yhteistyö ei toimi koskaan niin hyvin, kun toimijataho, jonka sä tunnet henkilökohtaisesti. Se on mutkatonta ja sujuvaa myös ihan työntekijätasolla, että sä tunnet sen ihmisen, joka on potentiaalinen yhteistyökumppani. (Henkilö C)

Haastateltavilta kysyttiin myös, miten he kokevat yhteistyön tekemisen toistensa kanssa. Ensiksi käsitellään sitä, miten työntekijät kokivat yhteistyön sujuvuuden toistensa kanssa niin yhteisökeskuksen sisällä kuin myös sen ulkopuolella. Sen jälkeen esitellään asioita, jotka työntekijöiden mukaan voivat haastaa tai vaikeuttaa työntekijöiden välistä yhteistyön tekemistä.

Haastateltavat kokivat yhteistyön toistensa kanssa nykyisellään jo sujuvaksi ja toimivaksi. Yhteisökeskuksen perustamisen myötä yhteistyö on koettu entistä tiiviimmäksi eri toimijoiden välillä. Useat haastateltavat korostivat Pirsoten -pitämien kehittämistyöpajojen olleen merkittävässä roolissa luomassa pohjaa yhteistyölle. Haastatteluissa tuli ilmi, että kehittämistyöpajat ovat yhdistäneet yhteisökeskuksessa työskenteleviä ihmisiä. Tapaamiset ovat olleet

säännöllisiä ja työntekijät ovat tulleet toisilleen tutuiksi. Haastateltavat kokivat, että ilman kehittämisen työpaikkoja muita yhteisökeskuksen työntekijöitä ei tuntisi välttämättä niin hyvin kuin nyt.

Se on ollut mun mielestä hyvinkin semmonen tiivistyttävä, sitä ryhmää ketä siellä toimii. Me tavataan säännöllisesti ja ollaan yhteydessä, niin se on varmasti auttanut siihen, että tää yhteistyö ja tuttuus ja tunnettavuus on toiminut tosi hyvin. Jo ei sitä olis ollut, niin varmaan en tuntis yhtä hyvin kaikkia. (Henkilö E)

Yhtenä keskeisenä teemana haastatteluista nousi esiin työntekijöiden kasvokkaisen kohtaamisen merkitys osana yhteistyön sujuvuutta. Haastateltavat kokivat tärkeänä ajan viettämisen samoissa tiloissa toistensa kanssa esimerkiksi yhteisillä kahvitauoilla. Haastateltavat nostivat tärkeänä esiin myös säännöllisten tapaamisten merkityksen. Haastatteluissa koettiin tärkeäksi, että tietää ja tuntee yhteistyökumppanit ja sen, mitä palveluita heillä on tarjolla. Haastatteluissa tuli esille toiveena vielä enemmän yhteistä keskustelua ja näkemistä eri toimijoiden välillä.

No tietysti, että siellä viettää aikaa ja tutustuu ihmisiin. Niin aina sillain se on sujuvampaa. (Henkilö D)

Kasvotusten tapaaminen. Mä uskon, että se luo niinku aina vahvempaa yhteistyötä, kun etäpalaverit esimerkiksi. (Henkilö C)

Haastatteluista nousi esille, että yhteistyöstä voisi tulla vielä entistä sujuvampaa, jos yhteisökeskuksessa olisi enemmän toimijoita paikalla päivittäin. Usealla organisaatiolla on muitakin toimipisteitä ja muuta toimintaa, joten päivittäin paikalla on verraten vähän toimijoita. Haastateltavat arvelivat, että toimijoiden läsnäolon lisäämisellä voisi olla myönteisiä vaikutuksia yhteisökeskuksen toiminnalle. Yhteistyön sujuvuuden kannalta koettiin tärkeäksi, että eri toimijoilla on yhteisiä toimintamalleja siihen, miten toimitaan. Haastatellut työntekijät mainitsivat myös konsultaatiokäytännöt ja sen, millaisia työkaluja näihin konsultaatioihin liittyen voisi kehittää. Konsultaatiokäytäntöjä voisi haastateltavien mukaan olla esimerkiksi sähköiset kanavat, joissa voisi kysyä neuvoa tai alueellisten yhdistystoimijoiden tietojen löytyminen samasta paikasta. Haastatteluissa tuli esiin myös asiakasohjausprosessi palveluiden välillä.

Eliikkä meitä on vähän täällä paikalla niinku tässä arjessa. Että ehkä sen lisääminen tässä talossa, niin lisää kokonaan tätä volyymia täällä ja tavallaan asiakaitakin sitten. (Henkilö B)

Miten niinku saadaan terveysasemapalveluista esimerkiksi asiakkaita ohjattua sellasiin joko ennaltaehkäiseviin palveluihin tai matalankynnyksen palveluihin. Raamikkaita käytäntöjä varmasti sitten tarvitaan. (Henkilö A)

Yksi osa yhteisiä toimintamalleja ja samalla yhteistyön sujuvuutta on tiedonkulun ja kommunikoinnin tärkeys. Haastateltavien mukaan alueellisten toimijoiden kanssa on ensiarvoisen tärkeää keskustella, mitä kukakin tekee, jotta vältytään päällekkäiseltä työskentelyltä. Yhteisökeskuksen perustamisen myötä julkisen- ja kolmannen sektorin yhteistyössä on tullut esiin

myös uusia avauksia ja yhteistyön muotoja. Esimerkiksi diakoniatyöntekijä on ollut mukana tekemässä palvelutarpeenarviointeja.

No tiedonkulku tietysti on aina se, joka varmaan on joka paikassa. Mutta kyllä me aika hyvin ollaan nyt opittu. (Henkilö H)

Haastatteluiden perusteella yhteisökeskuksen työntekijät kokivat yhteistyön haasteiden liittyvän yksityisen -ja julkisen sektorin toisistaan poikkeaviin käytännön tapoihin tehdä työtä sekä organisaatioiden erilaisiin rakenteisiin. Sektorirajat ylittävässä yhteistyössä työn tekemisen toimintatavat voivat olla toisistaan poikkeavia ja yhteisiä käytäntöjä ei ole. Näissä tapauksissa voi toisinaan asiakkaan kokonaisvaltainen hyvinvointi jäädä huomiotta. Haastateltavat kokivatkin, että saman katon alla oleva toiminta osaltaan ratkoo juuri näitä haasteita. Muutamat haastateltavat toivat esille julkisten palveluiden byrokraattisuuden verrattuna järjestöjen ketterämpään ja joustavampaan toimintatapaan. Järjestöpuolella pystytään nopeallakin aika-
taululla järjestämään erilaisia tapahtumia tai tempauksia, kun taas julkisella puolella ei välttämättä voida toimia, jos esimerkiksi kaikki vaadittavat lupa-asiat eivät ole kunnossa. Byrokraattisuus näyttäytyykin yhteisökeskuksessa yhtenä haasteena erilaisten toimintatapojen yhteensovittamiselle.

Saattaa olla tämmönen byrokraatia sitten, kun sulautetaan yhteen tällaisia toimintoja. Niin siitä saattaa tulla ihan sellaisia esteitä, että toiset ei voi toimia, jos heillä ei oo siihen lupaa. Että tähän on nyt jo törmätty. Mutta mä uskon, että pikkuhiljaa tulee semmonen sulautuminen tapahtuun. (Henkilö B)

Byrokraattisuuden lisäksi haastateltavat nostivat esille erilaiset organisaatorakenteet ja niiden tuomat haasteet yhteistyössä. Haastateltavien mukaan organisaatorakenteissa on tietynlaisia ja toisistaan poikkeavia toimintamalleja sekä organisaatiot toimivat eri tahdilla. Haastateltavat kokivat eritahtisuuden haastavan toimintaa, mutta siitä huolimatta haastatteluissa tuli esille, että yhteistyötä tekemällä voidaan hyödyntää organisaatioiden erilaisia vahvuuksia kaikkien toimijoiden hyödyksi. Yhtenä yhteistyön haasteena ovat myös eri organisaatioiden erilaiset toiminta-ajat ja näin ollen eri toimijoiden aikataulujen yhteensovittaminen. Julkisen puolen palvelut keskittyvät pääsääntöisesti virka-aikaan, kun taas kolmannella sektorilla on paljon ilta-aikaankin tapahtuvaa kohtaamistoimintaa. Näin ollen on toisinaan haasteellista löytää yhteistä aikaa eri toimijoiden välillä, jolloin kaikki voisivat istahtaa saman pöydän ääreen.

Kaupunki organisaatio isona toimijana on joissain asioissa vähän kankea samoin kuin seurakuntayhtymä, isona toimijana. Sit toisaalta taas siellä on resursseja ihan eri tavalla, kun vaikka pienellä yhdistyksellä. Joka sitten taas toisaalta pystyy nopeammin reagoimaan joihinkin juttuihin. (Henkilö G)

Erilaisten organisaatorakenteiden lisäksi toisena teemana, jonka koettiin haastavan yhteistyötä, on työntekijöiden välisen vuorovaikutuksen riittävyys. Haastatellut kokivat, että yhteistyötä toisten toimijoiden kanssa haastaa korona tilanne ja sen mukana tuoma etätyöskentely.

Haastateltavien mukaan etätyöskentelyn vuoksi yhteistyö on ollut erilaista kuin aiemmin. Säännöllisiä kohtaamisia on kuitenkin edesauttanut Pirsoten kehittämistyöpajat, joiden ansiosta muita työntekijöitä on tullut kohdattua ja tavattua tiiviisti. Yhteisökeskuksen organisaatioilla on yhteisökeskuksen lisäksi myös muitakin toimipisteitä. Haastatteluissa nousikin esiin, että toimijoilla on useampia työntekijöitä ja lähtökohtaisesti osa työntekijöistä tietää varmasti enemmän yhteisökeskuksen asioista kuin toiset. Tämä koettiin yhdeksi yhteistyön haasteeksi, koska osa organisaatioiden työntekijöistä on tiiviimmin yhteisökeskuksen toiminnassa mukana ja näin ollen he tietävät toiminnasta paremmin. Yhdessä haastattelussa nousi esille myös toimijoiden välisten kohtaamisten riittävyys ajatellen sektorirajat ylittävää yhteistyön tekemistä. Tärkeäksi koettiin, että yhteisökeskuksen toimijoilla on riittävästi yhdistäviä asioita, jonka vuoksi yhteistyötä tulee tehtyä. Resurssit ovat kuitenkin kaikilla rajalliset. Jokaisella työntekijällä on kuitenkin myös omat pääasialliset työtehtävät, jotka tulee hoitaa.

No varmaa se tota etäily on ollut varmasti se haaste tässä koronan aikana. (Henkilö C)

Korona. Se on isosti tehnyt sitä, että ei voi fyysisesti olla saman katon alla niin se on ollut todella iso haaste. (Henkilö E)

Meillä ehkä haasteena se, että meitä on, ja voi olla muillakin toimijoilla se, että meitä on useampi työntekijä ja osa on ehkä täällä tiiviimmin ja osa vähemmän tiivisti. Että vaikka kaikki kuulutaan L8:iin, niin silti osa meistä tietää L8:n kuviot paremmin kuin toiset. Siinä on tietynlainen haaste. (Henkilö C)

Toimijoiden välisen yhteistyön lisäksi haastatteluissa nousi esiin myös yhteisökeskuksen toimintaan liittyviä haasteita. Yhteisökeskuksen toiminnan haasteena haastatteluissa tuli esille resurssikysymykset ja niiden vaikutus tulevaisuudessa yhteisökeskuksen toimintaan. Haastatteluiden perusteella yhteisökeskuksessa on päällekkäin hankerahoituksia ja projektirahoituksia, jotka tekevät omalta osaltaan toiminnasta epävarmaa. Toisaalta haastattelussa tuli esille pohdinta, miten sote -uudistus ja hyvinvointialueen luomat toimintamallit alkavat vaikuttaa yhteisökeskuksen toimintaan. Haastateltavat pohtivat yhtenä yhteisökeskuksen mahdollisena haasteena myös tilakysymyksiä, jotka voivat vaihdella ja muuttua hyvinkin nopeasti. Tilakysymysten ohella muuttuvia asioita ovat myös rahaan liittyvät kysymykset sekä resurssien riittäminen. Yhteisökeskustoiminnassa ei ole yhtä koordinoivaa tahoja, vaan toimintaa kehitetään ja tehdään muiden töiden ohessa.

Ja sitten tietty ihan tilakysymykset on aina vähän tuulisia kaupungilla. Ja se on totta kai rahakysymys, vaikka oiskin kaupungin omistamakin tila. Tässähän ei oo yhtä sellasta koordinoivaa tahoja. Niin onhan se iso riski sen toiminnan jatkuvuuteen, et tavallaan muiden töiden ohessa niinku kehittäminen. (Henkilö A)

Yhteisökeskuksen toiminnan kannalta riskinä on myös se, että toiminta ei pohjaa sinänsä mihinkään lakeihin. Koska toiminnan taustalla ei ole lakia, voi yhteisökeskustyypinen työ olla tulevaisuudessa hataralla pohjalla. Siitäkin huolimatta, että kohtaamispaikka työlle ja

matalan kynnyksen toiminnalle on selkeästi tarvetta. Lisäksi yhteisökeskustyön toteuttamisesta ei määrätä tarkasti missään, joten työn toteuttaminen on vapaata.

Kun toiminta ei pohjaa tälläseen vahvaan ohjaavuuteen kuten lakiin niin sitten se on vähän hatarammalla pohjalla, että ei voi niinku tavallaan luottaa siihen, että se toiminta jatkuu ja tyyliin valtio on sen takana. (Henkilö A)

7.4 Yhteisökeskuksen kehittämistyö

Yhteisökeskusta ja sen toimintaa on kehitetty sen perustamisesta eli vuoden 2021 alusta alkaen monin eri tavoin. Yhteisökeskuksen kehittämiseen on kuulunut niin työntekijöiden tekemää kehittämistä kuten myös alueen asukkaiden mukaan ottamista yhteisöraadin avulla.

Yhteisökeskuksen kehittämisessä on virallisia ja tarkkaan mietittyjä kehittämisen työkaluja kuten Pirsote -hankkeen pitämät kehittämisen työpajat kerran kuukaudessa. Haastateltavien mukaan kehittämisen työpajat ovat olleet keskiössä yhteisökeskuksen toiminnan kehittämisessä. Näissä työpajoissa on ollut erilaisia teemoja kuten eri toimijoiden arvojen läpikäymistä ja tavoitteisiin tutustumista. Näiden pohjalta on haastateltavien mukaan määritelty yhteisökeskuksen yhteiset tavoitteet ja arvot. Kehittämisen työpajoissa on esimerkiksi mietitty miten tavoittaa mahdollisimman paljon ihmisiä sekä viestintää. Haastateltavien mukaan kehittämistyöpajoissa on ollut ideana kehittää toimijoiden keskinäistä yhteisöllisyyttä ja edistää samalla yhteistyötä. Haastateltavat kokivat hyvänä sen, että kehittämistyöpajojen vetäjänä on ollut Pirsote -hankkeen työntekijä, joka ei ole edustanut ketään yhteisökeskuksen toimijaa. Haastatellut työntekijät kokivat, että yhteistyötä ei synny pelkästään laittamalla toimijoita samaan tilaan vaan yhteistyötä pitää myös synnyttää, jossa merkittävässä roolissa ovat olleet nämä kehittämisen työpajat.

Se ei vielä riitä, että on yksi fyysinen tila, mihin kaikki toimijat laitetaan yhteen, että sitten helpolla kaikki toimijat tekee silti vaan sitä omaa juttuansa ja poteroituu yhä edelleen. (Henkilö C)

Kehittämisen työpajojen ohella yhteisökeskusta ja sen toimintaa on kehitetty säännöllisesti pidettävillä talokokouksilla. Haastateltavat kertoivat, että talokokouksissa on keskitytty pääsääntöisesti yhteisökeskuksen sisäisiin sekä käytännöllisiin asioihin ja erilaisten toimintamallien rakentamiseen. Talokokouksissa voi esittää vapaasti erilaisia ideoita, millaista toimintaa yhteisökeskuksessa voisi järjestää. Esimerkkinä tästä on seurakunnan järjestämä Walk in -terapia yhteisökeskuksen tiloissa.

Mietitään aina yhdessä talokokouksessa, että mikä on nyt meneillään. Me ollaan kehitetty kaikkea turvallisuuteen liittyvää. (Henkilö H)

Ja sitten jos jollain tulee idea, sinne voi esittää eri toimijoille ja kysyä mielipidettä. Että esimerkiksi se walk in -terapia esitettiin sinne eritoimijoille ja

kysyttiin mielipidettä, että onko tarvetta ja sitä kautta sitä sit lähetään kokeilemaan. (Henkilö D)

Omien ideoiden esittämisen ohella myös muu toimijoiden välinen sisäinen vuoropuhelu koettiin tärkeäksi yhteisökeskuksen toiminnan kehittämiseksi. Haastatteluissa nousi esille erityisesti aikuissosiaalityön Kototorin sosiaalihojajien merkitys yhteisökeskuksen toiminnan kehittämisessä, koordinoinnissa ja asioiden eteenpäin viemisessä. Haastateltavat kokivat tärkeäksi, että vaikka yhteisökeskuksessa on jaettua vastuuta toimijoiden kesken, on tärkeä olla joku tai jotkin ihmiset, joihin olla yhteydessä mieltä askarruttavissa kysymyksissä. Haastateltavat työntekijät nostivat esille myös tarpeen sosiaalisen raportoinnin kehittämiseksi.

Et sehän on varmaan se henkilö mitä ilman tää ei pyöris. (Henkilö C)

Työntekijätasolla tapahtuvan keittämisen lisäksi alueen asukkaita ja yhteisökeskuksen kävijöitä on otettu mukaan toiminnan suunnitteluun ja kehittämiseen. Hervannan yhteisökeskuksessa on yhteisöraati, joka muodostuu tällä hetkellä yhteisökeskuksen palveluiden käyttäjistä. Yhteisöraadin lisäksi yhteisökeskuksessa on Cable- yhteisövalmennus ryhmä. Haastateltavat kertoivat, että yhteisöraati perustuu yhteiskehittämiseen ja yhteistutkijuuteen. Yhteisöraadin jäsenet ovat mukana kehittämistyössä, jossa raatilaisten toiveita ja ajatuksia kuunnellaan. Yhteisöraadin tarkoitus on tuoda esille hervantalaisten näkemyksiä erilaisista asioista ja nostaa näitä kehittämisehdotuksia esille. Haastateltavien mukaan tärkeä osa yhteisöraatia on raatilaisten tuottama kokemustieto yhteisökeskuksen palveluista ja asuinyhteisöistä.

Tarkoitus on nimenomaan et se tähtää jatkossa siihen, että pystytään vaikuttamaan paikallisiin palveluihin ottamalla kantaa. Se tähtää ihan siihen asiakkaan kuulemiseen eli se on se kaikkein isoin asia. (Henkilö B)

Haastateltavien mukaan yhteisöraadissa on mukana muutamia ihmisiä ja siihen voi osallistua periaatteessa kuka vain. Raatilaiset kokoontuvat säännöllisesti. Haastateltavien mukaan yhteisöraadissa on ollut yhtenä tavoitteena tuoda mukaan toimintaan monikulttuurisia ihmisiä, jolloin voidaan tehdä ohessa myös hyvien väestösuhteiden edistämistä. Arkisessa kohtaamisessa ja yhdessä työskentelemällä syntyy myös tuttuutta ja luottamusta erilaisten ihmisten välille.

Sehän on kaikille avoin kyllä, mutta tietysti niinku palautteen kannalta meille on tärkeempää, että siinä on mukana ihmisiä, jotka käy jossain toiminnoissa. (Henkilö G)

Haastateltavien mukaan yhteisöraadin ohella, Cable -yhteisövalmennuksen avulla yritetään luoda vuoropuhelua ja yhteyttä eri kulttuureista tulevien ihmisten välille. Työntekijöiden mukaan Hervannassa on toteutettu yhteensä neljä yhteisövalmennusryhmää, joissa osallistujat ovat erilaisista taustoista lähtöisin. Cable -valmennus on koostunut viidestä tapaamiskerrasta. Haastateltavien mukaan Cable- valmennuksissa tarkoituksena on tarkastella omaa asuinympäristöä, mitä mahdollisuuksia siellä on ja mitä asioita tulisi muuttaa. Haasteiden ja

mahdollisuuksien kartoittamisen pohjalta yhteisövalmennuksissa suunnitellaan toimintaa, jota ryhmässä voisi lähteä toteuttamaan ja näin muuttaa jokin asia edes hieman paremmaksi.

Työskennellään sitten arvojen ja kiinnostuksen kohteiden ja taitojen parissa. Tehdään havainnointia Hervannassa, minkälainen paikka se on asua. Minkälaisia arkisen elämän haasteita ja mahdollisuuksia siellä on. (Henkilö G)

Se on semmonen Cable-menetelmä, sen tarkoituksena on voimaannuttaa ihmisiä ja yhteisöä rakentaa näiden osallistujien kesken. (Henkilö D)

Haastateltavien mukaan yhteisökeskus voikin yhteisövalmennuksesta nousseiden ideoiden perusteella järjestää yhdessä ihmisten kanssa heidän haluamaansa toimintaa kuten kulttuurikahvilan tai luontoretkitoimintaa.

7.5 Yhteisökeskuksen tulevaisuuden toimijat ja toiminta

Viimeisenä haastateltavilta kysyttiin, miten he näkevät yhteisökeskuksen tulevaisuudessa. Ensiksi tässä luvussa käsitellään sitä, mitä muita toimijoita tulevaisuudessa yhteisökeskuksessa voisi olla ja millaista toimintaa yhteisökeskus voisi tarjota Hervannan asukkaille.

Haastateltavilta kysyttiin, mitä muita toimijoita yhteisökeskuksessa voisi olla nykyisten lisäksi tulevaisuudessa. Kysymykseen tuli monenlaisia ehdotuksia. Haastateltavat kokivat, että varsinkin toiminnan alkutaipaleella on ollut tärkeää pitää toimijoiden määrä tiiviinä. Haastateltavat totesivat, että yhteisökeskuksessa voisi olla periaatteessa mitä tahansa toimijoita tulevaisuudessa. Tulosten mukaan työntekijät pitivät tärkeänä, että toimintaa olisi eri-ikäisille ja erilaisista lähtökohdista tuleville ihmisille yhden oven periaatteella. Konkreettisia ehdotuksia olivat erilaisten julkisten palveluiden etäpalvelut ja palvelut, joista olisi työntekijä aina silloin tällöin paikalla yhteisökeskuksessa. Haastattelussa tuli esille myös koulu yhteistyö ja muu perheiden tukeminen. Myös hervantalaisten yritysten mukana olo nousi esille.

Siis utopistisestihan ois hyvä, että olis ihan kaiken mahdollisenlaisia toimijoita. Olis liikuntapalveluiden edustajia, niinku lapsesta vaariin kaikkee mahdollista toimintaa. (Henkilö C)

Mun mielestä aika monellakin tota julkisella palvelulla vois olla paikkansa siellä L8:ssa. Koulu yhteistyö on yks sellanen mikä on nousu et tämmönen niinku perheiden tuki ja tämmönen on ollu aina niinku säännöllisesti sellasena yhtenä avauksena (Henkilö A)

Haastateltavien mukaan yhteisökeskuksessa voisi olla myös esimerkiksi ikäihmisten kodinhoitotiimi tai kotisairaanhoidon tiimi, joihin saisi nopeasti yhteyttä ja heille saisi ohjattua asiakkaita. Jos kotikäyntejä tekevällä työntekijällä ei olisi esimerkiksi päihdepuolen osaamista, voisi kotikäynnille lähteä mukana työpariksi päihdetyöhön erikoistunut työntekijä. Haastattelussa nousi esille myös maahanmuuttajille järjestettävä tapahtumat, tapaamispaikat ja mahdollisuus jutella erilaisista asioista. Tokihan yhteisökeskus on näitä nykyisellään jo yhtenä

osana järjestämässä, mutta haastateltavien mukaan olisi hienoa, jos näitä maahanmuuttajille tarkoitettuja kohtaamispaikkoja olisi tulevaisuudessa juuri yhteisökeskuksen yhteydessä.

Meillä on paljon ihmisiä, joilla ei ole mitään kodinhoidon palveluita. Niin olisi hyvä tehdä yhteistyötä ja niinku pystyisi tekemään työparina. (Henkilö B)

Ikäihmisten lisäksi haastateltavat ehdottivat, että tulevaisuudessa yhteisökeskuksessa voisi olla myös terveydenhuollon piste. Muina ideoina nousi esille yhteistyö varhaiskasvatuksen kanssa. Tiettyinä aikoina vuodessa yhteisökeskuksessa voisi olla niin sanottu infopaikka, josta voisi käydä kysymässä apua esimerkiksi päiväkotihakemuksen tekemiseen. Varhaiskasvatuksen lisäksi haastateltavat mainitsivat, että yhteisökeskuksessa voisi olla jotenkin esillä myös väkivalta-työ, koska sitä ei välttämättä oteta helposti puheeksi.

Just joku tommonen terveydenhuollon pistekin voisi olla ihan hyvä. Ehkäisyasioissa taikka ihan missä vaan. Niin tuolla voisi olla joku nepsy-osaaja. (Henkilö E)

Suun terveydenhuolto. Et mun mielestä just linkitykset tonne ihan terveydenhuoltoon on ihan tosi tärkeitä. (Henkilö A)

Siinä voisi olla toi settlementti tai maria-akatemia, joka tekee näitten väkivaltaisten naisten kanssa töitä. (Henkilö E)

Haastateltavat toivat vahvasti esille toiveen Hervantalaisten asukkaiden mukana olon tärkeydestä yhteisökeskuksessa. Haastateltavien mukaan tärkeää olisi, että tulevaisuudessa toiminnassa olisi mukana enemmän alueen asukkaita ja vähemmän virallisia toimijoita. Näin ollen paikallinen yhteisö kehittäisi toimintaa enemmän kuin järjestöt ja erilaiset organisaatiot. Haastateltavat toivat esille, että tulevaisuudessa yhteisökeskuksessa voisi olla erilaisia koontumisen mahdollistavia juttuja kuten taidekerhoja tai muita avoimia ryhmiä. Haastateltavat kokivat, että yhteisökeskuksen toiminnassa tärkeää on, että toimintaa järjestetään alueen asukkaiden kanssa yhdessä ja heidän tarpeistaan nousevista lähtökohdista käsin. Haastateltavat kertoivat, että kun asukkailta nousee ideoita ja tarpeita, voidaan yhdessä toimijoiden kanssa pohtia, kuka toimijoista voisi lähteä yhdessä toteuttamaan asukkailta nousevaa ideaa. Tarkoituksena ei ole, että yhteisökeskuksen työntekijät järjestävät pelkästään asukkaiden toivomaa toimintaa. Yhteisökeskuksen tavoitteena on myös tukea alueen asukkaita toiminnan järjestämisessä.

Eniten toivoisin näkeväni hervantalaisia asukkaita ja tämmösiä niinku, ei ehkä niin virallisia toimijoita. Että yhteisö itse, asukasyhteisö niinku loisi sitä toimintaa enemmän kuin järjestöt ja tämmöset niinku organisaatiot. (Henkilö G)

Et ei pelkästään niin että kolmas sektori ja julkiset palvelut tuottaa vaan että ois myös tilaa ns. neljännelle sektorille, sille kansalaistoiminnalle ja semmosselle vapaamuotoiselle osallistumiselle. (Henkilö A)

Vaan niin, että aktivoitaan myös asukkaita ja me mahdollistetaan sitä toimintaa. Yhdessä ihmisten kanssa. (Henkilö G)

Haastateltavien mukaan yhteisökeskuksen toiminnan tulisi olla tulevaisuudessakin avointa, kohtaamisia ja yhteen kokoontumisen mahdollistavaa matalan kynnyksen toimintaa. Toiminnassa on tärkeää säilyttää matalan kynnyksen toiminta-ajatus, vaikka mukana onkin aikuis-sosiaalityön ja lapsiperheiden sosiaalityön palveluita. Yhteisökeskuksen toiminnassa tulee olla selkeä punainen lanka eli kaikki toiminnot tukevat hervantalaisten sosiaalista-, psyykkistä- ja fyysistä hyvinvointia eri muodoissaan sekä hyvien väestösuhteiden muodostumista.

Että toiminnot tukisivat hervantalaisten asukkaiden hyvinvointia erilaisissa muodoissa. Just niinku yhteisöllistä toimintaa ja ajattelua rakentavaa toimintaa. (Henkilö G)

Mahdollisimman avointa ja matalankynnyksen toimintaa ja justiinsa se semmoinen, että kohtaamisen mahdollistaminen ja kuulluksi tulemisen mahdollistaminen. (Henkilö B)

Haastateltavien mukaan yhteisökeskus voisi konkreettisesti järjestää asukkaille erilaisia tempauksia, joissa yhteisökeskus saisi samalla mainosta ja tietoisuus toiminnasta lisääntyisi entisestään. Haastatteluissa nousi esiin, että yhteisökeskus voisi esimerkiksi kertoa alueen asukkaille erilaisista palveluista ja eduista sekä tiedottaa kelan etuuksista. Esimerkiksi joinain päivinä toiminnassa voisi olla tietty teema ja teeman mukaista toiminnallista ohjelmaa. Haastateltavat nostivat esille myös niin sanotun kokoavan toiminnan merkityksen eli esimerkiksi erilaisten kahviloiden pitämisen ja mahdollisuuden käyttää tietokonetta sekä juoda kahvia ja lukea päivän lehteä. Haastateltavien mukaan yhteisökeskuksella ja sen toiminnalla tulisi olla yhteisöllisyyttä luova ja synnyttävä rooli alueen asukkaiden keskuudessa. Tärkeäksi koettiin myös erilaisten ryhmien järjestäminen ja avoimien ovien pitäminen.

Tähän voi olla paikallaan luomassa myös sitä niin, että hervantalaiset voi kokea jonkun paikan olevan omansa ja jossa voi omiakin ideoita heittää ilmaan ja jopa saada niitä toteutettua mahdollisesti. Jos yhteisöllisyyttä ei luonnostaan synny, niin sitä pitää ehkä sitten vähän tukea. (Henkilö C)

Muina ideoina esille nousi lapsille ja nuorille järjestettävä toiminta, keskusteluiltoja ja myös päihtyneille ihmisille olevaa toimintaa ja ennaltaehkäisevää toimintaa. Tosiasiallisesti haastateltavien mukaan yhteisökeskuksella olisi mahdollisuus reagoida ihmisten elämäntilanteiden haasteisiin ja järjestää ilmiöperustaista toimintaa.

7.6 Yhteisökeskus ja yhteisösosiaalityö tulevaisuudessa

Haastateltavat toivat esille monia asioita siitä, millainen yhteisökeskuksen roolin tulisi olla alueella tulevaisuudessa. Tärkeäksi nähtiin kaikenlainen vuorovaikutus alueen asukkaiden kanssa. Näin ollen tärkeäksi koettiin alueellisen tiedon tuottaminen, kyky reagoida alueen muutoksiin sekä alueen asukkaiden asioiden vieminen eteenpäin yhteistyöverkostolla. Haastatteluissa nousi esiin laadukkaiden ensivaiheen palveluiden tuottamisen tärkeys ja se, että jokaisen Hervantalaisen olisi mahdollista saada palveluita vaivattomasti. Haastatteluissa tuli

esille myös julkisen sektorin tavoitettavuus sekä toimiminen vankassa yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa.

Sellainen paikka missä tietoa tuotetaan ja hyödynnetään. Et jos puhutaan Hervannan, hervantalaisten asioista ja ilmiöistä et siel on sitä tuoreinta tietoa tavallaan tarjolla ja kyky myöskin reagoida ja viedä asukkaiden asioita eteenpäin yhteistyöverkostolla. (Henkilö A)

Useat haastateltavat toivoivat yhteisökeskuksella olevan arkipäiväinen rooli alueella myös tulevaisuudessa. Yhteisökeskukseen pitäisi olla helppo mennä hakemaan tarvitsemaansa apua ja tukea. Haastateltavat toivoivat, että yhteisökeskuksen rooli vakiintuisi Hervantaan eli ihmiset oppisivat käyttämään sitä ja sieltä voisi saada apua paikallisilta toimijoilta. Haastateltavat toivoivat, että yhteisökeskus olisi paikka, jossa ihmiset voisivat kohdata toisiaan ja eri kulttuureista tulleita ihmisiä, mutta myös viranomaisia. Vastauksissa tuli esille myös yhdenoven periaate. Yhteisökeskuksen merkityksen ajateltiin syntyvän sen mukana, mitä laajemmin alueen ihmiset alkavat tietää lähellä olevista palveluista ja oppisivat käyttämään näitä palveluita. Haastateltavat kokivat yhteisökeskuksen olevan tulevaisuutta ajatellen merkittävä toimija. Haastatteluissa nousi esiin myös se, miten järjestöjen mukana olo voi madaltaa kynystä hakeutua virallisen sosiaalityön pariin.

No toivottavasti se on semmonen, joka niinku vakiintuu tänne ja ihmiset on oppinut käymään siellä ja sit se olisi lisäämässä tätä niinku kulttuurien välistä ymmärrystä. (Henkilö H)

Kyllä mä toivon, että siitä rakentuu semmonen keskiö, mihin kuka tahansa uskaltaa mennä etsimään, vaikka tietoa paikallisista toimijoista tai kysymään apua johonkin arkisen elämän haasteeseen. Et semmonen niinku lähipalvelupiste, josta löytyy aina ihminen. (Henkilö G)

Musta on hienoo juuri tässä paikassa, että täällä on virallinen sosiaalityön apu, jota ihmiset on saattanut ehkä vierastaa ja pitää etäisenä. Niin sitten viereisessä huoneessa onkin sitten joku tämmönen paikallinen yhdistys luomassa paljon epävirallisempaa apua tai vapaa-ajantoimintaa. (Henkilö C)

Tässä opinnäytetyössä haluttiin viimeiseksi selvittää, mitä työntekijät ajattelevat yhteisösosiaalityöstä ja yhteisöllisen työn merkityksestä tulevaisuudessa. Haastateltavat kokivat, että yhteisösosiaalityöllä on paikka sosiaalityössä ja tämänkaltaista työtä tullaan tarvitsemaan ehdottomasti tulevaisuudessa. Haastateltavat olivat samoilla linjoilla toistensa kanssa yhteisösosiaalityön tärkeydestä ja sen paikasta osana suomalaista sosiaalityötä.

No se on varmaan ainoa tapa, millä voidaan niinku tässä yhteiskunnassa mennä eteenpäin. (Henkilö H)

Et kyllä mä niinkun nään ja ajattelen, että yhteisösosiaalityöllä ja yhteisöllisellä työotteella on niinku tosi iso merkitys ihmisen hyvinvoinnin kannalta. (Henkilö G)

Yhteisösosiaalityö on edelleen tärkeä ja semmosta tarvitaan ja sillä on paikkansa. (Henkilö D)

Haastateltavat kokivat, että sosiaalityössä ollaan menossa parhaimmillaan kohti oikeaa suuntaa eli yhteisösosiaalityötä. Eli erilaiset toimijat pystyvät toimimaan rinnakkain ilman kilpailua, monitoimijaisesti. Haastateltavien mukaan yhteisöllinen työtapa näyttäytyy muutoksen edellytyksenä, vaihtoehtoisena tapana tehdä sosiaalityötä.

Mun mielestä ollaan menty niin oikeeseen suuntaan. Ehdottomasti se suunta menee juuri sinne yhteisösosiaalityöhön päin ja niin sen pitääkin mennä. Ja jos me oikeesti halutaan tehdä jotakin paremmin kun ennen, niin meidän pitää suostuakin siihen muutokseen. (Henkilö E)

Haastateltavat jakoivat näkemyksen sosiaalityön muutoksen välttämättömyydestä ja yhteisösosiaalityön vahvistumisesta. Edellytys yhteisösosiaalityön vahvistumiselle on, että järjestöjen tekemä työ mielletään sosiaalityöksi. Nykyisinhän sosiaalityö mielletään helposti sosiaalityöntekijöiden toimistossa tekemäksi palvelutarpeen arvioinneiksi. Haastateltavien mukaan, jos järjestöjen tekemä työ ja yhteisösosiaalityö alkaisi voimistua pikkuhiljaa, voisi suomalaisen sosiaalityön laatu parantua entisestään. Sosiaalityössä tulisikin siirtyä enemmän korjaavasta työstä ennaltaehkäisevään työhön.

Kyllähän sen pitäisi vahvistua. Se tarkoittaisi ensinnäkin sitä, että tää koko järjestöjen tekemä työ mielletäisiin sosiaalityöksi. Meidän rakenteet on suomalaisessa sosiaalityössä mun mielestä niinku vinksallaan. Mutta sitten jos tää menee siihen suuntaan, että tää järjestöjen tekemä ja tää yhteisösosiaalityö lähtis voimistuun, niin sitten se kyllä laaduntaisi tätä. (Henkilö F)

Vaikka haastateltavat jakoivat yhteisesti näkemyksen yhteisösosiaalityön laajentumisen tärkeydestä, tuli haastattelussa esiin myös huoli, tullaanko yhteisösosiaalityöhön panostamaan kuitenkaan tarpeeksi. Haastateltavien mukaan yhteisösosiaalityön olisi oltava ihmisille näkyvillä niin alueellisesti kuin paikallisestikin. Sosiaalityötä tulisi tehdä siellä missä ihmiset ovat. Näin ollen myös sosiaalipalveluiden tulisi sijaita ihmistä lähellä, joka on yhteisösosiaalityön ydin. Haastatteluissa nousi esille ajatus siitä, että yhteisösosiaalityön termi tulisi vaihtamaan tulevaisuudessa. Haastateltavat kuitenkin arvelivat, että yhteisösosiaalityön ja rakenteellisen sosiaalityön idea on jo jaettu ammattilaisten välillä. Haastateltavat arvelivat, että yhteisöllisen työn rooli tulee muotoutumaan lähi vuosina ja sitä kautta hakemaan paikkaansa sosiaalityön kentällä.

Ja yhteisösosiaalityön pitäisi olla siellä missä ihmisetkin ovat. Ei ne saa sijaita missään, että okei keskustassa siellä sosiaalitoimistossa siinä Kelan, ei. Vaan sen pitäisi olla ihmistä lähellä. (Henkilö B)

Kyl mä näkisin, että se tulee vaan vielä kasvamaan se teeman kehittäminen ja uudet avaukset. Luulen, että se tulee oleen vielä aika isokin kysymys vielä lähivuosina. (Henkilö A)

8 Johtopäätökset

Tässä tutkimuksellisessa opinnäytetyössä tutkittiin ja selvitettiin, miten Hervannan yhteisökeskus on kehittynyt nykyiseen muotoonsa. Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, miten yhteisösosiaalityön malli on rakentunut Hervannan yhteisökeskus L8:iin sekä millaiseksi yhteisökeskuksen työntekijät kokevat yhteisökeskuksen toiminnan ja miten yhteisökeskuksen toimintaa tulisi kehittää tulevaisuudessa. Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa tietoa toimeksiantajalle sekä tuoda työntekijöiden näkemyksiä ja kokemuksia esiin liittyen yhteisökeskuksen toimintaan. Tavoitteena oli myös nostaa yhteisösosiaalityötä aiheena esille.

Opinnäytetyön tulokset tukivat hyvin aiheesta kirjoitettua teoretietoa ja aiempia tutkimuksia. Opinnäytetyöni kuitenkin erosi lähtökohdiltaan Raikusen (2011) tekemästä opinnäytetyöstä. Raikunen (2011) tutki Satakunnan yhteisökeskusta palvelun käyttäjien näkökulmasta, kun taas tämän opinnäytetyön kohderyhmänä olivat yhteisökeskuksen työntekijät. Lisäksi Satakunnan yhteisökeskus on kolmannen sektorin toimijoiden ylläpitämä kokonaisuus, kun taas Tampereen Hervannan yhteisökeskus on viranomaisjohtoinen, jossa on kolmannen- ja julkisen sektorin palveluita. Tämän opinnäytetyön tuloksissa kuten laajemminkin yhteisösosiaalityössä korostuu alueen asukkaiden tarpeiden tunteminen. Tonterin (2011) käytäntötutkimuksessa jaettiin sama tarve siitä, että vaikuttavien palveluiden tuottamisen ehtona on tuntee alue ja sen asukkaat. Tonterin (2011) tutkimuksessa koettiin tärkeäksi myös verkostoituminen kolmannen sektorin kanssa. Tämän opinnäytetyön tuloksissa tuli myös esille tiiviissä yhteistyössä toimimisen tärkeys ja merkitys työn tekemiselle.

Opinnäytetyöni tuottamat tulokset vastasivat hyvin opinnäytetyötä varten laadittuihin tutkimuskysymyksiin. Tämän opinnäytetyön perusteella yhteisösosiaalityön malli on rakentunut yhteisökeskukseen monesta erilaisesta palasesta. Haastatteluiden tuottama tieto yhteisökeskuksesta perustuu yhteisösosiaalityön ja yhteisöllisen työn periaatteisiin, joita on myös avattu tämän opinnäytetyön teoreettisessa viitekehyksessä. Yhteisösosiaalityöllä on vankka pohja ja perusta sosiaalityön historiassa kuten tämänkin opinnäytetyön teoreettinen viitekehys osoittaa. Nykypäivän yhteisösosiaalityössä on havaittavissa Puurusenkin (2016) mainitsemia settlementtityön piirteitä. Näitä settlementtityön piirteitä on myös nähtävillä Hervannan yhteisökeskuksen toiminnassa. Tulosten perusteella yhteisökeskuksen toiminnassa on tärkeää vahvistaa ja tukea kansalaistoimintaa yhteiskunnassa. Settlementtityön mukaisesti yhteisökeskustyössä korostuu alueen asukkaiden osallisuus ja osallistumisen mahdollisuudet. Osallisuuteen ja aktiiviseen kansalaisuuteen kannustaminen näkyy konkreettisesti yhteisökeskuksen yhteisökehittämisessä. Alueen asukkaat voivat osallistua yhteisökeskuksen kehittämiseen yhteisöraadista ja Cable -yhteisövalmennuksen keinoin. Hietalan (2016) mukaan yhteisökehittämisessä painottuu kehittämiseen osallistuvien ihmisten subjektiiviset kokemukset kehitteillä olevasta palvelusta tai asiasta. Tämän opinnäytetyön tulokset yhteisöraadista ja Cable- yhteisövalmennuksesta tukivat hyvin tätä Hietalan (2016) näkemystä. Opinnäytetyön tulosten mukaan yhteisöraadista

tarkoitus on tuoda hervantalaisten ihmisten ajatuksia esille sekä asukkailta tulleen kokemustiedon hyödyntäminen käytännön palveluissa.

Opinnäytetyön teoreettiseen viitekehykseen, mutta myös opinnäytetyön tuloksiin viitaten yhteisösosiaalityö ja yhteisöllinen työ eivät ole uusia tapoja tehdä sosiaalityötä. Yhteisösosiaalityötä on vain alettu hyödyntämään sekä kehittämään lähivuosina uudestaan. Opinnäytetyön tulosten mukaan yhteisökeskus on perustettu alueellisten tarpeiden vuoksi, joka myös määrittelee sen, mitä palveluita on järkevää tuottaa alueen ihmisille. Mukana olevat toimijat ovat yhteiskunnallisesti ja alueellisesti merkittäviä niiden aktiivisen työn vuoksi. Yhteisökeskus on perustettu kaikkia hervantalaisia varten. Hervannan yhteisökeskuksen toiminnan kannalta keskeinen asia on julkisen- ja kolmannen sektorin palveluiden sijoittuminen saman katon alle. Opinnäytetyön tulosten mukaisesti julkisen- ja kolmannen sektorin sosiaalipalveluiden tekemä tiivis yhteistyö on tulevaisuutta. Perinteisesti yhteisösosiaalityön historiassa yhteisösosiaalityö on ollut kolmannen sektorin vastuulla. Roivaisen (2008b, 26) mukaan järjestöt ovatkin olleet aktiivisessa roolissa yhteisösosiaalityön kehittymisessä. Monet haastateltavat ja myös kirjallisuudessa on alettu jakamaan ajatusta siitä, miten yhteisöllisen työn tulisi olla entistä vahvemmin sidoksissa julkisiin sosiaalipalveluihin. Siksi onkin hienoa, että yhteisökeskus on nyt Tampereen kaupungin ylläpitämää ja koordinoimaa.

Opinnäytetyön tulosten perusteella yhteisökeskus on tarkkaan harkittu kokonaisuus. Jo yhteisösosiaalityön historiassa on tavoiteltu sosiaalipalveluiden tuomista lähelle ihmisiä ja palveluiden sovittamista alueellisiin tarpeisiin (Roivainen 2016 & 2008b). Yhteisökeskus profiloituu alueellisia lähipalveluita tuottavana sosiaalipalveluna sekä matalan kynnyksen kohtaamispaikana, jossa palveluita saa yhden oven periaatteella. Voisi jopa sanoa, että yhteisökeskus on omalta osaltaan vaikuttamassa siinä, että sosiaalipalvelut sijaitsevat ihmisiä lähellä ja ne ovat helposti saavutettavissa. Leemannin ja Hämäläisen (2015) mukaan matalan kynnyksen palveluilla tavoitellaan ihmisiä, jotka ovat jääneet palvelujärjestelmän ulkopuolelle. Matalan kynnyksen palveluiden kautta ihmisiä yritetään saada palveluiden pariin ja sitä kautta edelleen julkisiin palveluihin. (Leemann & Hämäläinen 2015.) Tämänkin opinnäytetyön tuloksissa tuli esille se, miten kolmas sektori ja matalan kynnyksen kohtaamispaikat tekevät ensiarvoisen tärkeää ihmisten tavoittamistyötä, joihin julkisilla sosiaalipalveluilla ei ole välttämättä mahdollisuuksia. Kun yhdistyksen tai hankkeen työntekijä kohtaa työssään sosiaalipalveluita tarvitsevan ihmisen, on työntekijöiden helppo ohjata hänet saman talon sisällä sosiaaliohjaajan tai sosiaalityöntekijän puheille. Näin ollen henkilö pääsee parhaimmassa tapauksessa välittömästi asioimaan omalla alueellaan virallisten sosiaalipalveluiden kanssa. Ihmistä ei pompotella palvelusta toiseen vaan hänet saatetaan toiseen palveluun samassa talossa. Edellä mainittu tiivis yhteistyö ja lähipalveluiden tarjoaminen ovat yhteisökeskuksessa kaikkein hienointa. Pääsääntöisesti voisikin sanoa, että julkisten- ja kolmannen sektorin palveluiden sijoittaminen saman katon alle on onnistunut hyvin yhteisökeskuksessa. Opinnäytetyön tulosten perusteella erilaisista lähtökohdista ja erilaisilla toimintatavoilla työskenteleviä palveluita on

ollut haasteellistakin sovittaa yhteen. Opinnäytetyön tulosten perusteella yhteisökeskuksella on merkittävä rooli näiden toimintatapojen yhteensovittamisessa.

Pohjolan (2015, 29) mukaan yhteisösosiaalityö perustuu työntekijöiden ja alueen asukkaiden tasavertaiseen suhteeseen. Opinnäytetyön tulokset osoittivat tämän saman. Yhteisökeskuksen toiminnan kannalta työntekijöiden välinen yhteistyö on merkittävässä asemassa, jossa korostuu myös toimijoiden tasavertainen suhde toistensa kanssa. Jokainen yhteisökeskuksen työntekijä tekee opinnäytetyön tulosten perusteella vaativaa sosiaalityötä koulutustaustastaan riippumatta. Yhteisösosiaalityön ajatukselle perustuvassa yhteisökeskuksessa on tärkeää, että yhteisöllinen tunne lähtee jo työntekijöiden välisestä suhteesta. Opinnäytetyön tulosten perusteella yhteisökeskuksen työntekijät kokevat olevansa yhteisö. Pessin ja Seppäsen (2011) mukaan yhteisöt ovat yksi ihmisen elämän kulmakivistä, joilla on myös hyvinvointia lisääviä vaikutuksia. Työntekijöiden välinen yhteisöllisyyden tunne on tärkeä, koska se heijastuu suoraan palvelun käyttäjille. Rento ja lämmin tunnelma edistää ihmisten kohtaamista ja osallisuutta sekä luo helposti lähestyttävää tunnelmaa yhteisökeskukseen. Opinnäytetyön tulosten perusteella on aiheellista todeta, että yhteisökeskuksesta on onnistuttu luomaan toimiva, hyvillä käytännöillä toimiva kohtaamispaikka. Työn sujumuuden kannalta on tärkeää, että kaikki työn kannalta oleelliset asiat toimivat kuten esimerkiksi tilat ja toiminnan koordinointi. Tämän opinnäytetyön tulosten perusteella yhteisökehittäminen alueen ihmisten kanssa on luonut yhteisökeskukselle perustan ja mahdollisuuden muovautua paikaksi, joka se on nyt tällä hetkellä.

Koko opinnäytetyössä oli tärkeää ottaa huomioon se, miten yhteisökeskuksessa asioivia ihmisiä kutsutaan. Karjalainen ym. (2019) kirjoittivatkin, miten yhteisöllisessä työssä ihmiset muuttuvat erilaisten roolien ottamisen myötä avun saajista avun antajiksi. Toisin sanoen ihmiset itse määrittelevät, mihin asioihin kaipaavat apua. Yhteisökeskuksessa käyvistä ihmisistä tuleekin puhua kävijöinä. Samasta syystä Hervannan yhteisökeskuksessa on yhteisö- eikä asiakasraati. Kuitenkin virallisen sosiaalityön palveluita käyttävät ihmiset ovat asiakkaita. Se millä nimellä ihmisiä määritellään, luo valta-asetelmaa ja hierarkiaa, jotka eivät kuulu yhteisösosiaalityön ajatukseen. Palveluiden käyttäjien nimittäminen kävijöiksi tai asukkaiksi liittyy siihen, että yhteisökeskuksessa on myös epävirallista kohtaamista mahdollistavaa toimintaa. Opinnäytetyön tulosten perusteella yhteisökeskuksessa on tärkeää luoda asetelma siitä, että työntekijät yhdessä tasavertaisesti asukkaiden kanssa kehittävät aluetta ja toimintaa viihtyisämmäksi.

Roivaisen ja Ranta-Tyrkön (2016) mukaan yhteisösosiaalityön yhtenä tavoitteena on lisätä ihmisten osallisuutta ja aktiivisuutta. Tämä yhteisösosiaalityön tavoite tuli esiin vahvasti opinnäytetyön tuloksissa. Alueen asukkaita rohkaistaan ja kannustetaan suunnittelemaan ja järjestämään itselleen mielekästä toimintaa. Yhteisökeskuksen tarkoitus on toimia asukkaiden tukena toiminnan järjestämisessä. Yhteisösosiaalityössä painottuu yhteenkuuluvuutta tukeva

toiminta. Opinnäytetyön tulosten perusteella yhteisökeskuksen toivotaan olevan vuorovaikutuksessa alueen asukkaiden kanssa ja tuottavan alueellista tietoa Hervannasta. Haastatteluihin perustuen yhteisökeskuksen on mahdollista reagoida nopeasti niin alueellisiin, yhteiskunnallisiin kuin ihmisten tarpeissakin tapahtuviin muutoksiin. Kostamo-Pääkön ym. (2015) mukaan yhteisöllisyys voikin olla ratkaisu esimerkiksi yksittäisten ihmisten elämän haasteisiin. Yhteisökeskus mahdollistaa kohtaamisia niin alueen muiden asukkaiden kuin viranomaistenkin kanssa.

Roivainen ja Ranta-Tyrkkö (2016) kirjoittivat paikallisyhteisöiden merkityksestä ihmisten elämässä ja osana ihmisten kiinnittymisessä yhteiskuntaan ja yhteiskunnan erilaisiin verkostoihin. Opinnäytetyön tuloksissa tuli esille, miten näitä ihmisten paikallisyhteisöjä voisi hyödyntää myös tulevaisuudessa. Tulevaisuudessa yhteisökeskuksen tulisi mahdollistaa Hervannan alueella monipuolista kohtaamista mahdollistavaa toimintaa erilaisille ja erityyppisissä tilanteissa oleville ihmisille. Tärkeänä pidettiin, että yhteisökeskuksessa olisi periaatteessa kaikille alueen ihmisille jotakin. Haastateltavat jakoivat näkemyksen siitä, että matalan kynnyksen toiminnan kannalta olisi tärkeää pystyä pitämään avoimet ovet alueen ihmisille. Avoimia ovia ei ole voitu pitää koronarajoitusten vuoksi. Pitämällä avoimet ovet yhteisökeskus saisi samalla markkinoitua toimintaansa, ja alueen ihmiset pääsisivät tutustumaan tarjolla oleviin palveluihin sekä työntekijöihin. Tätä kautta yhteisökeskus saisi tärkeää näkyvyyttä toimintaansa ja ihmiset ottaisivat ikään kuin paikan omakseen.

Yhteisökeskuksessa toimiva Kototori sai vuonna 2018 Talentian Hyvä käytäntö- palkinnon. Tiekartta 2030- selvityksen mukaan palkinnon myöntäminen ennakoii yhteisösosiaalityön arvostuksen ja merkityksen nousua sosiaalityössä. (Karjalainen ym. 2019, 68). Opinnäytetyön tulokset osoittivat tämän saman kehityssuunnan. Tämän lisäksi yhteisösosiaalityö ja muutenkin yhteisökeskustyö on nostettu esille Pirsoten -hankesuunnitelmassa osana sosiaali- ja terveyspalveluiden tulevaisuuden muutosta. Haastatellut työntekijät puhuivat vahvasti yhteisösosiaalityön merkittävydestä tulevaisuudessa ja he jakoivat yhteisen näkemyksen siitä, että yhteisösosiaalityöllä tulee olemaan keskeinen asema suomalaisessa sosiaalityössä. Yhteisöllisyyteen perustuvilla työmenetelmillä on näin ollen paikkansa yksilötyöskentelyn rinnalla. Yhteisöllisten työmenetelmien avulla pystytään vastaamaan nykymaailman ja koronapandemian myötä tulleisiin sosiaalisiin ilmiöihin kuten yksinäisyyteen tai syrjäytymiseen. Yhteisösosiaalityö on muutoksen edellytys, koska saavuttaakseen jotain uudenlaista, pitää kokeilla jotain uutta. Opinnäytetyön tulosten perusteella yhteisösosiaalityön hyödynnettävyyteen liittyy kuitenkin paljon epävarmuutta. Kaiken kaikkiaan yhteisöllisen työn tekeminen on tulevaisuutta, koska yhteisöissä on tutkitusti voimaa. Näin ollen yhteisösosiaalityö on tärkeä aihe, jota pitäisi tutkia ja nostaa enemmän esille yksilökeskeisen sosiaalityön rinnalla. Yhteisöllisen toiminnan järjestäminen, alueellisen viihtyvyyden lisääminen ja sitä kautta ihmisten hyvinvoinnin parantaminen vaatii Peltolammin puistoruokailun kaltaista toimintaa.

9 Pohdinta

Opinnäytetyön aihe oli täysin erilainen, mitä olin alkuun ajatellut. Kuitenkin, kun aihetta ehdotettiin minulle, kiinnostuin siitä heti. Osaltaan sen vuoksi, että aihe oli itselleni vieras. Koin uuteen aiheeseen tutustumisen motivoivana ja innostavana sekä mahdollisuutena oppia uusia asioita. Aluksi opinnäytetyön tekeminen oli hyvinkin haastavaa, koska piti ottaa haltuun kokonaan uusi käsite, yhteisösosiaalityö. Tärkeää oli myös ymmärtää tarkemmin aihetta ja sen merkitystä yhteiskunnassa. Tämän vuoksi opinnäytetyön alussa aikaa kului paljon aiheeseen tutustumiseen, mutta se oli kannattavaa. Aivan opinnäytetyön prosessin aluksi keskustelimme toimeksiantajan kanssa niin yhteisökeskuksesta, yhteisösosiaalityöstä kuin myös tämän opinnäytetyön tavoitteista. Tämä keskustelu avasi hyvin niin opinnäytetyön aihetta kuin myös yhteisökeskuksen toimintaa.

Hervannan yhteisökeskuksen työntekijöiden mukaan saaminen opinnäytetyöhön onnistui sujuvasti. Laitoin kahdeksalle työntekijälle sähköpostia opinnäytetyön haastatteluista ja jokainen työntekijä suostui haastatteluun. Haastatteluajat ja -paikat saatiin sovittua hyvinkin nopealla aikataululla joustavasti. Haastattelut onnistuivat kokonaisuudessaan todella hyvin. Mielestäni haastateltavat toivat vahvasti esiin omia näkemyksiään ja kokemuksiaan yhteisökeskukseen liittyen. Koen, että haastatteluissa päästiin hyvään keskusteluun ja ymmärrykseen yhteisökeskusta kohtaan kasvoi jokaisella kerralla. Haastatteluiden aikana ja haastatteluiden jälkeen koin monia oivalluksia opinnäytetyön aiheeseen liittyen. Haastattelut avasivat yhteisökeskuksen toimintaa monista erilaisista näkökulmista ja vahvistivat käsitystä siitä, että yhteisökeskus on hyvinkin monitahoinen ja monipuolinen palvelukokonaisuus. Haastatteluissa tuli osaltaan hyvinkin samankaltaisia vastauksia esille, mutta myös päinvastaisia näkemyksiä riippuen siitä, mikä oli haastateltavan työntekijän suhde yhteisökeskukseen. Haastattelut olivat koko opinnäytetyön tekemisen mielenkiintoisin ja opettavaisin osuus.

Kerätyn aineiston analysointi oli haastavaa, koska analysoitavaa aineistoa oli paljon. Toisaalta haastatteluiden analysointi oli hyvinkin antoisaa, koska niiden avulla pystyin vielä entistä paremmin perehtymään yhteisökeskuksen toimintaan. Opinnäytetyön prosessin edetessä pääsi entistä paremmin aiheeseen kiinni ja aloin ymmärtämään syvällisemmin yhteisösosiaalityötä ja työn aihetta suhteessa sosiaalialan kenttään. Aineiston analysoinnin tukena oli yhteisökeskuksen työntekijöiden yhteinen Teams -kanava, johon sain käyttöoikeuden. Osaltaan opinnäytetyön tekemistä haastoi se, että varsinaisia tutkimuksia yhteisösosiaalityöhön ja yhteisökeskustyöhön löytyi vähän. Syynä tähän voi olla se, että yhteisökeskustyö on melko uuden tyyppistä yhteisösosiaalityötä. Toisaalta syynä voi olla myös se, että yhteisösosiaalityöstäkään ei hirveästi puhuta tarpeesta huolimatta. Vaikkakin yhteisösosiaalityö on hyvinkin vanha ja jopa alkuperäinen tapa tehdä sosiaalityötä. Alkuperäisenä suunnitelmana oli saada opinnäytetyö tehtyä syksyn 2021 aikana, mutta opinnäytetyön aloittaminen viivästyi. Mitään muita aikataullisia haasteita ei opinnäytetyön tekemisessä tullut. En kokenut, että opinnäytetyön

tekemisen prosessissa olisi ilmennyt mitään muuta sen suurempaa haastetta tai ongelmaa. Kaikki eteen tulleet asiat ovat olleet ratkaistavissa.

Opinnäytetyön luotettavuuden pohdinta oli läsnä koko opinnäytetyö prosessin ajan. Sarajärven ja Tuomen (2018, 160) mukaan laadullista tutkimusta voidaan tarkastella validiteetin ja reliabiliteetin käsitteiden kautta eli kuinka pätevä ja toistettava tutkimus on. Tämän opinnäytetyön tulokset tuottivat tutkimuskysymysten kannalta oleellista tietoa. Opinnäytetyöhön valittu tiedonkeruu menetelmä eli teemahaastattelu tuotti aiheen kannalta tarpeen mukaista tietoa. Lähtökohtaisesti opinnäytetyön tulokset pitää nähdä luotettavina. Opinnäytetyön tulokset perustuvat haastateltujen työntekijöiden subjektiivisiin kokemuksiin ja näkemyksiin yhteisökeskuksen toiminnasta. Opinnäytetyössä on edustettuna kaikki Hervannan yhteisökeskuksessa mukana olevat toimijat, niin julkiselta- kuin kolmanneltakin sektorilta. Opinnäytetyön tulokset voidaan nähdä myös siinä määrin luotettavina, että tietyissä kysymyksissä kaikki vastaajat vastasivat melko samalla tavalla tai vastaavasti monissa haastatteluissa työntekijät sivusivat samankaltaisia asioita ja jakoivat samoja näkemyksiä. Näin ollen Vilkan (2015, 152) mainitsema saturaatio eli kylläntymispiste täyttyi haastatteluissa. Opinnäytetyön tutkimusjoukko oli suhteellisen laaja, kahdeksan työntekijää. Koen, että opinnäytetyön aiheen kannalta haastateltavien määrä oli juuri sopiva. Toisaalta Vilkan (2015, 152) mukaan tutkimusaineiston saturaation määrittely on vaikeaa tutkittaessa yksittäisten ihmisten kokemuksia, koska samakin haastateltava voi tuottaa uudenlaista tietoa. Tämän opinnäytetyön tuloksia ei voi kuitenkaan yleistää koskemaan kaikkia yhteisökeskuksen työntekijöitä. Haastateltujen työntekijöiden vastausten perusteella saa kuitenkin selkeän, suhteellisen kattavan ja luotettavan käsityksen Hervannan yhteisökeskuksesta. Vielä useampaa työntekijää haastatteleamalla, opinnäytetyön tulokset voisivat olla toisenlaisia. Pyrin tutkijana vaikuttamaan mahdollisimman vähän opinnäytetyön tuloksiin. Mielestäni onnistuin siinä suhteellisen hyvin, koska aiemman tiedon puutteessa, minulla ei ollut ennakkokäsityksiä aiheesta. Jokaiseen opinnäytetyön haastatteluun menin avoimin mielin, uteliaasti ottamaan selvää, mikä on Hervannan yhteisökeskus.

Haastatteluiden ulkopuolelle rajattiin aikuissosiaalityön Kototorin työntekijät, koska heillä on hyvinkin vahva suhde yhteisökeskuksen toimintaan. Osaltaan myös sen vuoksi, että yhteisökeskuksen toimintaa koordinoi tämän työn tulostenkin mukaisesti Tampereen kaupungin aikuissosiaalityö. Kototorin sosiaaliohjaajien rajaaminen tutkimuksen ulkopuolelle sovittiin jo alun tapaamisessa toimeksiantajan kanssa. Toimeksiantaja halusi nimenomaan kuulla muiden yhteisökeskuksen toimijoiden ajatuksia ja kokemuksia yhteisökeskustyöstä. Opinnäytetyön painopisteenä oli tuoda heidän näkemyksiään esille. En usko, että haastattelujoukon rajaamisella on ollut vaikutusta opinnäytetyön tulosten luotettavuuden ja paikkansa pitävyyyden kannalta.

Opinnäytetyön tulokset vastasivat opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin. Haastatteluiden tulokset tukivat myös hyvin tämän opinnäytetyön teoreettista viitekehystä. Roivaisen (2008b, 49) mukaan yhteisösosiaalityö kohteena ei ole ainoastaan yksilö, vaan työn kohteena on asukasryhmät, yhteisöt ja asuinalueet. Keskeistä tässä opinnäytetyössä olikin yhteisökeskuksen sijoittuminen Hervantaan ja yhteisökeskuksen tarjoamat matalan kynnyksen lähipalvelut hervantalaisille. Yhteisökeskuksesta merkittävään tekee julkisten- ja kolmannen sektorin palveluiden sijoittuminen samaan paikkaan ja yhteisökeskuksen viranomaisjohtoisuus. Yhteisösosiaalityössä korostetaan yhteiskunnan ja jonkin alueen asukkaiden tarpeisiin vastaamista (Roivainen 2008b, 50). Tuloksissa tuli vahvasti esille yhteistyön tekemisen molemmin puoliset hyödyt työntekijöille. Haastateltavat työntekijät kokivat yhteisösosiaalityön merkityksen korostuvan tulevaisuudessa. On hienoa, että yhteisösosiaalityö on yhtenä sosiaalityön muotona nostettu esille esimerkiksi Pirsoten- hankesuunnitelmassa (2020).

Ihmisten yhteisöihin ja arkisiin ympäristöihin tuleekin panostaa sosiaalityön keinoin, vaikka tietenkään kaikki alueen ihmiset eivät tarvitse sosiaalityötä. Tämän opinnäytetyön teoreettisessa viitekehyksessä esiteltiin yhteisöiden ja yhteisöllisyyden merkitystä ihmisten hyvinvoinnille. Yhteisölliseen työhön onkin siis ensiarvoisen tärkeää panostaa. Ihmisten haasteita ja ongelmia ei voi irrottaa arkiympäristöstä ja ratkoa niitä ilman asuinympäristön tarkastelua. Yhteisösosiaalityön näkökulma on myös ihmisen sosiaalisessa ympäristössä, joka on osa ihmisen haasteita ja niiden ratkomista (Roivainen & Ranta-Tyrkkö 2016, 14). Sen vuoksi pidän tärkeänä, että yhteisökeskuksen tyyppistä työtä tuodaan ihmisten asuinympäristöön, lähelle ihmisten arkea. Kun tietää millaisella alueella ihminen asuu ja mitä mahdollisia haasteita siellä on, voidaan asukkaat ottaa mukaan parantamaan omaa asuinympäristöään. Uskon, että alueellisella ja yhteisöissä tehtävällä työllä on valtava merkitys ihmisten hyvinvoinnille. Sosiaalityö voi olla ehkä vaikuttavampaakin, jos työn painopiste on osaltaan myös ihmisen arkiympäristössä. Ihmisen kokemilla haasteilla on tietynlainen yhteys omaan elinympäristöön ja elinympäristön huomioimisella ihminen voidaan kohdata palveluissa kokonaisvaltaisemmin.

Kokonaisuudessaan opinnäytetyöni onnistui hyvin ja olen tyytyväinen sen tuottamiin tuloksiin sekä opinnäytetyön tekemisen prosessiin. Olen tyytyväinen omaan työskentelyyni ja voin sanoa olevani ylpeä opinnäytetyöstäni. Ainoa asia, jonka tekisin vielä paremmin, olisi teema-haastattelun kysymysten miettiminen vielä tarkemmin. Joitakin kysymyksiä muotoilisin toisin ja haastattelukysymyksiä olisi voinut olla vähemmän. Nyt kysymyksiä oli aika paljon ja välttämättä kaikki kysymykset eivät ihan suoranaisesti tuottaneet tutkimuskysymysten kannalta oleellista tietoa. Olisin myös voinut testata haastattelukysymyksiä ennen varsinaisia haastatteluita ja tehdä testihaastattelun. Kaikesta huolimatta olen erityisen tyytyväinen opinnäytetyöni toteutukseen sekä sen lopputulokseen. Mielestäni opinnäytetyöni tuottamat tulokset vastaavat alussa määriteltyihin tutkimuskysymyksiin sekä siihen, mitä toimeksiantajan kanssa sovittiin työn sisällöstä.

Opinnäytetyön toimeksiantaja hyötyy opinnäytetyöni tuottamasta tiedosta. Opinnäytetyöni tulosten avulla he saavat tietoa siitä, miten yhteisökeskuksen työntekijät ovat kokeneet yhteisökeskuksen toiminnan, miten toimintaa voisi kehittää tulevaisuudessa ja mitä asioita pitäisi tehdä toisin. Palveluiden kehittämisen ja toiminnan tueksi on tärkeää kerätä kaikenlaista tietoa. Tiedon tuottamisen lisäksi opinnäytetyöni oli tärkeä toteuttaa, koska Hervannan yhteisökeskus on aloittanut toimintansa alkuvuodesta 2021. Yhteisökeskuksen toimintamalli on siis vielä melko uusi ja toimintaa ollaan kehittämässä koko ajan. Kehittämisen tueksi on tärkeää tuottaa tietoa siitä, miten toiminta on toteutunut ja miten yhteisökeskuksen toimijat ovat kokeneet toiminnan. Opinnäytetyöni tuottama tieto onkin hyödyksi Tampereen kaupungin yhteisökeskuksen työntekijöille. Toisaalta opinnäytetyöni tuottamasta tiedosta voivat hyötyä välillisesti myös yhteisökeskuksen kävijät, ehkä myös alueen asukkaat. Kerätyn tiedon avulla on mahdollista kehittää yhteisökeskuksen toimintaa tulevaisuudessa entistä paremmaksi alueen asukkaiden tarpeisiin nähden.

Opinnäytetyöni tuloksissa tuotiin esille se, miten haastateltavat näkevät yhteisökeskuksen tulevaisuudessa ja mikä merkitys yhteisökeskuksella on alueellisesti. Näiden ehdotusten pohjalta yhteisökeskus voi mahdollisesti saada uusia ajatuksia ja näkökulmaa toiminnalleen. Ehkä työntekijöiden ehdotuksista nousee jotain, mitä päätetään lähteä toteuttamaan käytännössä. Opinnäytetyöni tuottamia tuloksia voisi hyödyntää myös siinä määrin, että muut yhteisökeskuksen tyyppistä toimintaa suunnittelevat kunnat voivat saada esimerkkejä siitä, miten muodostaa toimiva, eri sektorirajat ylittävä palvelukokonaisuus. Uskon, että Hervannan yhteisökeskuksen työn tekemisen ja kehittämisen käytäntöjä olisi mahdollista hyödyntää laajemminkin tämän tyyppisen toiminnan järjestämisessä ja organisoinnissa. Opinnäytetyön tuottamalla tiedolla voi olla myös yhteiskunnallista merkitystä, koska kerätyn aineiston perusteella yhteisöllinen työtapa on jälleen nousussa. On myös ensiarvoisen tärkeää tuottaa tietoa erilaisista palveluista, jolloin myös muut voivat hyödyntää kerättyä tietoa. Tiedon tuottaminen on ensiarvoisen tärkeää, jos sote -uudistuksen myötä yhteisökeskustyyppinen toiminta tai entistä tiiviimpi julkisen- ja kolmannen sektorin yhteistyö tulee yleistymään kunnissa. Tärkeää on myös tuoda esille yhteisösosiaalityötä aiheena ja sen mahdollisuuksia sosiaalityön kentällä.

Uskon, että opinnäytetyöni ohessa oppimistani asioista voi olla hyötyä tulevaisuuden työuralla. Ainakin sen verran, että tiedän, miten palveluita on mahdollista toteuttaa ja millaista julkisen- ja kolmannen sektorin yhteistyö voi parhaimmillaan olla. Opinnäytetyöni edetessä oma ymmärrykseni yhteisösosiaalityötä ja sen laajempaa hyödynnettävyyttä kohtaan kasvoi. Työtä tehdessäni itselleni selkeytyi millaista yhteisösosiaalityö voi olla. Tokihan yhteisösosiaalityötä on mahdollista toteuttaa monellakin muulla tavalla, koska sen toteuttamisen tapoja ei ole säädelty missään. Opin myös tutkimuksen tekemisestä.

Opinnäytetyön pohjalta kehittämisehdotuksena nousi esille se, että yhteisökeskusta voisi tulevaisuudessa tutkia myös alueen asukkaiden ja palvelun käyttäjien näkökulmasta. Näin ollen

yhteisökeskus saisi myös kävijöiltä tärkeää tietoa yhteisökeskuksen toiminnasta. Muutenkin palveluista ja toiminnasta on tärkeää saada palautetta palvelun käyttäjien näkökulmasta.

Lähteet

Painetut

Eräsaari, L. 2016. Yhteisösuhteille perustuva sosiaalityö. Teoksessa Törrönen, M., Hänninen, K., Jouttimäki, P., Lehto-Lunden, T., Salovaara, P. & Veistilä, M. (toim.) Vastavuoroinen sosiaalityö. 4. muuttumaton painos. Helsinki: Gaudeamus, 109-123.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15.painos. Hämeenlinna: Karisto.

Juuti, P. & Puusa, A. 2020. Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Helsinki: Gaudeamus, 9-19.

Kiviranta, J., Kostiainen, T., Leppänen, M., Metteri, A. & Stepney, P. 2021. Developing social work competencies to empower challenging communities: From an empty foyer to a shared social space. Teoksessa Opačić, A. (toim.) Practicing Social Work in Deprived Communities. Competencies, Methods, and Techniques. European association of schools of social work. Springer nature: Switzerland, 121-137.

Kostamo-Pääkkö, K., Ojaniemi, P. & Väyrynen, S. 2015. Sosiaalityön yhteisöllisyyttä etsimässä. Tallinna: United Press Global, 7-11.

Pessi, A. & Seppänen, M. 2011. Yhteisöllisyys. Teoksessa Saari, J. (toim.) Hyvinvointi- Suomalaisen yhteiskunnan perusta. Helsinki: Gaudeamus, 288-313.

Pohjola, A. 2015. Yhteisöt ja yhteisöllisyys monimuotoisena ilmiönä. Teoksessa Kostamo-Pääkkö, K., Ojaniemi, P. & Väyrynen, S. (toim.) Sosiaalityön yhteisöllisyyttä etsimässä. Tallinna: United Press Global, 15-34.

Puurunen, P. 2016. Yhteisöt ja yhteistyön aatehistoriallista taustaa. Teoksessa Roivainen, I., & Ranta- Tyrkkö, S. (toim.) Yhteisöt ja yhteisösosiaalityön lähtökohdat. Tallinna: United Press Global, 21-36.

Puusa, A. 2020. Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Helsinki: Gaudeamus, 103-117, 145-156.

Roivainen, I. 2008a. Yhteisölähtöisen otteen paikka aikuissosiaalityössä. Teoksessa Jokinen, A. & Juhila, K. (toim.) Sosiaalityö aikuisten parissa. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino, 253-281.

Roivainen, I. 2008b. Onko yhdyskuntatyö katoamassa suomalaisesta sosiaalityöstä? Teoksessa Roivainen, I., Nylund, M., Korkiamäki, R. & Raitakari, S. (Toim.) Yhteisöt ja sosiaalityö. Kansalaisen vai asiakkaan asialla? Jyväskylä: PS-kustannus, 25-42.

Roivainen, I. & Ranta- Tyrkkö, S. 2016. Yhteisöt ja sosiaalityö: johdantoa aiheeseen. Teoksessa Roivainen, I., & Ranta- Tyrkkö, S. (toim.) Yhteisöt ja yhteisösosiaalityön lähtökohdat. Tallinna: United Press Global, 7-19.

Sarajärvi, A. & Tuomi, J. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi, 83-102, 103-146.

Siirto, U. 2015. Cable -metodi lähiöasukkaiden aktivoijana, voimauttajana ja valtauttajana. Teoksessa Kostamo-Pääkkö, K., Ojaniemi, P. & Väyrynen, S. (toim.) Sosiaalityön yhteisöllisyyttä etsimässä. Tallinna: United Press Global, 301-320.

Valve, K. 2015. Cable -metodi työntekijöiden tietoisuutta ja yhteisöllisyyttä rakentamassa. Teoksessa Kostamo-Pääkkö, K., Ojaniemi, P. & Väyrynen, S. (toim.) Sosiaalityön yhteisöllisyyttä etsimässä. Tallinna: United Press Global, 281-297.

Vilka, H. 2021. Tutki ja kehitä. Tutkimusetiikka. Jyväskylä: PS-kustannus.

Vinnurva, J. 2008. Yhteisöllisen ja rakenteellisen sosiaalityön kokemuksia Hervannasta. Teoksessa Roivainen, I., Nylund, M., Korkiamäki, R. & Raitakari, S. (Toim.) Yhteisöt ja sosiaalityö. Kansalaisen vai asiakkaan asialla? Jyväskylä: PS-kustannus, 85-98.

Sähköiset

Aaltonen, S., Hytti, U., Lepistö, T. & Mäkitalo-Keinonen, T. 2016. Yhteiskehittäminen: kaikki siitä puhuu, mutta mitä se on ja miten siinä onnistua? Turun yliopisto. Viitattu 21.10.2021. <https://www.utu.fi/fi/ajankohtaista/uutinen/yhteiskehittaminen-kaikki-siita-puhuu-mutta-mita-se-on-ja-miten-siina>

Ahvenainen, T. 2018. Segregaation ennaltaehkäisyn työkalupakki. Asumisen kehittäminen ja palvelutilaverkot- yksikkö. Tampereen kaupunki. Viitattu 18.11.2021. https://www.tampere.fi/tiedostot/s/Uy4jwdxIB/Segregaation_ennaltaehkaisyn_tyokalupakki.pdf

Hietala, O. 2016. Mitä yhteiskehittäminen tarkoittaa? Viitattu 21.10.2021. <https://kuntoutus-saatio.fi/assets/files/2017/06/Yhteiskehitt%C3%A4misest%C3%A4-Kp%C3%A4iv%C3%A4t-08062017.pdf>

Hynynen, K., Lehtonen, P., Nummi, I. & Wallin, A. 2021. Peltolammin puistoruokailu vahvisti alueen yhteisöllisyyttä. Aamulehti 13.10.2021. Viitattu 27.10.2021. <https://www.aamulehti.fi/lukijalta/art-2000008325087.html>

Innokylä. 2022. Asiakasraati. Viitattu 27.1.2022. <https://innokyla.fi/fi/tyokalut/asiakasraati>

Joas, N. 2017. Asiakasosallisuus ja asiakasraati. Viitattu 27.1.2022. <http://www.socom.fi/wp-content/uploads/2016/11/Asiakasosallisuus-ja-asiakasraati.pdf>

Jyväskylän yliopisto. 2020. Haastattelut. Viitattu 4.10.2021. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineistonhankintamenetelmat/haastattelut>

Jyväskylän yliopisto. 2016. Teemoittelu. Viitattu 4.10. 2021. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineiston-analyysi-menetelmat/teemoittelu>

Jyväskylän yliopisto. 2015. Laadullinen analyysi. Viitattu 4.10.2021. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineiston-analyysi-menetelmat/laadullinen-analyysi>

Karjalainen, P., Metteri, A. & Strömberg-Jakka, M. 2019. Yhteisösosiaalityö. Tiekartta 2030. Aikuisien parissa tehtävän sosiaalityön tulevaisuus selvitys. Sosiaali- ja terveysministeriö, 68-69. Viitattu 1.10.2021. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161612/R41_19_Tiekartta_2030.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Kiviranta, J. & Leppänen, M. 2019. Kototorin tarina- Ideasta hyväksi käytännöksi. Harju, M., Kostiaainen, T., Leppänen, M., Metteri, A. & Popova, K. (toim.) Teoksessa Yhteistyö kahdensuuntaisessa kotoutumisessa- yhteisö, kohtaaminen ja osallisuus. Tampere: Tampereen yliopisto, 33-48. Viitattu 1.10.2021 <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/117569/978-952-03-1262-6.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Leemann, L. & Hämäläinen, R.-M. (2015). Matalan kynnyksen palvelut. Sosiaalisen osallisuuden edistämisen koordinaatiohanke (Sokra). Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 25.2.2022. https://thl.fi/documents/966696/3775621/Tietopaketti_Matalan_Kynnyksen_Palvelut.pdf/97b1aef8-b8ca-4ec3-ac4c-b80d3e754cec

Popova, K. 2019. Tehostettua kotoutumista Hervannassa. Harju, M., Kostiaainen, T., Leppänen, M., Metteri, A. & Popova, K. (toim.) Teoksessa Yhteistyö kahdensuuntaisessa kotoutumisessa- yhteisö, kohtaaminen ja osallisuus. Tampere: Tampereen yliopisto, 21-32. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/117569/978-952-03-1262-6.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Raikunen, L. 2011. "Satakunnan yhteisökeskus tuo elämään uutta sisältöä" Asiakkaiden tyytyväisyys Satakunnan yhteisökeskuksen toimintaan ja antiin 2011. AMK-opinnäytetyö. Sosiaalialan koulutusohjelma. Satakunnan ammattikorkeakoulu. Viitattu 3.11.2021. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/37194/raikunen_lotta.pdf?sequence=1&isAllowed=y

PirSOTE. 2020. Pirkanmaan tulevaisuuden sote-keskus kehittämissuunnitelma. Hankesuunnitelma vuosille 2020-2022. Pirkanmaa maakunta. Innokylä. Viitattu 1.12.2021. <https://innokyla.fi/sites/default/files/2020-09/Pirkanmaan%20hankesuunnitelma%20.pdf>

Saraniemi, R. 2020. Yhteiskehittäminen tukee asiakaslähtöisten sote-palveluiden suunnittelua. Innokylä. Viitattu 21.10.2021. <https://innokyla.fi/fi/ajankohtaista/yhteiskehittaminen-tukee-asiakaslahtoisten-sote-palveluiden-suunnittelua>

Sosiaalihuoltolaki 1301/2014. Viitattu 7.10.2021. <https://finlex.fi/fi/laki/ajan-tasa/2014/20141301#L2P7>

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö. 2021. Rakenteellinen sosiaalityö. Viitattu 4.11.2021. <https://stm.fi/rakenteellinen-sosiaalityo>

Sosnet. 2021. Yhteisösosiaalityö- erikoisalan opetussuunnitelma 2012-2015. Valtakunnallinen sosiaalityön yliopistoverkosto. Yhteiskunta- ja valtiotieteiden lisensiaatin tutkintona suoritettava erikoissosiaalityöntekijän koulutus. Viitattu 10.11.2021. <https://www.sosnet.fi/loader.aspx?id=aa157eb7-c280-4e18-8cd8-774644971f6a>

Tampere. 2021. Hervannan yhteisökeskus L8. Viitattu 25.10.2021. <https://www.tampere.fi/tampereen-kaupunki/yhteystiedot-ja-asiointi/alueelliset-palvelut/hervanta-trio/hervannan-yhteisokeskus.html>

Tays. 2021. Pirkanmaan hyvinvointialue. Viitattu 1.12.2021. https://www.tays.fi/fi-FI/Sairaanhoidopiiri/Pirkanmaan_hyvinvointialue

Tonteri, T. 2011. Yhteisöllistä työtä yhteisöllisesti kehittämässä. Teoksessa Jouttimäki, P., Kangas, S. & Saurama, E. (Toim.) Uudistuva ja voimaannuttava aikuissosiaalityö. Visio vahvasta aikuissosiaalityöstä- hankkeen loppuraportti. Socca, pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus, 144-172. Viitattu 22.10.2021.

http://www.socca.fi/files/1676/Uudistuva_ja_voimaannuttava_aikuissosiaalityo_-_Visio_vahvasta_aikuissosiaalityosta_hankkeen_loppuraportti.pdf

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2019. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2019. Viitattu 8.10.2021. https://tenk.fi/sites/default/files/2021-01/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2020.pdf

Ulkomaalaistaustaiset Tampereella. 2021. Viitattu 18.10.2021. https://public.tableau.com/app/profile/tampereen.kaupunki/viz/UlkomaalaistaustaisetTampereella/Etusivu_1

Yhdyskuntatyö. 2020. Helsingin kaupunki. Viitattu 29.11.2021. <https://www.hel.fi/helsinki/fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/sosiaalinen-tuki-ja-toimeentulo/yhdyskuntatyo-lahityo/yhdyskuntatyo/>

Julkaisemattomat

Kiviranta, J. 2021. Tapaaminen yhteisökeskuksessa 15.10.2021. Tampere.

Kuvat

Kuva 1: Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys.....	11
Kuva 2: Opinnäytetyön tulokset	29

Liitteet

Liite 1: Saatekirje	64
Liite 2: Teemahaastattelu runko	65
Liite 3: Suostumuslomake	66
Liite 4: Tutkimuslupa	67

Liite 1: Saatekirje

Moikka!

Olen Saara Ronkainen, sosionomiopiskelija Hyvinkään Laurea-ammattikorkeakoulusta. Teen parhaillaan opinnäytetyötä yhteistyössä Tampereen yhteisökeskus L8:n kanssa. Opinnäytetyön aiheena on selvittää, ”Miten yhteisösosiaalityön malli on rakentunut Hervannan yhteisökouluun?”. Opinnäytetyön on tarkoitus valmistua alkuvuodesta 2022.

Opinnäytetyön tarkoituksena on kerätä tietoa, muun muassa siitä, miten yhteisökeskuksen työntekijät kokevat yhteisökeskuksen toiminnan nykyisellään sekä miten toimintaa voisi kehittää tulevaisuudessa entistä paremmaksi. Opinnäytetyön tuottamaa tietoa voidaan hyödyntää ja käyttää yhteisökeskuksen toiminnassa sekä muissa yhteyksissä. Opinnäytetyön teoreettisena viitekehysenä on yhteisösosiaalityö, yhteiskehittäminen, yhteisöt ja yhteisöllisyys sekä yhdyskuntatyö.

Opinnäytetyön aineiston keruu on tarkoitus aloittaa vuoden 2021 lopussa ja saattaa loppuun tammikuussa 2022. Opinnäytetyön aineisto kerätään teemahaastatteluilla. Haastattelut toteutetaan lähtökohtaisesti yhteisökeskuksessa paikan päällä ja ne ovat yksilöhaastatteluja. Haastattelut nauhoitetaan. Nauhoitetut aineistot muutetaan kirjalliseen muotoon.

Opinnäytetyötä varten ei kerätä mitään henkilötietoja ja tulokset esitetään anonymisti opinnäytetyöraportissa muodossa ”Henkilö A”, ”Henkilö B” jne. Opinnäytetyössä ei yksilöidä haastateltavia kuuluvaksi tiettyyn kolmannen sektorin toimijaan tai peruspalveluun. Tutkimukseen osallistuvia ei siis voi tunnistaa lopullisesta työstä.

Opinnäytetyön tulokset esitetään opinnäytetyöraportissa sekä opinnäytetyön julkaisun yhteydessä Laurean lehtoreille ja muille opiskelijoille. Opinnäytetyö on julkinen asiakirja ja opinnäytetyö julkaistaan Theseus-tietokannassa, josta lopullisen työn voi käydä lukemassa.

Haastatteluilla kerätty aineisto säilytetään tietoturvalisestisesti opinnäytetyön julkaisuun asti. Tämän jälkeen kaikki materiaali hävitetään asianmukaisin keinoin. Kukaan muukaan tutkimuksen tekijä ei käsittele aineistoa. Haastatteluun ei tarvitse valmistautua mitenkään erityisesti. Haastattelun teemat liittyvät työntekijöiden ajatuksiin yhteisökeskuksen toiminnan nykytilasta, yhteisökeskuksessa tehtävään yhteistyöhön, nykyisiin kehittämistarpeisiin sekä tulevaisuuden visioon. Jokaiseen haastatteluun suostuvan kanssa sovimme sähköpostitse haastatteluajan.

Olisi upeaa ja ensiarvoisen tärkeää kuulla ajatuksiasi liittyen yhteisökeskuksen toimintaan. Minun voi olla tarvittaessa sähköpostitse yhteydessä, jos herää jotakin kysymyksiä liittyen opinnäytetyön tekemiseen tai halua lisää tietoa aiheesta.

Rentouttavaa joulun odotusta!

Ystävällisin terveisin,

Saara Ronkainen

Sosionomiopiskelija

Liite 2: Teemahaastattelu runko

Teemahaastattelu

Yhteisökeskuksen toiminta

- Kenelle yhteisökeskus on tarkoitettu?
- Mitä toimintaa yhteisökeskus järjestää?
- Minkä takia Hervantaan perustettiin yhteisökeskus?
- Minkä takia edustamasi yhdistys/organisaatio lähti mukaan yhteisökeskuksen toimintaan?
- Mitä toimintaa yhdistyksesi/organisaatiosi järjestää yhteisökeskuksessa?
- Kuka johtaa yhteisökeskuksen toimintaa?
- Minkä vuoksi haluat työskennellä yhteisökeskuksessa?
- Miten kuvailisit yhteisökeskuksen merkitystä Hervannan alueella?

Yhteistyö yhteisökeskuksen toimijoiden kanssa sekä alueen muiden toimijoiden kanssa

- Millaista yhteistyötä teette muiden yhteisökeskuksen toimijoiden kanssa?
- Minkä muiden tahojen kanssa teette yhteistyötä?
- Millaiseksi koet tämän yhteistyön merkityksen toistenne ja muiden yhteistyötahojen kanssa?
- Miten yhteistyöstä voisi tehdä vielä entistä sujuvampaa?
- Mitkä ovat yhteistyön tekemisen esteet ja haasteet?
- Minkä tahojen kanssa yhteistyötä tulisi tehdä vielä enemmän ajatellen hervantalaisien tarpeita?

Yhteisökeskuksen nykyinen tilanne

- Mitkä asiat yhteisökeskuksen toiminnassa toimivat tällä hetkellä?
- Mitä asioita yhteisökeskuksen toiminnassa pitäisi tehdä toisella tavalla?
- Millä tavalla yhteisökeskuksen toimintaa kehitetään tällä hetkellä?
- Millä tavoin alueen asukkaita ja muita toimijoita on otettu mukaan yhteisökeskuksen toiminnan suunnitteluun?
- Miten tietoisuutta yhteisökeskuksesta on pyritty edistämään alueen asukkaiden ja muiden toimijoiden parissa?

Tulevaisuuden näkymät

- Mitä muita toimijoita yhteisökeskuksessa pitäisi olla tulevaisuudessa?
- Millaista toimintaa yhteisökeskuksen tulisi järjestää tulevaisuudessa alueen asukkaille?
- Millainen on mielestäsi yhteisökeskuksen rooli Hervantalaisien elämässä tulevaisuudessa?
- Millaisena näet yhteisösosiaalityön aseman tulevaisuudessa?

Liite 3: Suostumuslomake

Suostumus opinnäytetyöhön osallistumisesta

Laadullisen opinnäytetyöni aiheena on selvittää, miten yhteisösozialityön malli on rakentunut Hervannan yhteisökeskukseen. Tutkielman tarkoitus on tuottaa tietoa yhteisökeskuksen eri toimijoiden näkökulmasta, miten he kokevat yhteisökeskuksen toiminnan ja miten toiminta voisi tulevaisuutta ajatellen kehittyä. Ajatuksillasi ja mietteilläsi on siis suuri merkitys tämän opinnäytetyön kannalta.

Opinnäytetyön tiedonkeruu toteutetaan teemahaastatteluilla, jotka nauhoitetaan ja muutetaan kirjalliseen muotoon. Haastattelut ovat yksilöhaastatteluja ja haastattelut tehdään tammikuun 2022 loppuun mennessä. Haastattelut toteutetaan yhteisökeskuksessa paikan päällä, sovittaessa myös toisessa paikassa. Opinnäytetyötä varten ei kerätä mitään henkilötietoja tai muita tunnistetietoja. Haastatteluiden tulokset raportoidaan anonyymeina opinnäytetyöhön. Haastatteluiden aineisto on vain tutkijan käytössä ja tietoja ei luovuteta ulkopuolisille.

Tutkimuksessa kerätty tieto säilytetään luottamuksellisesti ja tietoturvallisesti, joten ulkopuolisilla ihmisillä ei ole pääsyä aineistoon. Aineiston analysointi vaiheessa on opinnäytetyön tekijän mahdollista pyytää tarkennusta epäselviksi jääneisiin kohtiin. Opinnäytetyön valmistuttua olemassa olevat asiakirjat tuhoetaan tai poistetaan.

Opinnäytetyö on julkinen asiakirja. Opinnäytetyö julkaistaan Theseus -tietokannassa sekä työ esitellään Laurean julkaisuseminaarissa muille opiskelijoille ja lehtoreille. Opinnäytetyön arvioitu valmistumisaikajankohta on alkuvuodesta 2022. Lisäksi Hervannan yhteisökeskuksella on lupa opinnäytetyön julkaisun jälkeen käyttää vapaasti opinnäytetyössä tuotettua tietoa omiin tarkoituksiinsa.

Olet osallistumassa tutkielman tekoon vapaaehtoisesti. Sinulla on oikeus peruuttaa tai keskeyttää osallistumisesi tutkimukseen missä vaiheessa tahansa. Voit peruuttaa osallistumisesi kirjallisesti tai suullisesti tutkimuksen tekijälle.

Olen lukenut tässä lomakkeessa esitetyt asiat sekä olen saanut tarvittavat tiedot opinnäytetyön käytännön toteutukseen liittyen. Suostun ja osallistun vapaaehtoisesti tutkielmaan. Suostun haastatteluun ja sen nauhoittamiseen sekä, siihen, että antamiani tietoja käytetään ainoastaan tämän opinnäytetyön tekemiseen.

Paikkakunta ja päivämäärä _____

Allekirjoitus ja nimenselvennys

Liite 4: Tutkimuslupa

Tampereen kaupunki PL 487, 33101 TAMPERE	TUTKIMUSLUPAHAKEMUS	5 (5)
---	---------------------	-------

8 PÄÄTÖS

Tutkimuslupa myönnetään

Tutkimuslupaa koskevat seuraavat ehdot:

1. Tutkija sitoutuu tietojen käsittelyssä ja suojaamisessa noudattamaan EU:n yleistä tietosuojasetusta sekä tietosuojalakiä.
2. Tutkimuksessa mahdollisesti syntyvät yksittäisten henkilöiden tietoja koskevat tutkimusrekisterit hävitetään tai arkistoidaan EU:n yleisen tietosuojasetuksen sekä tietosuojalain edellyttämällä tavalla.
3. Mahdollisesti tarvittavassa suostumusasiakirjassa tulee ilmetä ao. henkilön lupa käyttää häntä koskevia tietoja, tutkimukseen osallistumisen vapaaehtoisuus ja henkilöiden mahdollisuus keskeyttää osallistuminen tutkimukseen heti niin halutessaan.
4. Tutkimuslupa ei oikeuta hakemaan tietoja rekisteritietojärjestelmistä. Henkilörekisteritietojen käyttö edellyttää, että tutkimusluvan lisäksi on myönnetty erillinen lupa henkilötietojen käyttöön tutkimuksessa ja hakija on allekirjoittanut tietojen ja tietojärjestelmien käyttö- ja salassapitositoumuksen.
5. Tutkimuksen valmistumisesta ilmoitetaan ja valmis tutkimusraportti toimitetaan tutkimuksen yhteyshenkilölle sekä linkki digitaalisesti saatavaan tutkimukseen lähetetään osoitteeseen tietojohtaminen@tampere.fi.
6. Jos tutkimus keskeytyy, siltä ilmoitetaan yhteyshenkilölle ja tutkimusluvan myöntäjälle.
7. Lupa voidaan peruuttaa, jos lupapäätöksen ehtoja rikotaan. Tällöin luvansaajan on palautettava tutkimusta varten saamansa tiedot.

Lisätietoja: -

Kielteisen päätöksen perustelut ja valitusosoitus -

Päätöksen tekijä

7.12.2021
Päiväys

Maritta Närhi, Palvelujohtaja
Allekirjoitus ja virkanimike